

دانشگاه صنعتی شاہرود
دانشکده علوم ریاضی
گروه ریاضی

پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان

کدهای کامل و موضوعات مربوط به آن

نگارش
عالیه محمدی

استاد راهنما
دکتر نادر جعفری راد

تیر ۱۳۹۱

دانشگاه صنعتی شاهرود

مدیریت تحصیلات تکمیلی

فرم شماره (۶)

شماره :
تاریخ :
ویرایش :

بسمه تعالیٰ

فرم صورتجلسه دفاع از پایان نامه تحصیلی دوره کارشناسی ارشد

با تأییدات خداوند متعال و با استعانت از حضرت ولی عصر (عج) ارزیابی جلسه دفاع از پایان نامه کارشناسی ارشد عالیه محمدی رشته ریاضی کاربردی گرایش گراف تحت عنوان کدهای کامل و موضوعات مربوط به آن که در تاریخ ۱۳۹۱.۴.۲۴ با حضور هیأت محترم داوران در دانشگاه صنعتی شاهرود برگزار گردید به شرح ذیل اعلام می گردد:

مردود

دفاع مجدد

قبول (با درجه: بسیار خوب)امتیاز ۱۷۴۹

۲- بسیار خوب (۱۸/۹۹ - ۱۸)

۱- عالی (۲۰ - ۱۹)

۴- قابل قبول (۱۵/۹۹ - ۱۴)

۳- خوب (۱۷/۹۹ - ۱۶)

۵- نمره کمتر از ۱۴ غیر قابل قبول

امضاء	مرتبه علمی	نام و نام خانوادگی	عضو هیأت داوران
	دانشیار	۱- دکتر نادر جعفری راد	۱- استاد اهتمام
	استادیار	۱- دکتر علیرضا ناظمی	۲- استاد مشاور
	استادیار	۱- دکتر بهزاد صالحیان	۳- نماینده شورای تحصیلات تکمیلی
	استادیار	۱- دکتر میثم علیشاهی	۴- استاد ممتحن
			۵- استاد ممتحن

رئیس دانشکده: دکтор احمد زیره دانشگاه ریاضی

 دانشگاه صنعتی شاهرود

قدر دانی

پاس بی کران پروردگار گیتار اک، سقیمان نشید و به طریق علم و دانش را نخواهان شد و بهم نشینی باز هروان سرفت مسخر یان نخود و خوشبختی از علم و سرفت را روز یان ساخت.

در این جای خود می دانم از استاد گر اتصدم جای آقای دکتر نادر جنجزی را و به پاس هدایت و راهنمایی ایجاد ب دلول انجام این پیمان نامه و همچنین از تمام استادی که به نحوی انتشار گردید در حضور ایشان را داشتم شکر و قدردانی کنم.

در پیمان نیاز از پروردگار عزیزو همسر هم بانم که دلول تحصیل همیشہ مشوق بند بوده اند کمال شکر و پاس گزاری را دارم.

تعهد نامه

اینجانب عالیه محمدی به شماره دانشجویی ۸۹۰۴۱۳۴ دانشجوی دوره کارشناسی ارشد رشته ریاضی کاربردی دانشکده علوم ریاضی دانشگاه صنعتی شاهرود نویسنده پایان نامه کدهای کامل و موضوعات مربوط به آن تحت راهنمایی دکتر نادر جعفری راد متعهد می شوم :

- تحقیقات در این پایان نامه توسط اینجانب انجام شده است و از صحت و اصالت بخوردار است.
- در استفاده از نتایج پژوهش‌های محققان دیگر به مرجع مورد استفاده استناد شده است.
- مطلوب مندرج در پایان نامه تاکنون توسط خود یا فرد دیگری برای دریافت هیچ نوع مدرک یا امتیازی در هیچ جا ارائه نشده است.
- کلیه حقوق معنوی این اثر متعلق به دانشگاه صنعتی شاهرود می باشد و مقالات مستخرج با نام «دانشگاه صنعتی شاهرود» و یا «Shahrood University of Technology» به چاپ خواهد رسید.
- حقوق معنوی تمام افرادی که در به دست آمدن نتایج اصلی پایان نامه تأثیرگذار بوده اند در مقالات مستخرج از پایان نامه رعایت می گردد.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه ، در مواردی که از موجود زنده (یا بافت‌های آنها) استفاده شده است ضوابط و اصول اخلاقی رعایت شده است.
- در کلیه مراحل انجام این پایان نامه، در مواردی که به حوزه اطلاعات شخصی افراد دسترسی یافته یا استفاده شده است اصل رازداری، ضوابط و اصول اخلاق انسانی رعایت شده است.

تاریخ ۲۶/۴/۹۱

امضای دانشجو
علیه محمدی

۹۱/۴/۲۶

مالکیت نتایج و حق نشر

- کلیه حقوق معنوی این اثر و محصولات آن (مقالات مستخرج ، کتاب ، برنامه های رایانه ای ، نرم افزار ها و تجهیزات ساخته شده است) متعلق به دانشگاه صنعتی شاهرود می باشد . این مطلب باید به نحو مقتضی در تولیدات علمی مربوطه ذکر شود.
- استفاده از اطلاعات و نتایج موجود در پایان نامه بدون ذکر مرجع مجاز نمی باشد.

چکیده

مطالعه‌ی کدهای کامل به خاطر ساختار و ویژگی‌های جالب و خوبی که دارند از اهمیت خاصی برخوردار است.

در این پایان‌نامه ابتدا نگاهی کوتاه به تاریخچه‌ی نظریه‌ی کدگذاری انداخته و به بیان کاربرد آین نظریه در علوم مختلف می‌پردازیم. در ادامه با خلاصه‌ای از مقاهمیم مربوط به کدهای کامل آشنا می‌شویم و چند نوع کد کامل معرفی می‌کنیم. در پایان ساختار جدیدی از کدهای کامل با رتبه‌ی تام به نام α -کدهای نرمال را ارائه می‌دهیم که تا کنون ارائه نشده است. اما قبل از ارائه‌ی این ساختار باید با مقاهمیم ضرایب فوریه و ابردوگان کد کامل آشنا شویم. در پایان نیز مثالی از کدهای کامل با رتبه‌ی تام به طول 3^1 معرفی می‌شود.

واژه‌های کلیدی: کدهای کامل، کد کامل با رتبه‌ی تام، α -کدوازه، α -کد نرمال.

پیشگفتار

امروزه با پیشرفت قابل توجه در زمینه ارتباطات، نظریه اطلاعات و نظریه کدگذاری و با توجه به کاربرد وسیع مفاهیم موجود در ریاضیات در این رشته‌های جدید، زمینه‌ی مناسبی برای انجام تحقیقات کاربردی با استفاده از مفاهیم ریاضی در این حیطه وجود دارد. علاوه بر این نظریه‌ی کدگذاری در بسیاری از علوم مورد استفاده قرار گرفته است که برخی از این کاربردها در داخل متن ذکر می‌شود. یکی از کاربردهای جذاب این نظریه در زمینه‌ی ژنتیک و کدگشایی DNA است. در حقیقت نظریه کدگذاری با وجود جدید بودن، یکی از شاخه‌های پر کاربرد ریاضیات است که به سرعت در حال گسترش است. این شاخه از ریاضیات ابتدا در رشته‌های مهندسی الکترونیک و مخابرات متولد شد و در حال حاضر یکی از مباحث مهم در رشته‌های الکترونیک، مخابرات و کامپیوتر است.

آنچه در این پایان‌نامه بیان می‌شود بررسی کدهای کامل و مفاهیم مربوط به آن است. در این راستا با چند نوع کد کامل آشنا می‌شویم که از اهمیت زیادی برخوردارند و در نهایت ساختاری جدید از کدهای کامل با رتبه‌ی تام به نام α -کدهای نرمال، ارائه می‌دهیم.

فهرست مطالب

۱	تاریخچه و مفاهیم مقدماتی نظریه کدگذاری	۱
۱	مقدمه	۱.۱
۲	تاریخچه	۲.۱
۵	سیستم ارتباطی	۱.۲.۱
۶	قضایا و تعاریف مقدماتی در نظریه کد گذاری	۳.۱
کدهای کامل		۲
۲۲	مقدمه	۱.۲
۲۲	مفاهیم اولیه	۲.۲
۲۵	کد همینگ دودویی	۳.۲
۲۶	مشخصات کد همینگ دودویی	۱.۳.۲
۲۸	مثال هایی از کدهای همینگ دودویی به طول ۷	۲.۳.۲
۲۸	کد گشایی کد همینگ دودویی	۳.۳.۲
۲۹	کد سیمپلکس	۴.۲
۳۰	کد همینگ ۹-نمادی	۵.۲
۳۲	کد گلی	۶.۲
۳۲	کد گلی دودویی توسعه یافته	۱۶.۲
کدهای کامل با رتبهی قام		۳
۳۹	مقدمه	۱.۳
۴۰	مفاهیم اولیه	۲.۳
۵۴	ابردوگان کد کامل	۱.۲.۳
۶۳	-کدهای نرمال	۳.۳
۸۰	مثال ها	۴.۳
۸۵	مراجع	
۸۶	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی	

فصل ۱

تاریخچه و مفاهیم مقدماتی نظریه کدگذاری

۱.۱ مقدمه

قسمت وسیعی از اطلاعات که بر روی سیاره زمین مبادله می‌شوند، در قالب اعداد نشان داده شده‌اند. پیام‌های الکترونیکی، تلفن همراه، معامله‌های بانکی، هدایت از راه دور ماهواره‌ها، انتقال تصاویر از راه دور، دیسک‌های *CD* یا *DVD* وغیره. در تمام این مثال‌ها اطلاعات به صورت دنباله‌ای از اعداد که به طور فیزیکی متناظر با علائم الکتریکی یا علائم دیگرند، ترجمه می‌شوند و یا گفته می‌شود کدگذاری شده‌اند. به صورت دقیق‌تر، اطلاعات در مجموع به شکل دنباله‌ای از ارقام دودویی (اعداد ۰ یا ۱) که بیت نیز نامیده می‌شوند، کدگذاری شده‌اند.

یک مسئله بزرگ در مخابره اطلاعات، خطاهای هستند. کافی است که خراش کوچکی روی یک دیسک، یک اختلال در دستگاه، یا هر نوع پدیده پارازیت، پیام مخابره شده را با خطاهای سازد، یعنی صفرها به طور ناگهانی به یک یا بالعکس تغییر کنند. بنایراین یکی از راههای بیشمار رهایی از این گونه اشکال، امکان کشف و حتی تصحیح چنین خطاهایی است. در این موارد نیازمند کدهای تصحیح کننده خطاهای هستیم. مثلاً و اساس عمل این کدها بدین صورت است که "کلمات" عددی رساننده پیام را طولانی می‌کنیم، به طریقی که قسمتی از بیتها به عنوان بیتها کنترل به کار می‌روند. به عنوان مثال در صورت حساب‌های بانکی، یک حرف کلیدی

به یک شماره حساب افزوده می‌شود، تا بتوان خطای یک انتقال را کشف کرد. به بیان دیگر فلسفه کدهای تصحیح کننده ایجاد پیام‌های اضافی است به طوری که هر کلمه از پیام به طریقی طولانی می‌شود که حاوی اطلاعاتی در مورد خود پیام باشد.

این بخش از ریاضیات یعنی نظریه کدگذاری از جبر پیشرفته برای دستیابی به اهداف خود استفاده می‌کند.

۲.۱ تاریخچه

همان‌طور که گفته شد کدگذاری یکی از شاخه‌های بسیار جالب و کاربردی ریاضیات است که همواره کاربردهای بسیاری در حوزه‌های گوناگون داشته است. در زمان جنگ جهانی دوم ریاضیدانان بسیاری با بکارگیری روش‌های کدگذاری پیچیده سعی در کد کردن داده‌های نظامی داشتند بگونه‌ای که طرف مقابل نتواند آنها را رمزگشایی کند. امروزه هم در حوزه‌های گوناگونی از جمله رایانه لزوم به کارگیری رمزهای پیچیده تر هم چنین امکان کشف و تصحیح خطا در پیام‌های دریافتی برای سیستم‌های ارتباطی گوناگون همچون شبکه‌های بی‌سیم باعث توجه بیشتری به این حوزه شده است.

در حقیقت نقش کدهای تصحیح کننده‌ی خطا در همان دوران اول کامپیوتر مطرح شده است که از آن زمان بیش از پنجاه سال می‌گذرد. اما به طور کلی بنیان‌گذار نظریه‌ی کدگذاری کسی به نام کلود شانون بود.

آن نظریه ریاضی ارسال، دریافت، و ذخیره‌سازی بهینه‌ی داده‌ها و اطلاعات را که به نظریه اطلاعات معروف است ارائه کرد. در این نظریه، کلود شانون نحوه مدل‌سازی مسئله ارسال اطلاعات در کانال‌های مخابراتی را به صورت پایه‌ای بررسی کرده و مدلی کامل برای مدل‌سازی ریاضی منبع اطلاعات، کانال ارسال اطلاعات و بازیابی آن ارائه داده است.

کلود شانون^۱، ریاضی دان و دانش آموخته موسسه فناوری ماساچوست (ام. آی. تی) در سال

^۱Claude Shannon

۱۹۴۸، نظریه مهم خود را با عنوان نظریه ریاضی ارتباطات در مقاله‌ای با همین نام عرضه کرد. در این مقاله، انتقال پیام، در نظامی ارتباطی (مثل تلفن یا تلگراف) که متشکل از فرستنده، رسانه، گیرنده و فرایندهای کدگذاری و کدگشایی است، تحلیل و توصیف آماری می‌شود و سه عامل مورد تأکید و توجه است:

۱- چگونگی کدگذاری پیام؛ ۲- وجود اختلال؛ و ۳- ظرفیت کانال. او مساله ارسال اطلاعات از یک منبع به یک مقصد را به کمک علم احتمالات بررسی و تحلیل نمود. دو نتیجه بسیار مهم، معروف به قضیه‌های شانون، عبارت اند از:

۱- حداقل میزان نرخی که می‌توان نرخ فشرده کردن اطلاعات یک منبع تصادفی اطلاعات را به آن محدود نمود برابر با آنتروپی آن منبع است؛ به عبارت دیگر نمی‌توان دنباله خروجی از یک منبع اطلاعات را با کمتر از آنتروپی آن منبع ارسال نمود.

۲- حداقل میزان نرخی که می‌توان بر روی یک کانال مخابراتی اطلاعات ارسال نمود به نحوی که قادر به آشکارسازی اطلاعات در مقصد، با احتمال خطای در حد قابل قبول کم، باشیم، مقداری ثابت و وابسته به مشخصات کانال است، که به آن ظرفیت کانال می‌گوئیم. ارسال با نرخی بیشتر از ظرفیت یک کانال روی آن منجر به خطا می‌شود.

شایان ذکر است که تقریباً همزمان با شانون، ریچارد همینگ^۱ (۱۹۵۰) به تحقیق درباره امکان کشف و تصحیح خطای در پیام‌های دریافتی پرداخته است. به این ترتیب با کار این دو (بر اساس چارچوب مطرح شده توسط شانون) نظریه کدگذاری^۲ یا به طور دقیق‌تر، نظریه کدهای تصحیح کننده خطای^۳ پایه‌گذاری شد.

می‌توان این گونه برداشت کرد که در حقیقت شانون نظریه کدگذاری را به دو قسمت نظریه کدگذاری منبع^۴ و نظریه کدگذاری کانال^۵ (کدهای تصحیح کننده خطای) تقسیم کرده است.

^۱R. W. Hamming

^۲Coding theory

^۳Theory of Error-Correcting Codes

^۴Source coding theory

^۵Channel coding theory

نظریه کدگذاری شانون ادعا و به صورت نظری اثبات می کند که برای هر کانال، ماکزیمم نرخی وجود دارد که در آن نرخ می توان داده ها را به گونه ای که احتمال خطأ صفر شود، مخابره کرد. این ماکزیمم نرخ به ظرفیت کانال^۷ مشهور شده است. علاوه بر این شانون اثبات می کند که تقریبا هر کد بسیار بزرگ، می تواند به این ظرفیت برسد. البته این اثبات، چگونگی ساخت این کدها و نحوه کد گذاری^۸ و کد گشایی^۹ آنها را بیان نمی کند. در حقیقت یک کد تصادفی به اندازه دلخواه بزرگ ممکن است با استفاده از اصول فنی به خوبی اجرا شود ولی زمان های (پیچیدگی زمانی) کد گذاری و کد گشایی آن ممکن است بسیار بزرگ باشند. به این ترتیب (پس از کارهای شانون) یکی از اهداف اصلی نظریه کد گذاری، ساخت کدهایی شد که با پیچیدگی کد گذاری و کد گشایی قابل کنترل به ظرفیت کانال می رساند. از جمله موفقیت هایی که در نتیجه این تلاش ها حاصل شد، ساخت کدهای توربو^{۱۰} در سال ۱۹۹۳ بود. با ساخت این کدها، کد گشایی تکراری^{۱۱} (که باعث اجرای عالی و پیچیدگی پایین گردید) مطرح شد.

آن چه با کار شانون از سال ۱۹۴۸ آغاز شد را به طور خلاصه می توان در شکل ۱.۱ دید. در فاصله زمانی ۱۹۹۳ تا ۱۹۴۸ (قبل از کدهای توربو) کدهایی با ساختار جبری از جمله کدهای خطی مطرح شدند. پس از آن کدهای خوبی مانند رید مولر^{۱۲} و کدهای پیچشی^{۱۳} ارائه شدند.

^۷Capacity of channel

^۸Encoding

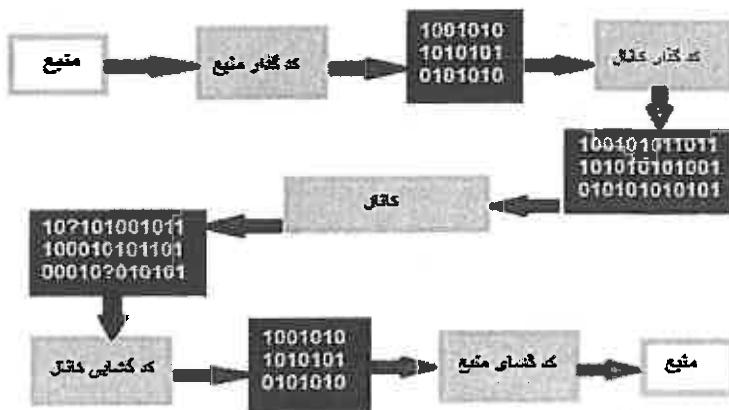
^۹Decoding

^{۱۰}Turbo code

^{۱۱}Iteration decoding

^{۱۲}Reed-Muller

^{۱۳}Convolutional codes

شکل ۱.۱: سیستم ارتباطی

۱.۲.۱ سیستم ارتباطی

همان طور که در شکل ۱.۱ می بینید، در یک سیستم ارتباطی یک پیام (از منبع) ابتدا توسط کدگذار منبع، کدگذاری (ومزگذاری) می گردد (در شکل ۱.۱ الفبای کدگذاری میدان دودویی در نظر گرفته شده است ولی می تواند تغییر کند). حاصل این عمل، برداری به طول K است. سپس کدگذار کanal به این بردار با توجه به مدل کدگذاری کanal مورد نظر افزونگی^{۱۴} اضافه می کند. که این افزونگی موجب می شود که کدگشایی کanal بتواند خطای حاصل از پارازیت کanal را در صورت امکان کشف و تصحیح کند. بردار جدید حاصل از مرحله کدگذاری کanal را کدوژه^{۱۵} می نامند که عنصری متعلق به F_2^n (با فرض الفبای دودویی) است. به این ترتیب k را بعد (اندازه) کد و n را طول کد (طول کدوژه) می نامند. کدوژه از طریق کanal ارسال

^{۱۴}Redundancy^{۱۵}Codeword

می‌گردد. کانال معمولاً خواصی دارد که (این خواص) موجب تغییر سیگنال هایی که از کانال عبور می‌کنند، می‌گردند و آن‌ها را تحریف (خراب) می‌کند. یکی از مواردی که باعث تحریف کدوژه ارسالی می‌گردد وجود پارازیت (نوفه) در کانال است. در انتهای کانال گیرنده واژه‌ای را از کانال دریافت می‌کند که (با توجه به تغییرات رخ داده در پیام ارسالی در اثر پارازیت) ممکن است کدوژه نباشد. کدگشایی کانال، سعی خواهد کرد خطاهای احتمالی واژه‌ی دریافتی را در صورت امکان کشف و تصحیح کند و به این ترتیب محتمل ترین کدوژه (که به طور محتمل تر همان کدوژه‌ی ارسالی است) را به کدگشای منبع (رمزنگاش) تحويل می‌دهد. کدگشای منبع نیز آن را رمزنگشایی و پیام اصلی را از آن استخراج می‌کند. به مثال زیر توجه کنید.

مثال: عمل کپی کردن فیلم یا اطلاعات روی DVD را در نظر بگیرید. در این عمل، کامپیوتر به عنوان کدگذار منبع و کدگذار کانال عمل می‌کند. یعنی اطلاعات را به داده‌های دودویی تبدیل می‌کند و با توجه به مدل کدگذاری مورد استفاده افزونگی مورد نیاز را به آن اضافه می‌کند. سپس اطلاعات را روی DVD کپی می‌کند. در اینجا DVD ، کانال است. DVD ممکن است خراشیده یا کشیده گردد، به این ترتیب برخی از اطلاعات روی آن خراب خواهد شد. اجرا کننده‌ی DVD (DVD player) می‌تواند این داده‌ها را تعمیر کند و آن‌ها را بخواند (یعنی به آن عنوان کدگشای کانال و کدگشای منبع عمل می‌کند).

۳.۱ قضایا و تعاریف مقدماتی در نظریه کدگذاری

تعريف ۱.۱.۱. فرض کنید $A = \{a_1, \dots, a_q\}$ یک مجموعه متناهی q عضوی باشد. چنین مجموعه‌ای را الفبای کد^{۱۶} نامیده و هر عنصر A را یک نماد کد نامیم.

تعريف ۲.۱.۱. یک کلمه^{۱۷} w نمادی به طول n روی A ، دنباله‌ای مانند $w_1, \dots, w_n = w$ است که برای هر i داشته باشیم: $w_i \in A$. گاه یک کلمه را به صورت بردار $(w_1, \dots, w_n) = w$ نمایش

^{۱۶}Code alphabet

^{۱۷}Word

می‌دهند.

تعریف ۳.۳.۱. یک کد ^{۱۸} بلوکی q -نمادی به طول n روی مجموعه الفبای A ، مجموعه‌ای ناتهی مانند C است که شامل کلماتی q -نمادی به طول یکسان n است.

تعریف ۴.۳.۱. به هر عنصر از C ، یک کدوازه ^{۱۹} می‌گوییم. وزن همینگ ^{۲۰} یک کدوازه $c \in C$ یعنی $(c, wt(c))$ ، تعداد مولفه‌های غیر صفر آن کدوازه است و پشتیبان ^{۲۱} کدوازه‌ی $c = (c_1, \dots, c_n)$ کدوازه مجموعه $\{i | c_i \neq 0\}$ است.

تعریف ۵.۳.۱. تعداد کدوازه‌های کد C را انداره کد ^{۲۲} C نامیم و با $|C|$ نمایش می‌دهیم.

تعریف ۶.۳.۱. دو کد مانند C و C' را کدهای معادل ^{۲۳} گویند هرگاه کدوازه c و جایگشت Π از مجموعه موقعیت‌های مولفه‌ها وجود داشته باشد به قسمی که:

$$C' = \Pi(C) + c.$$

که در آن:

$$\Pi(C) = \{\Pi(c) | c \in C\} \text{ و } \Pi((c_1, \dots, c_n)) = (c_{\Pi(1)}, \dots, c_{\Pi(n)}).$$

تذکر: معمولاً الفبای کد یک میدان متناهی F_q از مرتبه q در نظر گرفته می‌شود.

تعریف ۷.۳.۱. یک کد روی الفبای $\{0, 1\} = F_2$ یک کد دودویی ^{۲۴} نامیده می‌شود. لازم به ذکر است که F_2 همان $\mathbb{Z}_2$ می‌باشد.

^{۱۸}Code

^{۱۹}Codeword

^{۲۰}Hamming weight

^{۲۱}Support

^{۲۲}Size of code

^{۲۳}Equivalent codes

^{۲۴}Binary code

تعريف ۱.۳.۱. فرض کنید x و y دو کلمه به طول n روی الفبای A باشند. منظور از فاصله همینگ^{۲۵} بین x و y که با $d(x, y)$ نمایش داده می شود تعداد موقعیت هایی است که x و y در آنها تفاوت دارند.

به عبارت دیگر اگر $x = x_1, \dots, x_n$ و $y = y_1, \dots, y_n$ آنگاه

$$d(x, y) = |\{i | x_i \neq y_i\}|$$

تعريف ۱.۳.۱. قاعدهای که پس از دریافت پیام غلط برای کشف و تصحیح خطا از آن استفاده می شود را **قاعده کدگشایی**^{۲۶} نامیم.

در زیر دو قاعده کدگشایی را توضیح می دهیم:

۱- قاعده کدگشایی حداکثر احتمال^{۲۷} (*MLD*): فرض کنیم کلمه x دریافت شود این قاعده آن را به c_x کد گشایی می کند هرگاه احتمال دریافت x به شرط ارسال c_x ماکزیمم باشد. یعنی:

$$P(x|c_x) = \max\{P(x|c), c \in C\}.$$

دو نوع *MLD* وجود دارد: در نوع کامل آن اگر دو کدواژه c_x پیدا شوند که برای آنها $P(x|c_x)$ ماکزیمم شود آن گاه به دلخواه یکی را انتخاب می کنیم.

در نوع ناقص آن در صورت بروز چنین مسئله ای، تقاضای ارسال مجدد می کنیم.

۲- قاعده کدگشایی مینیمم فاصله^{۲۸} (*NMD*): فرض کنیم کلمه x دریافت شود، این قاعده آن را به c_x کد گشایی می کند هرگاه $d(x, c_x)$ مینیمم باشد، به عبارت دیگر:

$$d(x, c_x) = \min\{d(x, y) | y \in C\}.$$

مشابه قاعده ۱ قبل دو نوع *NMD* داریم که در حالت کامل آن اگر دو کدواژه c_x موجود باشند که $d(x, c_x)$ مینیمم باشد آن گاه یکی را به دلخواه انتخاب می کنیم و در نوع ناقص آن در صورت بروز چنین مسئله ای تقاضای ارسال مجدد می کنیم.

^{۲۵}Hamming distance

^{۲۶}Decoding rule

^{۲۷}Maximum likelihood decoding

^{۲۸}Minimum distance decoding

مثال: فرض کنید کدوazerهای کد $\{0001, 0110, 1000, 1100, 0011, 0111\}$ را از یک کانال ارسال می‌کنیم. کلمه $x = 0111$ دریافت می‌شود. می‌خواهیم با استفاده از قاعده کدگشایی مینیمم فاصله این کلمه را کدگشایی کنیم. مشاهده می‌شود برای دو کدوazerهای $c_1 = 0011$ و $c_2 = 0110$ مینیمم فاصله $d(c_1, c_2) = 2$ است. در صورت استفاده از نوع ناقص این کدگشایی تقاضای ارسال مجدد می‌کنیم در غیر این صورت یکی از کدوazerهای 0011 و 0110 را به دل خواه انتخاب می‌کنیم.

تعریف ۱۰.۳.۱. برای کد C مینیمم فاصله $d(C)$ نشان می‌دهیم و به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$d(C) = \min\{d(x, y); x, y \in C, x \neq y\}.$$

تعریف ۱۱.۳.۱. فرض کنیم t عددی طبیعی باشد، کد C را کدی $-t$ - تصحیح کننده خطای ^{۲۹} گوییم هر گاه با روش کدگشایی مینیمم فاصله ناقص قادر به تصحیح حداقل t خطای باشیم. کد C را دقیقا $-t$ - تصحیح کننده خطای گوییم هر گاه C ، t - تصحیح کننده خطای باشد اما $(t+1)$ - تصحیح کننده خطای نباشد.

مثال: کد $\{000, 111, 111\} = C$ کدی 1 - تصحیح کننده خطایست اما 2 - تصحیح کننده خطای نیست. چون در هر یک از کدوazerهای آن اگر یک خطای صورت گیرد قابل تصحیح است اما اگر دو خطای صورت گیرد قابل تصحیح نیست. مثلا اگر کدوazer "000" ارسال شود و کدوazer "001" دریافت شود این کدوazer با استفاده از قاعده کدگشایی مینیمم فاصله ناقص به صورت "000" تصحیح می‌شود. اما اگر کدوazer "000" ارسال شود و کدوazer "110" دریافت شود با استفاده از روش مذکور به صورت "111" تصحیح می‌شود.

قضیه ۱۲.۳.۱. [۶] کد C کدی $-t$ - تصحیح کننده خطایست اگر و تنها اگر $d(C) \geq 2t + 1$

^{۲۹}Minimum distance

^{۳۰} t - error-correcting

فصل ۱. تاریخچه و مفاهیم مقدماتی نظریه کدگذاری

۱۰

اثبات. ” $\Rightarrow$ “ فرض کنید $d(C) \geq 2t + 1$ باشد. فرض می‌کنیم کد واژه c را ارسال کرده و کلمه x را دریافت کرده‌ایم و $t \leq d(x, c)$ (کلمه c را با حداقل t خطأ دریافت کرده‌ایم). حال فرض می‌کنیم $c' \neq c$ کدوواژه‌ای دلخواه در C باشد، در این صورت داریم:

$$d(x, c') \geq d(c, c') - d(x, c) \geq 2t + 1 - t = t + 1 > d(x, c)$$

لذا به درستی x را به c کد گشایی می‌کنیم و در نتیجه C کدی $-t$ -تصحیح کننده خطاست.
 $\Leftarrow$ ”فرض می‌کنیم C ، کدی $-t$ -تصحیح کننده خط است.

فرض خلف: فرض می‌کنیم $d(C) \leq 2t$ باشد. لذا دو کدوواژه c_1 و c_2 موجودند که $d(c_1, c_2) \leq 2t$. ادعا می‌کنیم:

$$d(c_1, c_2) \geq t + 1.$$

برای اثبات این ادعا به برهان خلف عمل می‌کنیم: اگر $d(c_1, c_2) \leq t$ آنگاه با $d(c_1, c_2)$ -تغییر می‌توان با ارسال c_2 ، c_1 را به اشتباه دریافت کرد. که این با $-t$ -تصحیح کننده خط است. لذا $t + 1 \leq d(c_1, c_2)$.

فرض کنید $d(c_1, c_2) = d$ باشد. بدون کاستن از کلیت مساله فرض می‌کنیم c_1 و c_2 در d مکان اول متفاوت باشند و کلمه x را به صورت $x = x_1, \dots, x_t, x_{t+1}, \dots, x_d, x_{d+1}, \dots, x_n$ در نظر می‌گیریم که x_t قسمتی از c_2 و x_{d+1} قسمتی از c_1 و ... و x_n بین c_1 و c_2 مشترک است. حال فرض می‌کنیم c_1 کدوواژه ارسالی و x کلمه دریافتی باشد، در این صورت:

$$d(x, c_2) = d - t \leq 2t - t = t = d(x, c_1)$$

چون فاصله x و c_1 بیشتر از فاصله x و c_2 است پس وقتی c_1 ارسال و x دریافت می‌شود در صورت متفاوت بودن ($d(x, c_1) \neq d(x, c_2)$) کد گشایی می‌شود و اگر $d(x, c_1) = d(x, c_2)$ باشد تقاضای ارسال مجدد می‌شود که در هر حالت متناقض با $-t$ -تصحیح کننده خط است. لذا فرض خلف باطل می‌شود و $d(C) \geq 2t + 1$. $\square$

تعريف ۱۳.۳.۱. مجموعه ناتهی V به همراه دو عمل "+" و "-" را فضای برداری ^{۳۱} روی

میدان F_q گوییم هرگاه برای $w, u, v \in V$ و برای $\lambda, \mu \in F_q$ داشته باشیم:

$$u + v \in V \quad (i)$$

$$(u + v) + w = u + (v + w) \quad (ii)$$

$$\circ + v = v = v + \circ \quad \forall v \in V \quad (iii)$$

$$u + (-u) = 0 \quad (iv)$$

$$\circ = (-u) + u$$

$$u + v = v + u \quad (v)$$

$$\lambda v \in V \quad (vi)$$

$$(\lambda + \mu)u = \lambda u + \mu u, \quad \lambda(u + v) = \lambda u + \lambda v \quad (vii)$$

$$(\lambda\mu)u = \lambda(\mu u) \quad (viii)$$

$$.1u = u \quad (x)$$

مثال: برای میدان Z_2 , $\{0000, 1010, 0101, 1111\}$ یک فضای برداری است.

قضیه ۱۴.۳.۱. [۵] زیر مجموعه‌ای ناتهی مانند C از فضای برداری V روی میدان F_q فضای

برداری است اگر و تنها اگر:

$$\forall x, y \in C, \forall \lambda, \mu \in F_q : \lambda x + \mu y \in C$$

تعريف ۱۵.۳.۱. یک ترکیب خطی ^{۳۲} از بردارهای $v_1, \dots, v_n$ در فضای برداری V روی میدان

عبارتی به صورت $\lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_n v_n$ است که برای هر $\lambda_i \in F_q$, $i = 1, 2, \dots, n$ است.

مجموعه تمام بردارهای به طول n با درایه‌های متعلق به F_q^n را با F_q^n نشان می‌دهیم لذا

$$F_q^n = \{(v_1, \dots, v_n); v_i \in F_q\}.$$

^{۳۱}Vector space

^{۳۲}Linear combination

فصل ۱. تاریخچه و مفاهیم مقدماتی نظریه کدگذاری

۱۲

$$\mathbb{Z}_q^n = \{(\nu_1, \dots, \nu_n); \nu_i \in \mathbb{Z}_q = \{0, 1\}\}$$

تعریف ۱۶.۳.۱. فرض کنید V یک فضای برداری روی میدان F_q باشد. یک مجموعه از بردارها مانند $\{v_1, \dots, v_r\}$ در V مستقل خطی^{۳۳} هستند هر گاه رابطه $0 = \lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_r v_r$ نتیجه دهد $0 = \lambda_1 = \dots = \lambda_r$. یک مجموعه که مستقل خطی نباشد وابسته خطی است. یک مجموعه مستقل خطی که مولد نیز باشد پایه^{۳۴} نامیده می‌شود. تعداد عناصر یک پایه‌ی فضای V ، بعد فضا^{۳۵} V نامیده می‌شود و با $\dim(V)$ نمایش داده می‌شود.

تعریف ۱۷.۳.۱. فرض می‌کنیم V فضایی برداری بر روی میدان F_q باشد. یک زیرفضا^{۳۶} V عبارت است از یک زیرمجموعه^{۳۷} W از V که خود با اعمال جمع برداری و ضرب اسکالر روی V ، یک فضای برداری بر روی F_q باشد.

تعریف ۱۸.۳.۱. فرض کنید S مجموعه‌ای از بردارهای فضای برداری V باشد. زیرفضای پدید آمده^{۳۸} S توسط S که با $\langle S \rangle$ یا $span(S)$ نمایش داده می‌شود عبارت است از اشتراک W از همه زیرفضاهای V که شامل S باشند. هنگامی که S مجموعه‌ای متناهی از بردارها باشد، یعنی $S = \{\alpha_1, \dots, \alpha_n\}$ ، W را زیرفضای پدید آمده توسط بردارهای $\alpha_1, \dots, \alpha_n$ نیز می‌نامیم.

قضیه ۱۹.۳.۱. [۵] فرض کنید V یک فضای برداری روی F_q باشد، اگر $\dim(V) = k$ آن‌گاه $|V| = q^k$.

اثبات. فرض کنیم $\{v_1, \dots, v_k\}$ پایه‌ای برای V باشد. لذا داریم:

$$V = \{\lambda_1 v_1 + \dots + \lambda_k v_k; \lambda_i \in F_q\}.$$

^{۳۳}Linearly independent

^{۳۴}Basis

^{۳۵}Dimension of space

^{۳۶}Subspace

^{۳۷}Spanning subspace

با توجه به تعداد حالت‌های ممکن برای λ ها داریم:

$$|V| = q^k.$$

□

تعریف ۲۰.۳.۱. برای دو بردار $v = (v_1, \dots, v_n)$ و $w = (w_1, \dots, w_n)$ ضرب نقطه‌ای^{۳۸} این دو بردار به صورت $v.w = v_1w_1 + \dots + v_nw_n$ تعریف می‌شود. دو بردار w و v متعامد نامیده می‌شوند هرگاه: $v.w = 0$.

تعریف ۲۱.۳.۱. فرض کنید V و W دو فضای برداری بر روی میدان F_q باشند. یک تبدیل خطی^{۳۹} از V در W تابعی از V در W است که به ازای همهٔ α ها و β ها از V و همهٔ اسکالارهای c از F_q داشته باشیم:

$$T(c\alpha + \beta) = c(T\alpha) + T\beta.$$

تعریف ۲۲.۳.۱. فرض کنیم V و W دو فضای برداری بر روی میدان F_q و T تبدیلی خطی از V در W باشد. فضای پوچ یا هسته^{۴۰} T که با $\ker(T)$ نمایش داده می‌شود عبارت است از مجموعهٔ همهٔ بردارهای α از V با شرط $T\alpha = 0$ هرگاه بعد V متناهی باشد، رتبه^{۴۱} T که آن را با $\text{rank}(T)$ نمایش می‌دهیم بعد برد T است و پوچی T بعد فضای پوچ یا بعد هسته^{۴۲} T است و با $\dim(\ker(T))$ نمایش داده می‌شود.

قضیه ۲۳.۳.۱. [۵] فرض کنیم V و W دو فضای برداری بر روی میدان F_q و T تبدیل خطی از V در W باشد. اگر بعد V متناهی باشد، آن گاه:

$$\text{rank}(T) + \dim(\ker(T)) = \dim(V)$$

تعریف ۲۴.۳.۱. فرض کنید $S \subseteq F_q^n \neq \emptyset$ باشد، دوگان^{۴۲} S به صورت تعریف می‌شود:

^{۳۸}Pointwise multiplication

^{۳۹}Linear transformation

^{۴۰}Kernel

^{۴۱}Rank

^{۴۲}Dual

فصل ۱. تاریخچه و مفاهیم مقدماتی نظریه کدگذاری

۱۴

$$S^\perp = \{v \in F_q^n; v \cdot u = 0; \forall u \in S\}.$$

قضیه ۲۵.۳.۱. [۶] اگر $S \subseteq F_q^n$ آن‌گاه داریم:

$$\dim(S) + \dim(S^\perp) = n.$$

اثبات. فرض کنید $\dim(S) = k$ و $\{v_1, \dots, v_k\}$ یک پایه برای (S) باشد. اگر A ماتریس تشکیل شده توسط بردارهای $v_1, \dots, v_k$ به عنوان سطرهای A باشد، آن‌گاه ماتریس تشکیل شده توسط بردارهای پایه $(S^\perp)$ پایه‌ی فضای جواب دستگاه $AX = 0$ است. با به‌کاربردن قضیه ۲۳.۳.۱ به‌دست می‌آید:

$$\dim(S) + \dim(S^\perp) = n.$$

□

تذکر: برای هر زیرمجموعه‌ی F_q^n مانند S ، $S^\perp$ زیر فضایی از فضای برداری F_q^n است و $(S)^\perp = S^\perp$.

تعريف ۲۶.۳.۱. هر زیر فضای برداری از F_q^n یک کد خطی^{۴۳} به طول n روی میدان F_q نامیده می‌شود.

کدی که خطی نباشد غیر خطی^{۴۴} است.

به‌طور مثال، $C = \{(\lambda, \dots, \lambda) | \lambda \in F_q\}$ یک کد خطی است که کد تکرار نامیده می‌شود.

تعريف ۲۷.۳.۱. دوگان کد خطی^{۴۵} C که با $C^\perp$ نشان داده می‌شود، دوگان زیر فضای C در F_q^n است.

^{۴۳}Linear code

^{۴۴}Nonlinear

^{۴۵}Dual of linear code

کد خطی C را خود متعامد^{۴۶} گوییم هرگاه: $C \subseteq C^\perp$

کد خطی C را خود دوگان^{۴۷} گوییم هرگاه: $C = C^\perp$

قضیه ۲۸.۳.۱. [۶] فرض کنید C کدی خطی به طول n روی F_q باشد. در این صورت داریم:

(الف) اندازه‌ی C برابر است با: $\dim(C) = \log_q^{|C|} = q^{\dim(C)}$. به عبارت دیگر:

(ب) کدی خطی است و $\dim(C) + \dim(C^\perp) = n$

(پ) $(C^\perp)^\perp = C$

اثبات. الف) این قسمت قضیه بیان دیگر قضیه‌ی ۱۹.۳.۱ است.

ب) با توجه به تذکری که قبل از تعریف کد خطی بیان شد و قرار دادن C به جای S واضح است که $C^\perp$ یک کد خطی است و با توجه به قضیه‌ی ۲۵.۳.۱ داریم:

$$\dim(C) + \dim(C^\perp) = n.$$

پ) با استفاده از قسمت ب و قرار دادن $C^\perp$ به جای C داریم: $\dim(C) = \dim((C^\perp)^\perp)$ برای

اثبات این قسمت از قضیه کافی است ثابت کنیم $C^\perp \subseteq (C^\perp)^\perp$. فرض کنید $c \in C$. برای نشان

دادن این که $c \in (C^\perp)^\perp$ است، لازم است نشان دهیم که برای هر $x \in C^\perp$: $c.x = 0$.

و $x \in C^\perp$ با توجه به تعریف $C^\perp$ ، نتیجه می‌شود که $c.x = 0$. $\square$

تعريف ۲۹.۳.۱. ماتریس مولد^{۴۸} یک کد خطی ماتریسی است که سطرهای آن پایه‌ای برای آن کد تشکیل دهند.

تعريف ۳۰.۳.۱. ماتریس کنترل توازن^{۴۹} برای کد خطی C ، ماتریسی است که سطرهای آن پایه‌ای برای $C^\perp$ تشکیل دهند.

^{۴۶}Self-orthogonal

^{۴۷}Self-dual

^{۴۸}Generator matrix

^{۴۹}Parity-check matrix

قضیه ۳۱.۳.۱. [۶] فرض کنید C یک کد خطی به طول n و بعد k ، روی میدان F_q باشد و G ماتریس مولد آن باشد و $v \in F_q^n$. در این صورت داریم:

$$(v) \ L \iff v \cdot G^T = 0$$

ب) ماتریس $H_{(n-k) \times n}$ کنترل توازن C است اگر و تنها اگر سطر های H مستقل خطی باشند و $H \cdot G^T = 0$.

اثبات. (الف) فرض کنید $v \in C^\perp$ ، در این صورت ضرب v در تمام عناصر کد C برابر صفر است. اما چون سطر های G پایه ای برای C تشکیل می دهند لذا ضرب v در هر سطر G نیز برابر صفر است و در نتیجه اگر i سطر i ام G باشد آن گاه: $v \cdot r_i = 0$. در نتیجه: $v \cdot G^T = 0$. بر عکس اگر $v \in C^\perp$ برابر صفر نباشد آن گاه v بر هر سطر G عمود است. اما سطر های G پایه ای برای C می سازند، لذا ضرب v در هر کدوایه C صفر است یعنی: $v \in C^\perp$.

ب) فرض کنید $H_{(n-k) \times n}$ ماتریس کنترل توازن C است. در این صورت بهوضوح سطر های H مستقل خطی اند.

از طرفی چون سطر های H پایه $C^\perp$ و سطر های G پایه C هستند لذا حاصل ضرب هر سطر H در هر سطر G صفر است. یعنی $H \cdot G^T = 0$.

بر عکس فرض کنید $H \cdot G^T = 0$. در این صورت بنا به قسمت قبل سطر های H و در نتیجه فضای سطري H در $C^\perp$ قرار می گيرد. چون طبق فرض سطر های H مستقل خطی اند لذا بعد فضای سطري H برابر است با $n - k$. اما بعد $C^\perp$ نیز $n - k$ است در نتیجه فضای سطري H برابر $C^\perp$ است. پس H ماتریس کنترل توازن است. $\square$

قضیه ۳۲.۳.۱. [۶] فرض کنید C یک کد خطی و H ماتریس کنترل توازن آن باشد، در این صورت:

(الف) اگر و تنها اگر هر $1 \leq d(C) \leq d$ ستون از H مستقل خطی باشند.

(ب) اگر و تنها اگر $d(C) \leq d$ ستون وابسته خطی داشته باشد.

اثبات. (الف) فرض کنید $C = (v_1, \dots, v_n)$ یک کدوایه با وزن $m > 0$ باشد و فرض کنید

ستون‌های غیر صفر v عبارت‌اند از: $i_1, \dots, i_m$. در این صورت:

$$v \cdot H^T = 0 \iff v \in C.$$

اما

$$v \cdot H^T = \sum_{j=1}^n v_{ij} c_{ij}^T$$

و c_{ij}^T ها ستون‌های H^T هستند در نتیجه یک کدوایزه با وزن m در کد C موجود است اگر و فقط اگر m ستون وابسته‌ی خطی در H داشته باشیم. فرض کنید مینیمم فاصله‌ی کد C برابر d باشد، بنا به استدلال فوق خواهیم داشت که ماتریس H دارای d ستون وابسته‌ی خطی است. اگر $1-d$ ستون از H وابسته‌ی خطی باشند آن‌گاه به‌طور معادل یک کدوایزه با وزن $1-d$ در C خواهیم داشت که متناقض با این حقیقت است که $d(C) = d$. لذا هر $1-d$ ستون از H مستقل خطی‌اند.

برعکس فرض کنید هر $1-d$ ستون از H مستقل خطی باشند و $d(C) \leq 1-d$. لذا فرض می‌کنیم عضوی از C باشد که $wt(c) = m$ و $m \leq 1-d$ پس m ستون وابسته‌ی خطی در m موجود است که این متناقض با فرض است که می‌گوید هر $1-d$ ستون از H مستقل خطی‌اند. پس داریم: $d(C) \geq d$.

□

ب) اثبات این قسمت دقیقاً مشابه اثبات قسمت قبل است.

قضیه ۳۳.۳.۱. [۶] اگر ماتریس G به شکل استاندارد $(I_k | X)$ ماتریس مولد یک کد خطی مانند C به طول n و بعد k باشد، آن‌گاه ماتریس کنترل توازن H به شکل $(-X^T | I_{n-k})$ است.

اثبات. به وضوح $H \cdot G^T = 0$ از طرفی سطرهای H مستقل خطی‌اند لذا بنابراین قسمت دوم قضیه ۳۱.۳.۱ ماتریس کنترل توازن است. □

تعريف ۳۴.۳.۱. فرض کنید C یک کد خطی به طول n روی F_q باشد و $u \in F_q^n$. هم‌مجموعه^{۴۰}:

$$u + C = \{u + v | v \in C\}$$

قضیه ۳۵.۳.۱. [۶] فرض کنید C یک کد خطی به طول n بعد k و مینیمم فاصله d روی میدان

متناهی F_q باشد. در این صورت داریم:

(i) هر بردار F_q^n در یک هم‌مجموعه از C واقع است.

$$|C + u| = |C| = q^k \text{ داریم: } (ii)$$

$$u + C = v + C, u \in v + C \quad (iii)$$

(iv) دو هم‌مجموعه یا مساوی هستند و یا اشتراکی ندارند.

(v) تعداد هم‌مجموعه‌های متمایز برای کد C برابر است با q^{n-k}

(vi) اگر و تنها اگر u و v در یک هم‌مجموعه واقع شوند.

از شرط (i) و (iv) نتیجه می‌شود که F_q^n توسط هم‌مجموعه‌های C افزایش می‌شود.

تذکر: کدی به طول n و تعداد کدوایزهای M و مینیمم فاصله d را یک (n, M, d) – کد می‌نامیم.

و کدی خطی به طول n ، بعد k ، و مینیمم فاصله d را یک $[n, k, d]$ – کد خطی نامیم.

تعريف $A_q(n, d)$: فرض کنید A مجموعه‌ای q عضوی موسوم به الفبا باشد که $1 < q$ است. برای

اعداد n و d داده شده $A_q(n, d)$ بزرگ‌ترین مقدار M است که یک (n, M, d) – کد روی A موجود باشد.

یک (n, M, d) – کد که M آن ماکزیمم باشد را یک کد بهینه^{۴۱} نامیم.

$B_q(n, d)$: بزرگ‌ترین مقدار q^k است که یک $[n, k, d]$ – کد خطی موجود باشد.

قضیه ۳۶.۳.۱. [۶] برای q که توانی از یک عدد اول است و برای $n \leq d \leq n-1$ داریم:

$$B_q(n, d) \leq A_q(n, d) \leq q^n \quad (1)$$

^{۴۰} Coset

^{۴۱} Optimal code

$$B_q(n, 1) = A_q(n, 1) = q^n \quad (2)$$

$$B_q(n, n) = A_q(n, n) = q \quad (3)$$

تعريف ۳۷.۳.۱. برای کد خطی C روی میدان F_q کد توسعه یافته^{۵۲} آن که با $\bar{C}$ نشان داده می‌شود عبارت است از:

$$\bar{C} = \{(c_1, \dots, c_n, -\sum_{i=1}^n c_i) | (c_1, \dots, c_n) \in C\}.$$

در حالت $q = 2$ مولفه اضافی $\sum c_i = -\sum c_i$ را مولفه کنترل توازن نامیم.

قضیه ۳۸.۳.۱. [۶] اگر C یک $(n+1, M, d)$ -کد روی F_q باشد آن‌گاه $\bar{C}$ یک (n, M, d') -کد روی F_q است که در آن $d \leq d' \leq d+1$

تعريف ۳۹.۳.۱. فرض کنید A مجموعه الفبا با اندازه q باشد. برای هر $u \in A^n$ کره^{۵۳} به مرکز u و شعاع r عبارت است از:

$$s_A(u, r) = \{v \in A^n | d(u, v) \leq r\}.$$

تعريف ۴۰.۳.۱. نماد: برای اعداد $n \geq 1$ و $q \geq 1$ و $r \geq 0$ قرار می‌دهیم:

$$v(q, n, r) = \begin{cases} \sum_{i=0}^r \binom{n}{i} (q-1)^i & 0 \leq r \leq n \\ q^n & r > n \end{cases}$$

лем ۴۱.۳.۱. [۶] اگر A مجموعه‌ای q عضوی باشد آن‌گاه تعداد بردارهای یک کره به شعاع r در A^n برابراست با $v(n, q, r)$

اثبات. فرض کنید $u \in A^n$ ثابت باشد، لذا:

$$s_A(u, r) = \{v \in A^n | d(u, v) \leq r\}$$

^{۵۲}Extended code

^{۵۳}Sphere

بنابراین فرض کنید $r \leq m$ باشد. اگر v برداری باشد که آن‌گاه برای انتخاب v ابتدا $\binom{n}{m}$ حالت برای جایگاه‌های متمایز با u داریم. در هر یک از این جایگاه‌ها، $1 - q$ عنصر می‌توان قرارداد تا با عنصر این جایگاه در u متمایز باشد. در نتیجه $\binom{n}{m}(1 - q)^m$ حالت برای انتخاب v داریم لذا برای $r \leq n$ در مجموع $\sum_{i=0}^{\lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor} \binom{n}{i}(q-1)^i$ حالت برای انتخاب v داریم. یعنی تعداد بردارهای کره‌ی فوق مساوی $v(q, n, r)$ می‌باشد. (برای حالت $r > n$ ، تعریف می‌کنیم

□

$$(v(q, n, r) = q^n)$$

قضیه ۴۲.۳.۱. [۶] (کران پوششی کره^{۴۴}): برای اعداد صحیح $1 < q < 1$ و $d \geq n \geq 1$ داریم:

$$A_q(n, d) \geq \frac{q^n}{\sum_{i=0}^{d-1} \binom{n}{i}(q-1)^i}$$

قضیه ۴۳.۳.۱. [۶] (کران همینگ^{۴۵}):

$$A_q(n, d) \leq \frac{q^n}{\sum_{i=0}^{\lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor} \binom{n}{i}(q-1)^i}.$$

اثبات. فرض کنید $C = \{c_1, \dots, c_M\}$ یک (n, M, d) -کد بهینه روی الفبای q عضوی A باشد یعنی $M = A_q(n, d)$. و فرض کنید $e = \lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor$ در این صورت کره‌هایی به مرکز c_i و شعاع e مجزا هستند (اشتراک ندارند) زیرا اگر بهزاری j ، $i \neq j$ ، $x \in s_A(c_i, e) \cap s_A(c_j, e)$ آن‌گاه داریم:

$$d(c_i, c_j) \leq d(c_i, x) + d(x, c_j) \leq 2e \leq d - 1$$

و این تناقض است زیرا مینیمم فاصله کد C ، d است و فاصله هیچ دو عضوی در C کمتر از d نیست. لذا کره‌های فوق مجزا هستند. در نتیجه داریم:

$$\bigcup_{i=1}^M s_A(c_i, e) \subseteq A^n$$

$$\Rightarrow Mv(n, q, e) \leq q^n \Rightarrow M \leq \frac{q^n}{v(n, q, e)} = \frac{q^n}{\sum_{i=0}^{\lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor} \binom{n}{i}(q-1)^i}.$$

^{۴۴}Sphere-packing bound

^{۴۵}Hamming bound

□

قضیه ۴۴.۳.۱. [۶] (کران گیلبرت ورشامو^{۵۶}) فرض کنید n و k و d اعداد صحیح باشند که $1 \leq k \leq n$ و $2 \leq d \leq n$ است. اگر

$$\sum_{i=0}^{d-1} \binom{n-1}{i} (q-1)^i < q^{n-k} \quad (1.1)$$

آنگاه یک $[n, k]$ -کد خطی روی F_q وجود دارد که مینیمم فاصله آن حداقل d باشد.

اثبات. باید نشان دهیم که اگر رابطه ۱.۱ برقرار باشد آنگاه یک ماتریس از مرتبه $n \times (n - k)$ ، مانند H روی F_q وجود دارد بهقسمی که هر $1 - d$ -ستون آن مستقل خطی است.

ماتریس H را به شکل زیر می‌سازیم: فرض کنید c_j ستون زام H را نمایش می‌دهد. فرض می‌کنیم c_1 بردار غیر صفری در F_q^{n-k} باشد و c_2 برداری باشد که توسط c_1 تولید نشود. برای $2 \leq j \leq n$ ، فرض می‌کنیم c_j نیز برداری باشد که پدید آمده خطی توسط حداقل $2 - d$ بردار $c_1, \dots, c_{j-1}$ نباشد. خاطر نشان می‌کنیم که تعداد بردارهای پدید آمده خطی توسط حداقل $2 - d$ بردار $c_1, \dots, c_{j-1}$ عبارت است از:

$$\sum_{i=0}^{d-1} \binom{j-1}{i} (q-1)^i \leq \sum_{i=0}^{d-1} \binom{n-1}{i} (q-1)^i < q^{n-k}$$

بنابراین بردار c_j ($2 \leq j \leq n$) را همیشه می‌توان پیدا کرد.

ماتریس H ساخته شده از این روش یک ماتریس $(n - k) \times n$ است و هر $1 - d$ -ستون آن مستقل خطی هستند. فضای پوچ H یک کد خطی روی F_q به طول n است و مینیمم فاصله آن d و بعد آن حداقل k است. با درنظر گرفتن یک زیر فضای k -بعدی این فضای کد خطی مورد نظر بدست می‌آید.

□

^{۵۶}Gilbert- Varshamov bound

فصل ۲

کدهای کامل

۱.۲ مقدمه

کدهای کامل دسته مهمی از کدها هستند و این اهمیت به خاطر خصوصیات جالب این کدها، کدگذاری و کدگشایی آسان آنها است.

ما در این فصل ابتدا به تعریف کد کامل می‌پردازیم و تعاریف و مفاهیم مربوط به کدهای کامل را ارائه می‌دهیم. در ادامه چند نوع کد کامل را به همراه خصوصیات آن مورد بررسی قرار می‌دهیم. لازم به ذکر است که یک کد کامل ممکن است خطی یا غیرخطی باشد اما ما در این فصل توجه خود را به کدهای کامل خطی معطوف می‌کنیم. چون کدهای دودویی کاربرد بیشتری دارند و این امکان را به ما می‌دهند که ساختارشان را به کدهای q -نمادی تعمیم دهیم، بیشتر کدهای کامل دودویی را مورد مطالعه قرار می‌دهیم.

۲.۲ مفاهیم اولیه

تعريف ۱.۲.۲. یک کد q -نمادی که دارای

$$\frac{q^n}{\sum_{i=0}^{\lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor} \binom{n}{i} (q-1)^i}$$

کدوازه باشد را یک کد کامل^۱ نامند. به عبارت دیگر کد کامل کدی است که اندازه آن برابر با کران بالای همینگ است.

لذا یک کد کامل بیشترین تعداد کدوازه را خواهد داشت یعنی:

$$|C| = A_q(n, d) = \frac{q^n}{\sum_{i=0}^{\lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor} \binom{n}{i} (q-1)^i}$$

از رابطه بالا و با درنظر گرفتن آن چه در اثبات قضیه ۴۳.۳.۱ (کران همینگ) آمده است داریم:

$$q^n = |C| \cdot \sum_{i=0}^e \binom{n}{i} (q-1)^i = |C| \cdot v(n, q, e)$$

$$\Rightarrow |A^n| = |C| \cdot v(n, q, e)$$

و همان طور که در اثبات قضیه مذکور گفته شد، $v(n, q, e)$ تعداد بردارهای یک کره به مرکزیت c_i و شعاع e است، لذا خواهیم داشت:

$$A^n = \bigcup_{i=1}^{|C|} s_A(c_i, e)$$

حال اگر اجتماع کره های مجزا به مرکزیت اعضای C و به شعاع e را با $k(C)$ نمایش دهیم آن گاه:

$$A^n = k(C)$$

پس می توان تعریفی جدید معادل با تعریف اول برای یک کد کامل به صورت زیر ارائه داد:

کد C به عنوان زیر مجموعه ای از A^n کامل است هرگاه $A^n = k(C)$ و برای هر دو بردار x, y

$$k(x) \cap k(y) = \emptyset$$

به عبارت دیگر کد C کامل است هرگاه A^n با کره هایی به مرکزیت اعضای C و شعاع e افزار شود.

اگر یک کد با مینیمم فاصله ۳ و در نتیجه کدی ۱ - تصحیح کننده خطأ باشد آنگاه $e = 1$ لذا

تعریف قبل معادل است با این که: کد C کامل است اگر برای هر بردار $z \in A^n$ ، دقیقاً یک بردار

$x \in C$ وجود داشته باشد به طوری که x و z حداقل در یک مولفه متفاوت باشند، به عبارت دیگر

$$d(z, x) \leq 1$$

---

^۱Perfect code

همان‌طور که گفته شد یک کد کامل لزوماً کدی خطی نیست. اما ما در این فصل توجه خود را به کدهای کامل خطی معطوف می‌کنیم. به مثال زیر توجه کنید.

مثال: فرض کنید $C^{(n-1)/2}$ یک کد کامل به طول $1 - \frac{n-1}{2} = 2^m - 2$ باشد و λ یک تابع دلخواه از $C^{(n-1)/2}$ به مجموعه $\{0, 1\}$ باشد. برای $x = (x_1, \dots, x_{(n-1)/2}) \in A^{(n-1)/2}$ فرض کنید $y, y' \in C^{(n-1)/2}$ داشته باشیم $|x| = x_1 + \dots + x_{(n-1)/2}$ (در مبنای دو) باشد. در این صورت اگر برای هر

$$\lambda(y) + \lambda(y') \neq \lambda(y + y')$$

$$V^n = \{(x + y, |x| + \lambda(y), x) : x \in A^{(n-1)/2}, y \in C^{(n-1)/2}\}$$

یک کد کامل غیر خطی به طول n است که به کد واسیلو^۲ معروف است.

تعريف ۲.۲.۲. رتبه کد کامل: بعد زیر فضای پدید آمده از عناصر یک کد کامل مانند C , رتبه C نامیده شده و با $\text{rank}(C)$ نمایش داده می‌شود.^۳
یک کد کامل مانند C , به طول n دارای رتبه تام است هرگاه $\text{rank}(C) = n$. در این صورت کد C را یک کد کامل با رتبه تام^۴ نامند.

تعريف ۳.۲.۲. هسته یک کد کامل: هسته یک کد کامل مانند C روی Z_2 , مجموعه تناوب‌های C است و با $\ker(C)$ نمایش داده می‌شود.^۵

$$\ker(C) = \{p \in Z_2^n | p + C = C\}$$

$$p + C = \{p + c | c \in C\}.$$

تذکر: لازم به ذکر است که وقتی کد C خطی است اگر $p \in C$ آن‌گاه $p + C = C$ در نتیجه $\ker(C) = C$

^۱Vasil'ev code

^۲Full rank perfect code

قضیه ۴.۲.۱] [۱۰] کدهای کامل غیر بدیهی به طول n فقط با سه مشخصه زیر وجود دارند:

$$(1) \quad q = p^k; m \geq 1; n = \frac{q^m - 1}{q - 1}; d = 3$$

$$(2) \quad q = 2; n = 23; d = 7$$

$$(3) \quad q = 3; n = 11; d = 5$$

در مورد اول که $d = 3$ و $n = \frac{q^m - 1}{q - 1}$ است، ساختارهای زیادی از کدهای کامل مخصوصا برای حالت دودویی وجود دارد. از حالا به بعد هرگاه از کدهای کامل صحبت می‌کنیم و مشخصات دقیق آن را ذکر نمی‌کنیم منظورمان کدهای کامل دودویی با مینیمم فاصله $d = 3$ است. در زیر چند نوع کد کامل را به همراه خصوصیات آن‌ها مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۳.۲ کد همینگ دودویی

برای تعریف کد همینگ که در سال ۱۹۴۹ توسط ریچارد همینگ ارائه شد، ابتدا قضیه ۳.۲.۱ را یادآوری می‌کنیم.

اگر H ماتریس کنترل توازن یک کد خطی به طول n باشد آن‌گاه این کد دارای مینیمم فاصله d است اگر و فقط اگر هر $1-d$ -ستون از H مستقل خطی باشند و d -ستون وابسته خطی در H وجود داشته باشند.

اکنون می‌خواهیم یک دسته از کدهای کامل دودویی با مینیمم فاصله ۳ بسازیم.

با استفاده از اثبات قضیه گیلبرت ورشامو که در فصل اول به آن اشاره شد، برای هر عدد طبیعی m باید بردارهایی دودویی به طول m داشته باشیم که در قضیه بالا برای $d = 3$ صدق کنند. برای این منظور باید یک ماتریس کنترل توازن بسازیم به‌طوری‌که هر دو ستون آن مستقل خطی باشند و سه ستون وابسته خطی نیز در آن وجود داشته باشند.

در این مورد به جز بردار تماماً صفر $(0, \dots, 0)^T$ می‌توانیم تمام بردارهای فضای F_2^m را در نظر بگیریم.

در نتیجه دسته ای از کدهای با فاصله ۳ خواهیم داشت که با ماتریس کنترل توازنشان تعریف می شوند.

این کد، کد همینگ نامیده می شود و با $(2^m, m)$ نمایش داده می شود.
پس در نهایت کد همینگ دودویی را به صورت زیر تعریف می کنیم:

تعریف ۱.۳.۲. فرض کنید $m \geq 2$ عددی صحیح باشد. کد همینگ دودویی^۴ یک کد خطی دودویی به طول $1 - 2^m = n$ با ماتریس کنترل توازن H است که ستون های آن تمام بردارهای غیر صفر F_2^m است که هر دو ستون آن مستقل خطی می باشند و آن را با $(2^m, m)$ نشان می دهیم.

تذکر: خاطر نشان می شود که سطرهای H مستقل خطی هستند چون H شامل تمام m ستون با وزن ۱ می باشد. بنابراین H یک ماتریس کنترل توازن می باشد.

۱.۳.۲ مشخصات کد همینگ دودویی

گزاره ۲.۳.۲. [۶] بعد کد همینگ دودویی، یعنی $\dim(H^n)$ برابر است با: $k = n - \log_2(n+1)$

اثبات. می دانیم اگر بعد یک کد مانند C باشد ماتریس مولد آن کد ماتریسی $n \times k$ و ماتریس کنترل توازن آن $n \times (n-k)$ است. چون:

$$n = \dim(C) + \dim(C^\perp) = k + \dim(C^\perp)$$

خواهیم داشت

$$\dim(C^\perp) = n - k.$$

حال ماتریس کنترل توازن کد همینگ فوق از مرتبه $(1 - 2^k) \times m$ است. درنتیجه داریم:

$$n - \dim(H^n) = m \Rightarrow \dim(H^n) = n - m$$

^۴Binary Hamming code

واز آن جا که:

$$n = 2^m - 1 \Rightarrow 2^m = n + 1 \Rightarrow m = \log_2(n + 1)$$

لذا داریم:

$$\dim(H^n) = n - \log_2(n + 1).$$

□

لذا پارامترهای کد همینگ دودویی به صورت زیر است:

$$[n = 2^m - 1; k = 2^m - 1 - m = n - \log_2(n + 1); d = 3]$$

گزاره ۳.۳.۲. [۶] کد همینگ کدی ۱ - تصحیح کننده خطاست.

اثبات. همان‌طور که می‌دانیم در کد همینگ مینیمم فاصله برابر ۳ است لذا بنا به قضیه ۱۲.۳.۱

این کد ۱ - تصحیح کننده خطاست. □

گزاره ۴.۳.۲. [۶] کد همینگ دودویی، کامل است.

اثبات. چون کد همینگ کدی خطی است لذا تعداد کدوژه‌های آن برابراست با:

$$|H^n| = 2^k = 2^{2^m-1-m}$$

حال با درنظر گرفتن کران همینگ داریم:

$$|H^n| = \frac{q^n}{\sum_{i=0}^{d-1} \binom{n}{i} (q-1)^i} = \frac{2^n}{\sum_{i=0}^1 \binom{n}{i} (2-1)^i} = \frac{2^n}{n+1} = \frac{2^{2^m-1}}{2^m} = 2^{2^m-1-m}$$

در نتیجه اندازه‌ی این کد در کران بالای همینگ صدق کرده و لذا این کد کامل است. □

گزاره ۵.۳.۲. [۶] کدهای همینگ دودویی به طول یکسان معادلنند.

اثبات. بهوضوح برای یک طول ثابت با جابه‌جایی ستون‌های یکی از ماتریس‌های کنترل توازن،

ماتریس کنترل توازن کد دیگر به‌دست می‌آید، پس این دو کد معادل هستند. □

۲.۳.۲ مثال هایی از کدهای همینگ دودویی به طول ۷

سه کد همینگ متفاوت به طول ۷ را در زیر نمایش می‌دهیم:

- (۱) کد همینگ می‌تواند به شکل استاندارد باشد که در این صورت سه ستون آخر ماتریس کنترل توازن آن، ماتریس همانی با رتبه ۳ است، برای مثال ماتریس کنترل توازن به شکل زیر است:

$$H = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

- (۱) کد C به طول n را دوری گویند اگر برای هر کدوازه $(x_1, \dots, x_n)$ ، $x = (x_1, \dots, x_n, x_1)$ نیز عضوی از C باشد.

کد همینگ H^T با ماتریس کنترل توازن به فرم دوری، به صورت زیر نمایش داده می‌شود:

$$H^T = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

- فرض کنید $(y_1, \dots, y_n) = B$ و $(x_1, \dots, x_n) = A$ دو بردار باشند: اگر $y_n > x_n$ باشد آن‌گاه و اگر $y_n = x_n$ باشد آن‌گاه $y_{n-1} > x_{n-1}$ و ... را مقایسه می‌کنیم و ... در این صورت A و B از ترتیب الفبایی^۵ نامیده می‌شود.

- (۲) ماتریس کنترل توازن کد همینگ به ترتیب الفبایی به شکل زیر است:

$$H = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

۳.۳.۲ کد گشایی کد همینگ دودویی

برای کد گشایی کد همینگ $Ham(m, 2)$ با ماتریس کنترل توازن H به صورت زیر عمل می‌کنیم:

- (۱) با دریافت $s(w)$ ، w را به شکل زیر به دست می‌آوریم: $s(w) = w \cdot H^T$.
 (۲) اگر $s(w) = 0$ آن‌گاه w کدوازه ارسالی است.

- (۳) اگر $s(w)$ نمایش دودویی عدد $1 - 2^r \leq j \leq 1$ باشد آن‌گاه برداری را به صورت e_j

^۵Lexicographic order

(۰، ۱، ۰، ۰، ۰، ۰) درنظر می‌گیریم که ۱ در مکان زام قرار دارد. در نتیجه $w + e$ کدوژه ارسالی خواهدبود.

به عنوان مثال اگر کد همینگ $Ham(3, 2)$ ، کدی با ماتریس کنترل توازن از مرتبه الفبایی باشد، برای کدگشایی بردار $1001001 = w$ داریم:

$$s(w) = w \cdot H^T = 10$$

اما ۱۰ نمایش دودویی عدد ۲ است. لذا $e_2 = 100000$ بردار خطأ خواهدبود. پس کدوژه ارسالی به شکل زیر به دست خواهدآمد:

$$w + e = 1001001 + 100000 = 1101001$$

۴.۲ کد سیمپلکس

تعريف ۱۴.۲. دوگان کد همینگ دودویی $Ham(m, 2)$ کد سیمپلکس^۶ دودویی نامیده می‌شود و گاهی با $S(m, 2)$ نمایش داده می‌شود.

گزاره ۲۴.۲. [۱] (۱) اگر G ماتریس مولد کد سیمپلکس $S(m, 2)$ باشد، برای هر بردار غیر صفر $v \in F_2^m$ دقیقاً 2^{m-1} ستون مانند c از G وجود دارد بهقسمی که $v \cdot c = 0$.
 (۲) هر کد واژه غیر صفر از $S(m, 2)$ دارای وزن $\frac{n+1}{2}$ است.

اثبات. (۱) فرض کنید v بردار غیر صفر در F_2^m باشد ابتدا نشان می‌دهیم مجموعه بردارهای F_2^m که بر v عمود هستند $\{v\}^\perp$ یک زیرفضا از F_2^m است که دارای بعد $m - 1$ است.
 طبق قضیه ۱۴.۳.۱ برای این که نشان دهیم $\{v\}^\perp$ زیرفضای F_2^m است باید نشان دهیم برای هر $x, y \in \{v\}^\perp$ $x + y \in \{v\}^\perp$.

فرض می‌کنیم $x, y \in \{v\}^\perp$ دلخواه باشند، داریم:

⁶Simplex code

$$(x+y).v = x.v + y.v = \mathbf{0} + \mathbf{0} = \mathbf{0} \Rightarrow x+y \in \{v\}^\perp$$

می‌دانیم فضای تولید شده توسط v ، یعنی $\langle v \rangle$ ، دارای بعد یک است و بنا به قضیه ۲۵.۳.۱ داریم:

$$\dim \langle v \rangle + \dim \{v\}^\perp = m \Rightarrow \dim \{v\}^\perp = m - 1$$

پس $\{v\}^\perp$ زیر فضایی از F_2^m با بعد $m-1$ است. در نتیجه بنا به قضیه ۱۹.۳.۱ و با توجه به این که محاسبات بر مبنای دو است، $\{v\}^\perp$ دارای 2^{m-1} عضو و $\langle v \rangle$ دارای دو عضو است.

از آن‌جا که G ماتریس کنترل توازن کد سیمپلکس و ماتریس کنترل توازن کد همینگ است لذا بنا به تعریف کد همینگ، ستون‌های G شامل تمام بردارهای غیر صفر F_2^m هستند یعنی G شامل $1 - 2^{m-1}$ ستون است که بردار v و تمام بردارهای $\{v\}^\perp$ به جز بردار تماماً صفر را شامل می‌شود. پس دقیقاً به تعداد $1 - 2^{m-1}$ ستون در G مانند c وجود دارد که $c.v = \mathbf{0}$.

(۲) با توجه به قسمت قبل تعداد ستون‌هایی از G مانند c به طوری که $c.v = \mathbf{0}$ باشد برابر است با $1 - 2^{m-1}$ ، پس $v.G$ دارای $1 - 2^{m-1}$ مولفه صفر است و از آن‌جا که $v.G$ به طول $1 - 2^{m-1}$ است پس تعداد مولفه‌های ۱ در $v.G$ که همان وزن $v.G$ است برابر است با:

$$wt(v.G) = 2^m - 1 - 2^{m-1} + 1 = 2^m - 2^{m-1} = 2^{m-1}.$$

با کمی دقت پی می‌بریم که ازای هر v در F_2^m ، ترکیب خطی از سطرهای G است و چون G ماتریس مولد کد سیمپلکس است پس به ازای هر v در F_2^m ، $v.G$ برداری غیر صفر در کد سیمپلکس $s(m, 2)$ است.

در نتیجه همان‌طور که در بالا گفته شد وزن هر بردار غیر صفر در $s(m, 2)$ برابر با، 2^{m-1} است و

$$\square \quad \text{چون } 1 - 2^{m-1} = n \text{ است پس داریم: } \frac{n+1}{2} = 2^{m-1}.$$

۵.۲ کد همینگ q -نمادی

تعریف ۱.۵.۲. فرض کنید $2 \leq m$ عددی صحیح باشد و q توانی از یک عدد اول باشد، یک کد خطی روی F_q که ماتریس کنترل توازن آن حاوی m سطر و n ستون است، به‌طوری‌که

n بیشترین تعداد ممکن ستون‌هایی است که هیچ دو ستونی وابسته خطی نباشد را یک کد همینگ q -نمادی^۷ به طول n نامیده و با $Ham(m, q)$ نمایش میدهیم.

قضیه ۲.۵.۲ [۸] در کد همینگ $Ham(m, q)$ داریم:

$$n = \frac{q^m - 1}{q - 1}.$$

اثبات. برای هر $u \in F_q^m$ قرار می‌دهیم: $\{0\} - \{\lambda u | \lambda \in F_q\}$ لذا به ازای هر u فرض کنید دو مجموعه m_u و m_v دارای اشتراک باشند یعنی بردار x موجود است که در این صورت اسکالرهای λ_1 و λ_2 موجودند که

$$x = \lambda_1 u = \lambda_2 v$$

$$x \in m_u \cap m_v \Rightarrow \exists \lambda_1, \lambda_2; x = \lambda_1 u = \lambda_2 v$$

نشان می‌دهیم $m_u \subseteq m_v$. فرض کنید $y \in m_u$ باشد در نتیجه:

$$\exists \lambda_3; y = \lambda_3 u = \lambda_3 \lambda_1^{-1} \lambda_1 u = \lambda_3 \lambda_1^{-1} \lambda_2 v = \lambda_3 v$$

به‌طور مشابه می‌توان نشان داد $m_v \subseteq m_u$. در نتیجه $m_u = m_v$. بنابراین مجموعه‌های فوق یا اشتراک ندارند و یا در صورت داشتن اشتراک مساوی هستند. از طرفی هر عضو $\{0\} - F_q^m$ در یکی از این مجموعه‌ها قرار دارد پس مجموعه‌های فوق $\{0\} - F_q^m$ را افزای می‌کنند. اما هر یک از این مجموعه‌ها $1 - q$ عضو دارد و $\{0\} - F_q^m$ دارای $1 - q^m$ عضو است. پس تعداد این مجموعه‌ها برابر است با $\frac{q^m - 1}{q - 1}$

بنابراین گزاره‌ی زیر حاصل می‌شود.

گزاره ۳.۵.۲ [۱۰] برای کدهای $Ham(m, q)$ داریم:

۱) همه کدهای همینگ q -نمادی به‌طول یکسان معادل هستند.

۲) کد $Ham(m, q)$ یک $\left[\frac{q^m - 1}{q - 1}, \frac{q^m - 1}{q - 1} - m, 3 \right]$ - کد است.

۳) کد همینگ $Ham(m, q)$ ، کامل است.

^۷q-ary Hamming code

۶.۲ کد گلی

کدهای گلی در سال ۱۹۴۰ توسط گلی^۸ ارائه شد. کدهای گلی مثال‌هایی از کدهای کامل هستند.

۱.۶.۲ کد گلی دودویی توسعه یافته

تعریف ۱.۶.۲. فرض کنید G یک ماتریس 12×24 و به‌شکل زیر باشد. $G = (I_{12}|A)$. که I_{12} ماتریس همانی 12×12 و A نیز ماتریس 12×12 زیر است.

$$A = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

یک کد خطی دودویی با ماتریس مولد G کد گلی توسعه یافته^۹ نامیده می‌شود و با G_{24} نمایش داده می‌شود.

گزاره ۱.۶.۲. [۱۰] (i) طول G_{24} ، 24 ، و بعد آن 12 است.

(ii) یک ماتریس کنترل توازن برای G_{24} ماتریس 24×24 زیر است: $H = (A|I_{12})$

(iii) کد G_{24} خود دوگان است پس $G_{24} = G_{24}^{\perp}$.

(iv) یک ماتریس کنترل توازن دیگر برای G_{24} ماتریس 24×12 زیر است:

$$H' = (I_{12}|A)(= G)$$

(v) یک ماتریس مولد دیگر برای G_{24} ماتریس 24×12 زیر است: $G' = (A|I_{12})(= H)$

⁸Golay

⁹Extended Golay code

(vi) وزن هر کدوازه در G_{24} مضربی از ۴ است.

(vii) کد G_{24} ، کدوازه با وزن ۴ ندارد بنابراین مینیمم فاصله G_{24} ، $d = 7$ است.

(viii) کد G_{24} دقیقاً ۳ - تصحیح کننده خطاست.

اثبات. (i) این قسمت با توجه به تعریف G_{24} واضح است.

(ii) با توجه به قضیه ۳.۳.۱ چون ماتریس مولد C یعنی G به شکل استاندارد $(I_{12}|A)$ است لذا ماتریس کنترل توازن C ، همچنان با توجه به این که محاسبات بر مبنای دو است و A ماتریسی متقارن است لذا ماتریس کنترل توازن C به شکل $(A|I_{12})$ است.

(iii) خاطر نشان می‌کنیم که سطرهای G بر هم عمود هستند یعنی اگر r_i و r_j دو سطر دلخواه از G باشند آن گاه $r_i \cdot r_j = 0$.

این نتیجه می‌دهد که $G_{24}^{\perp} \subseteq G_{24}^{\perp\perp}$.

از طرف دیگر چون $G_{24}^{\perp}$ و $G_{24}^{\perp\perp}$ هر دو دارای بعد ۱۲ هستند پس باید $G_{24}^{\perp\perp} = G_{24}^{\perp}$ باشد.

(iv) یک ماتریس کنترل توازن G_{24} ، یک ماتریس مولد $G_{24}^{\perp} = G_{24}^{\perp\perp}$ است، و G چنان ماتریس است، پس G ماتریس کنترل توازن G_{24} نیز هست.

(v) یک ماتریس مولد G_{24} ، یک ماتریس کنترل توازن $G_{24}^{\perp} = G_{24}^{\perp\perp}$ است و H چنان ماتریسی است، پس H ماتریس مولد دیگری برای G_{24} است.

(vi) فرض کنید v کدوازه‌ای در G_{24} باشد. می‌خواهیم نشان دهیم که وزن همینگ v یعنی $\text{wt}(v)$ مضربی از ۴ است. خاطر نشان می‌کنیم که v ترکیب خطی از سطرهای G است. فرض کنیم v سطر i ام G باشد.

ابتدا فرض می‌کنیم v یکی از سطرهای G است. چون سطرهای دارای وزن ۸ و ۱۲ هستند پس وزن v مضربی از ۴ است.

در گام بعد فرض می‌کنیم v جمع دو سطر مختلف از G باشد یعنی $v = r_i + r_j$.

می‌دانیم G_{24} خود دوگان است، یعنی $G_{24}^{\perp} = G_{24}^{\perp\perp}$ است و در قضیه‌ای داریم که اگر x و y دو

فصل ۲. کدهای کامل

۳۴

کدوایه از کد دودویی خود دوگان باشند و وزن x و y مضربی از ۴ باشد آنگاه وزن $x + y$ نیز مضربی از ۴ است. پس چون هر دو سطر G مثل r_i و r_j مضربی از ۴ هستند پس $r_i + r_j = v$ نیز مضربی از ۴ است. گذشته از این می‌توان هر دو سطر G را با هم جمع کرد دراینصورت مشاهده می‌شود که وزن مجموع هر دو سطر مضربی از ۴ است.

در ادامه به راحتی به استقرا ثابت می‌شود که وزن هر $\in G_{44}$ مضربی از ۴ است.

(vii) توجه کنید که وزن سطر آخر G برابر ۸ است. با درنظر گرفتن این حقیقت و قسمت (vi) نتیجه می‌گیریم که $8 = d$ است.

فرض می‌کنیم G_{44} یک کدوایه مانند v داشته باشد که $4 = \text{wt}(v)$ است. v را به صورت (v_1, v_2) می‌نویسیم که v_1 برداری به طول ۱۲ و ساخته شده از ۱۲ مولفه اول v و v_2 برداری به طول ۱۲ باشد که از ۱۲ مولفه دوم v ساخته شده است. در این صورت یکی از موارد زیر اتفاق می‌افتد.

مورد یک: $0 = \text{wt}(v_1) = \text{wt}(v_2) = 4$. این مورد نمی‌تواند اتفاق بیفتند چون با نگاهی به ماتریس مولد G ، می‌توان دید که تنها بردار با این مشخصات، بردار تماماً صفر است که وزن صفر دارد.

مورد دو: $1 = \text{wt}(v_1) = \text{wt}(v_2) = 3$. در این مورد نیز با نگاهی به ماتریس G ، v باید یکی از سطرهای G باشد که باز هم تناقض است چون هیچ یک از سطرهای G دارای وزن ۴ نیستند.

مورد سه: $2 = \text{wt}(v_1) = \text{wt}(v_2) = 2$. پس v باید جمع دو سطر از G باشد. به آسانی می‌توان دید که با جمع هیچ دو سطری از G ، $\text{wt}(v_1) + \text{wt}(v_2) = 4$ برابر با ۲ نخواهد شد.

مورد چهار: $3 = \text{wt}(v_1) = \text{wt}(v_2) = 1$. چون G' نیز بنا بر قسمت (v) ماتریس مولدی برای G_{44} است پس v باید سط्रی از G' باشد که بهوضوح متناقض با این حقیقت است که وزن هیچ سطري از G' برابر ۴ نیست.

مورد پنجم: $4 = \text{wt}(v_1) = \text{wt}(v_2) = 0$. این مورد نیز مشابه مورد اول است ولی در این مورد G' را به جای G بکار می‌بریم.

در تمام موارد فوق تناقض ایجاد می‌شود. لذا در تمام این موارد حالت $d = 4$ غیر ممکن است. بنابراین $d = 8$ است.

(viii) می‌دانیم در G_{24} ، $d = 8$ است لذا با توجه به قضیه ۱۲.۳.۱ G_{24} کدی دقیقاً ۳ - تصحیح کننده خطاست. $\square$

تعریف ۳.۶.۲. فرض کنید $\widehat{G}$ ماتریس 12×23 زیر باشد: $\widehat{G} = (I_{12} | \widehat{A})$ که I_{12} ماتریس همانی 12×12 و $\widehat{A}$ ماتریس 12×11 بدست آمده از ماتریس A با حذف ستون آخر A است.

کد خطی دودویی با ماتریس مولد $\widehat{G}$ کد گلی دودویی^{۱۰} نام دارد و با G_{22} نمایش داده می‌شود. تذکر: به عبارت دیگر کد گلی دودویی می‌تواند به عنوان کد بدست آمده از G_{24} با حذف مولفه آخر هر کدوازه تعريف شود.

گزاره ۴.۶.۲. [۸] (i) طول G_{22} برابر ۲۳ و بعد آن ۱۲ است.

(ii) یک ماتریس کنترل توازن برای G_{22} ، ماتریس 23×23 زیر است: $\widehat{H} = (\widehat{A}^T | I_{11})$

(iii) G_{24} کد توسعه یافته G_{22} است.

(iv) مینیمم فاصله G_{22} ، $d = 7$ است.

(v) کد G_{22} کد کامل دقیقاً ۳ - تصحیح کننده خطاست.

اثبات. (i) با توجه به این که G_{22} کدی خطی است لذا با توجه به تعريف واضح است که طول هر کدوازه در آن ۲۳ و بعد آن ۱۲ است.

(ii) با توجه به قضیه ۳۳.۳.۱ چون ماتریس مولد G_{22} یعنی $\widehat{G}$ به شکل استاندارد $(I_{12} | \widehat{A})$ است لذا ماتریس کنترل توازن آن به شکل $(-\widehat{A}^T | I_{n-k}) = (-\widehat{A}^T | I_{11}) = \widehat{H}$ است.

(iii) با توجه به تعريف کد توسعه یافته می‌دانیم که مولفه آخر یا مولفه کنترل توازن هر کد توسعه یافته وقتی در مبنای ۲ محاسبه می‌کنیم، برابر با مجموع مولفه‌های کد اصلی است. از آن جا که تمام مولفه‌های کد G_{22} باید ترکیب‌های خطی سطرهای ماتریس مولد یعنی $\widehat{G}$ باشند و مولفه‌های کد G_{24} باید ترکیب خطی سطرهای G باشند با مقایسه $\widehat{G}$ و G و انجام محاسبات

^{۱۰} Binary Golay code

فصل ۲. کدهای کامل

۳۶

ساده می‌بینیم G یک ستون بیشتر از $\hat{G}$ دارد و هر مولفه این ستون جمع تمام مولفه‌های سطر متناظر است.

حال اگر ترکیب خطی هر کدام از سطرهای G را هم درنظر بگیریم باز هم مشاهده می‌کنیم که مولفه آخر هر سطر جمع تمام مولفه‌های سطر متناظر است.

پس در G_{24} مولفه آخر هر کدوازه جمع تمام مولفه‌های آن کدوازه است پس G_{24} کد توسعه یافته کد G_{23} است.

(iv) بنا به قضیه ۳۸.۳.۱ مربوط به کدهای توسعه یافته، فرض کنید d مینیمم فاصله در C و d' مینیمم فاصله در $\bar{C}$ باشد، اگر مولفه اضافه شده به تمام کدوازه‌ها با هم یکسان باشد آن‌گاه $d' = d + 1$ و در غیر این صورت $d' < d$

در مورد G_{24} چون مولفه‌ی اضافه شده به هر کدوازه گاهی صفر و گاهی یک است پس $d' = d + 1$ است. و قبلاً ثابت شد که برای G_{24} $d' = 8$ است، پس باید $d = 7$ باشد.

(v) با توجه به قسمت قبل که دیدیم که در G_{22} $d = 7$ است و بنا به قضیه ۱۲.۳.۱ G_{22} یک کد دقیقاً ۳- تصحیح کننده خطاست. حال ثابت می‌کنیم G_{23} کامل است:

چون G_{23} کدی خطی و دودویی است پس داریم:

$$|G_{23}| = 2^k = 2^{12}$$

حال با توجه به رابطه‌ی

$$|G_{23}| = \frac{q^n}{\sum_{i=0}^{\lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor} \binom{n}{i} (q-1)^i} \sum_{i=0}^{2^{12}} \binom{2^{12}}{i} = \frac{2^{12}}{2^{11} \cdot 48} = \frac{2^{12}}{2^{11}} = 2^{12}$$

مشخص می‌شود که G_{23} در کران همینگ صدق کرده و در نتیجه کدی کامل است. $\square$

تعريف ۵.۶.۲. کد گلی سه‌سایی توسعه یافته که با G_{12} نمایش داده می‌شود، یک کد خطی سه‌سایی با ماتریس مولد $G = (I_6 | B)$ است. که B ماتریس 6×6 زیر است:

$$B = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 2 & 2 & 1 \\ 1 & 1 & 0 & 1 & 2 & 2 \\ 1 & 2 & 1 & 0 & 1 & 2 \\ 1 & 2 & 2 & 1 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 2 & 2 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

تذکر: هر کد خطی که با کد بالا معادل باشد کد گلی سه‌سهای نامیده می‌شود.
 مشابه روندی که در اثبات مشخصات کد گلی دودویی بکاررفت به آسانی می‌توان بررسی کرد که
 یک کد سه‌سهای خود دوگان است و یک G_{11} - کد خطی است.

تعريف ۶.۶.۲. کد گلی سه‌سهای که با G_{11} نمایش داده می‌شود کد خطی است که از حذف
 مولفه‌ی آخر کدوواژه‌های G_{11} به وجود می‌آید.

تذکر: با بررسی ستون آخر ماتریس مولد G_{11} می‌توان فهمید که هر مولفه‌ی در این ستون
 قرینه‌ی مجموع تمام مولفه‌های سطر متناظر (در مبنای سه) است. پس می‌توان گفت G_{11} کد
 توسعه یافته G_{11} است.

می‌خواهیم نشان دهیم که G_{11} یک $[11, 6, 5]$ - کد سه‌سهای است.
 با توجه به این که G_{11} یعنی کد توسعه یافته G_{11} یک $[12, 6, 6]$ - کد است پس بنا به قضیه
 ۳.۸.۳.۱ باید دارای طول ۱۱ و بعد ۶ باشد و اگر تمام مولفه‌هایی که به آخر هر کدوواژه در
  G_{11} اضافه می‌شوند یکسان باشند، مینیمم فاصله G_{11} و G_{12} برابر است اما از آنجا که مولفه‌های
 آخر هر کدوواژه در G_{12} یکسان نیستند پس مینیمم فاصله G_{11} از مینیمم فاصله G_{12} یکی
 کمتر است در نتیجه در G_{11} ، $d = 5$ است.

برای بررسی کامل بودن G_{11} ، چون G_{11} کدی سه‌سهای خطی با بعد ۶ است پس داریم:

$$|G_{11}| = 3^6$$

از طرفی طبق کران همینگ داریم:

فصل ۲. کدهای کامل

۳۸

$$|G_{11}| = \frac{q^n}{\sum_{i=0}^{\lfloor \frac{d-1}{2} \rfloor} \binom{n}{i} (q-1)^i} = \frac{3^{11}}{\sum_{i=0}^5 \binom{11}{i} 2^i} = \frac{3^{11}}{1 + (11 \times 2) + (55 \times 4)} = \frac{3^{11}}{243} = \frac{3^{11}}{3^5} =$$

لذا G_{11} در کران همینگ صدق کرده و در نتیجه کدی کامل است.

فصل ۳

کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۱.۳ مقدمه

تا اینجا با چند نوع کد کامل خطی آشنا شدیم. در حال حاضر بیش از بیست ساختار از کدهای غیر خطی وجود دارد. ولی هنوز حتی برای طول‌های کوچک مانند $n = 15$ نیز دسته‌بندی صورت نگرفته‌است. اولین ساختار یک کد کامل غیر خطی توسط واسیلوا^۱ ارائه شد. پژوهشگران دیگری نیز مانند زینو^۲ و سلووا^۳، با ارائه‌ی ساختارهای نسبتاً خوب در این کار سهیم بودند. در اینجا ما کدهای کاملی را که رتبه‌ی تام دارند درنظر خواهیم گرفت. مفهومی که در ادامه توضیح داده خواهد شد.

نتیجه‌ی اصلی ما در این فصل ارائه‌ی ساختار جدید از کدهای کامل با رتبه‌ی تام است. این کدها - کدهای نرمال نامیده می‌شوند. برای ارائه‌ی این ساختار از ابر دوگان کد کامل استفاده خواهیم کرد، مفهومی که در بخش بعد توضیح داده می‌شود. مزیت این ساختار این است که این کدها مطابق تعریف به‌آسانی ساخته می‌شود و با استفاده از این ساختار یافتن مثال‌هایی از کدهای کامل با رتبه‌ی تام آسان است. در انتهای این فصل ما یک مثال از کدهای کامل با رتبه‌ی تام به طول ۳۱ و هسته‌ای با بعد ۲۱ ارائه می‌دهیم.

قبل از پرداختن به کدهای کامل با رتبه‌ی تام مفاهیم اولیه و مورد نیاز این مبحث را مورد بررسی

^۱vasil'ev

^۲Zinov'ev

^۳Solov'eva

قرارمی‌دهیم.

۲.۳ مفاهیم اولیه

یک کد کامل دودویی ۱ - تصحیح کننده خطأ، به طول n ، زیر مجموعه‌ای از Z_2^n مانند C است که در مشخصه‌ی زیر صدق می‌کند:

برای هر عنصر $(x_1, x_2, \dots, x_n) \in Z_2^n$ ، عنصر یکتای $c = (c_1, c_2, \dots, c_n)$ از C وجود دارد، به قسمی که x و c حداقل در یک مکان با هم اختلاف داشته باشند.

با توجه به این که کد C ، کد کامل دودویی ۱ - تصحیح کننده خطأ است پس بنا قضیه‌ی ۱۲.۳.۱، کد C دارای مینیمم فاصله‌ی ۲ است. حال با استفاده از کران همینگ در قضیه‌ی ۴۳.۳.۱ داریم:

$$|C| = \frac{2^n}{\sum_{i=0}^1 \binom{n}{i}} = \frac{2^n}{\binom{n}{0} + \binom{n}{1}} = \frac{2^n}{n+1} = \frac{2^n}{2^{\log(n+1)}} = 2^{n-\log(n+1)}$$

برای هر عدد صحیح t ، حداقل یک کد کامل به طول $1 - 2^t = n$ وجود دارد با توجه به کدهای همینگ دودویی که در فصل قبل توضیح داده شد، این کدها دارای طول $1 - 2^t = n$ هستند و همچنین می‌توان دید که طول n برای هر کد کامل دودویی همیشه برابر $1 - 2^t = n$ است که در آن t عددی صحیح است. با توجه به این که در این فصل با کدهای ۱ - تصحیح کننده خطأ که دارای مینیمم فاصله‌ی ۲ هستند سروکار داریم و بنا به قضیه‌ی ۴.۲.۲ کدهای کامل به طول n فقط با سه مشخصه‌ی زیر وجود دارند:

$$\text{که } q = p^k : m \geq 1; n = \frac{q^m - 1}{q - 1}; d = 3$$

$$: q = 2; n = 2^3; d = 7$$

$$q = 3; n = 11; d = 5$$

که در میان این سه دسته تنها کدهای دسته‌ی اول هستند که مینیمم فاصله‌ی آنها ۳ است، پس طول n برای هر کد کامل با مینیمم فاصله‌ی ۳ همیشه برابر $\frac{q^t - 1}{q - 1}$ است که در حالت

دودویی $n = 2^t - 1$ است.

می‌دانیم کد همینگ به طول $1 - n = 2^t$ ، کدی است با ماتریس کنترل توازن H که از مرتبه $t \times n$ است و ستون‌هایش تمام بردارهای دودویی غیر صفر به طول t است. کدهای همینگ، کدهای خطی کامل هستند.

همان‌طور که در فصل دوم گفته شد رتبه‌ی یک کد کامل C ، $\text{rank}(C)$ ، بعد زیر فضای پدید آمده از عناصر یا کدواژه‌های C روی میدان $\mathbb{Z}_2$ است.

یادآوری می‌کنیم که هسته‌ی یک کد کامل C ، یعنی $\ker(C)$ ، مجموعه‌ی تناوب‌های p از C است:

$$\ker(C) = \{p \in \mathbb{Z}_2^n \mid p + C = C\}$$

$$p + C = \{p + c \mid c \in C\}$$

هسته‌ی یک کد کامل همیشه زیر فضایی از $\mathbb{Z}_2^n$ است، زیرا:

$$\forall a, b \in \ker(C), a + b \in \ker(C)$$

$$a + b = (a_1, \dots, a_n) + (b_1, \dots, b_n) = (c_1, \dots, c_n)$$

حال اگر $(t_1, \dots, t_n) \in C$ باشد:

$$(c_1, \dots, c_n) + (t_1, \dots, t_n) = ((a_1, \dots, a_n) + (b_1, \dots, b_n) + (t_1, \dots, t_n)) \in C$$

$$\therefore (c_1, \dots, c_n) \in \ker(C)$$

حال اگر کدواژه‌ی $(\circ, \dots, \circ)$ متعلق به C باشد، آن‌گاه هسته زیر مجموعه‌ی C است، زیرا:

$$\forall (x_1, \dots, x_n) \in \ker(C), (x_1, \dots, x_n) + (\circ, \dots, \circ) = (x_1, \dots, x_n) \in C$$

پس تمام اعضای $\ker(C)$ عضو C هستند، در نتیجه $\ker(C) \subseteq C$

همان‌طور که می‌دانیم وزن یک کدواژه مانند c ، یعنی $w(c)$ ، تعداد مؤلفه‌های غیر صفر c است و پشتیبان کدواژه $c = (c_1, \dots, c_n)$ مجموعه‌ی زیر است:

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۴۲

$$supp(c) = \{i | c_i \neq 0\}$$

دو کد C و C' معادلنند اگر کدوازه‌ی c و جایگشت Π از مجموعه‌ی موقعیت‌های مؤلفه‌ها وجود داشته باشد، به قسمی که:

$$C' = \Pi(C) + c.$$

که در آن:

$$\Pi(C) = \{\Pi(c) | c \in C\} \text{ و } \Pi((c_1, \dots, c_n)) = (c_{\Pi(1)}, \dots, c_{\Pi(n)})$$

قبل‌اگفته شد که یک کد سیمپلکس به طول $1 - t^n$ یک زیر فضای خطی S از $\mathbb{Z}_7^n$ است با این مشخصه که هر کدوازه غیر صفر S دارای وزن $\frac{(n+1)}{t}$ است. و ماتریس H که سطرهایش مجموعه‌ای از بردارهای پایه برای S تشکیل می‌دهند، یک ماتریس مولد برای کد سیمپلکس S است. اگر بعد S معادل t باشد، در این صورت ماتریس H یک ماتریس $n \times t$ خواهد بود، بنابراین یک ماتریس کنترل توازن کد همینگ C نامیده می‌شود و داریم:

$$C = \{c \in \mathbb{Z}_7^n | Hc^T = 0\}.$$

با معرفی یک مفهوم، برای تعریف α -کلمه یا α -کدوازه آماده می‌شویم.

فرض کنید (s_{ij}) یک ماتریس مولد برای S باشد، کدوازه‌ی $s_H(\alpha_1, \dots, \alpha_t)$ که $\alpha_r \in \{0, 1, *\}$ برای $i = 1, 2, \dots, n$ نمایشی برای کدوازه‌ی $(t_1, \dots, t_n) \in \mathbb{Z}_7^n$ است به‌طوری که برای $i = 1, 2, \dots, n$ داریم:

$$t_i = \begin{cases} 1 & s_{ri} = \alpha_r, \forall r \in \{1, \dots, t\}, \alpha_r \neq * \\ 0 & \text{o.w} \end{cases}$$

این مفهوم را با یک مثال توضیح می‌دهیم.

مثال . (۱) فرض کنید H ماتریس زیر باشد:

$$H = \begin{pmatrix} * & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

سطرهای H کد سیمپلکس S به طول ۷ و بعد ۳ را تولید می‌کند. کدوازه‌ی $(1, 0, 0, 0, 0, 1, 0)$ متناظر با کدوازه‌ی $(1, *, 1, s_H)$ خواهد بود، $(*, 0, s_H)$ متناظر با کدوازه‌ی $(0, 0, 0, 1, 1, 1, 0)$ و $(1, 1, 0, s_H)$ متناظر با کدوازه‌ی $(0, 0, 1, 0, 0, 0, 1)$ خواهد بود.

به‌طور مثال برای کدوازه‌ی $(1, *, 1, s_H)$ می‌بینیم که مؤلفه‌ی اول و سوم آن ۱ و مؤلفه‌ی دوم آن * است. حال ستون‌های ماتریس H را بررسی می‌کنیم (هفت ستون داریم) ستون‌هایی را که مؤلفه‌ی اول و سوم آن ۱ است را انتخاب می‌کنیم و مؤلفه‌ی دوم که * است بدین معنی است که در مؤلفه‌ی دوم مجازیم صفر یا یک داشته باشیم. با بررسی ستون‌های H می‌بینیم که فقط در ستون پنجم و هفتم مؤلفه‌ی اول و سوم، ۱ داریم، پس در کدوازه‌ی متناظر با $(1, *, 1, s_H)$ مکان‌های پنجم و هفتم را یک و بقیه را صفر قرار می‌دهیم، لذا داریم: $(1, 0, 0, 0, 1, 0, 0)$.

اگر حداقل برای دو عدد صحیح $\{1, 2, \dots, t\}$ داشته باشیم $\alpha_i = \alpha_j$ و $\alpha_i = *$ ، آن‌گاه کدوازه $s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ یک α -کدوازه^۴ برای ماتریس مولد H از کد سیمپلکس S نامیده می‌شود. مجدداً یادآوری می‌کنیم که S یک کد سیمپلکس به‌طول $1 - 2^t = n$ و با بعد t است. در مثال بالا $(1, *, \alpha)$ یک α -کدوازه است اما $(*, 0, 1, 1, s_H)$ و $(0, 1, 1, s_H)$ α -کدوازه نیستند.

توجه کنید که هر سطر در ماتریس H نیز یک α -کدوازه خواهد بود. سطر اول H ، متناظر با α -کدوازه‌ی $(1, *, *)$ ، سطر دوم آن متناظر با α -کدوازه‌ی $(*, 1, 1, s_H)$ و سطر سوم متناظر با α -کدوازه‌ی $(1, *, *)$ خواهد بود.

مشخصه‌ی اصلی و سودمند α -کدوازه‌های $s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ این است که می‌توان آن‌ها را با بعضی از سطرهای ماتریس H که ماتریس مولد یک کد سیمپلکس است جمع بست و یک ماتریس مولد برای یک کد سیمپلکس دیگر بدست آورد. از جمع α -کدوازه‌ی $(1, *, 1, s_H)$ با سطر دوم ماتریس H ، ماتریس زیر به‌دست خواهد آمد که یک ماتریس مولد برای یک کد

^۴α-word

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۴۴

سیمپلکس دیگر است.

$$H_1 = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \end{pmatrix}$$

باید خاطرنشان کرد که H_1 می‌تواند از ماتریس H با جایگشت ستون‌های ۵ و ۷ بدست آید و همچنین با جمع بستن هر α -کدوازه‌ی H با هر سطر از H ماتریس مولد برای یک کد سیمپلکس بدست نمی‌آید. به عنوان مثال با جمع بستن α -کدوازه‌ی $(1, *, 1)$ با سطر اول یا سوم ماتریس H ، ماتریس مولد هیچ کد سیمپلکسی به دست نمی‌آید چون ماتریس به دست آمده حداقل دارای دو ستون یکسان یا وابسته‌ی خطی خواهد بود که بنا به آن‌چه قبل‌ا در تعریف کد همینگ گفته شد، باید هر دو ستون از ماتریس کنترل توازن کد همینگ مستقل خطی باشد. در ادامه خواهیم گفت از جمع بستن کدام یک از α -کدوازه‌ها با کدام سطرهای ماتریس مولد یک کد سیمپلکس، ماتریس مولد برای یک کد سیمپلکس دیگر به دست خواهد آمد.

اکنون چهار لم اساسی برای کدوازه‌های $s_H(\alpha_1, \dots, \alpha_i, \dots, \alpha_t)$ ارائه خواهد شد که سه لم اول نتیجه‌ی مستقیم از تعریف این کدوازه‌ها هستند.

لم ۱.۲.۳. [۲] فرض کنید H یک ماتریس مولد برای یک کد سیمپلکس باشد. در این صورت پشتیبان دو کدوازه‌ی $s_H(\alpha'_1, \alpha'_4, \dots, \alpha'_t) = s_H(\alpha_1, \alpha_4, \dots, \alpha_t)$ مجزا هستند اگر و تنها اگر حداقل یک عنصر $i \in \{1, 2, \dots, t\}$ وجود داشته باشد به‌طوری که:

$$\alpha'_{i_r} \neq *, \alpha_{i_r} \neq * \text{ و } \alpha'_{i_s} \neq \alpha_{i_s}.$$

اثبات. عبارت بالا بدين معنی است که حداقل یک i موجود باشد که $1 = \alpha_{i_r} = \alpha'_{i_r}$ یا $0 = \alpha_{i_r} = \alpha'_{i_r}$ و بقیه‌ی مؤلفه‌های a و a' با هم برابر باشند. اگر $\{j_r, j_2, \dots, j_s\}$ ستون‌های صفر از سطر i و $\{j_s, j_2, \dots, j_r\}$ ستون‌های یک از سطر i در ماتریس H باشند، آن‌گاه مجموعه‌های $\{j_r, \dots, j_2, j_1\}$ و $\{j_s, j_2, \dots, j_r\}$ کاملاً مجزا هستند و $r + s = n$

برای نوشتن پشتیبان کدوازه‌ی « موقعیت‌های $j_r, \dots, j_s$ امکان یک شدن و برای پشتیبان

کدوژهی a' موقعیت‌های $j_1, j_2, \dots, j_r$ امکان یک شدن دارند پس اعضای پشتیبان a از مجموعه‌ی $\{j_1, j_2, \dots, j_r\}$ و اعضای پشتیبان a' از مجموعه‌ی $\{j_1, j_2, \dots, j_r\}$ انتخاب می‌شود. چون این دو مجموعه کاملاً مجزا هستند، لذا پشتیبان a و a' نیز مجزا هستند. $\square$

لم ۲.۲.۳ [۲] اگر دو α -کدوژهی متفاوت $(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ و $(\alpha'_1, \alpha'_2, \dots, \alpha'_t)$ در $a = s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ و $a' = s_H(\alpha'_1, \alpha'_2, \dots, \alpha'_t)$ شرط زیر صدق کنند:

$$\alpha_i \neq * \Rightarrow \alpha'_i = \alpha_i \quad \forall i = 1, 2, \dots, t \quad (1.3)$$

آن‌گاه پشتیبان a به طور محض شامل پشتیبان a' است.

اثبات. فرض کنید رابطه‌ی ۱.۳ برقرار باشد در این صورت در موقعیت‌هایی که $\alpha_i = *$ است باید داشته باشیم $\alpha'_i = 0$ یا $\alpha'_i = 1$ که در آن $i = 1, \dots, t$. ما فرض می‌کنیم $\alpha'_i = 1$. در این صورت پشتیبان a' شامل موقعیت ستون‌هایی است که در جاهایی که a صفر است صفر، و جاهایی که a یک یا ستاره است یک باشد. لذا پشتیبان a علاوه بر اعضای پشتیبان a' شامل موقعیت‌های صفر به جای ستاره نیز می‌باشد. پس پشتیبان a به طور محض شامل پشتیبان a' است. $\square$

برای هر کدوژهی $(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ که در لم بعد از آن استفاده شده، به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$V_a = \{(B_1, \dots, B_t) \in \mathbb{Z}_+^t \mid \beta_i = \alpha_i \text{ if } \alpha_i \neq *\}$$

لم ۳.۲.۳ [۲] برای هر کدوژهی $a = s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ داریم :

$$s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t) = \sum_{(\beta_1, \dots, \beta_t) \in V_a} s_H(\beta_1, \dots, \beta_t).$$

اثبات. فرض می‌کنیم a در موقعیت‌های $i_1, i_2, \dots, i_r$ ستاره باشد لذا V_a شامل اعضاًی است که به جای ستاره در این موقعیت‌ها صفر یا یک دارند و در بقیه‌ی جاهای مانند a باشند، پس V_a دارای 2^r عضو خواهد بود. از آنجا که بنا بر لم ۲.۲.۳، پشتیبان a شامل پشتیبان تمام اعضای V_a است اگر

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۴۶

a عضوی دلخواه از V باشد آن‌گاه چون b فاقد ستاره است لذا فقط یکی از ستون‌های H در مشخصات b صدق کرده و b فقط در یک مکان یک است. پس پشتیبان هر عضو V فقط دارای یک عضو است. پس عدد 2^t همان تعداد یک‌های کدوازه‌ی a یا تعداد اعضای پشتیبان a است که از اجتماع 2^t عضو پشتیبان اعضای V به دست می‌آید، پس هر کدوازه‌ی a از حاصل جمع تمام اعضای V به دست خواهد آمد:

$$s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t) = \sum_{(\beta_1, \dots, \beta_t) \in V_a} s_H(\beta_1, \dots, \beta_t).$$

□

اگر در مثال (۱)، $(1, *, 1) = s_H(1, *, 1)$ را به عنوان یک کدوازه از ماتریس H در نظر داشته باشیم، داریم:

$$V_a = \{(1, 1, 1), (1, 0, 1)\}$$

$$s_H(1, *, 1) = s_H(1, 0, 1) + s_H(1, 1, 1)$$

$$(0, 0, 0, 0, 1, 0, 1) = (0, 0, 0, 0, 0, 0, 1) + (0, 0, 0, 0, 1, 0, 0).$$

تذکر: خاطر نشان می‌کنیم که هر کدوازه‌ی $a = s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ به طوری که برای $i = 1, 2, \dots, t$ $\alpha_i \neq *$ وزنی برابر یک دارد زیرا در غیراین صورت حداقل دو ستون در H داریم که همانند a است، یعنی حداقل دو ستون H با هم برابرند، و این غیر ممکن است، زیرا H ماتریس کنترل توازن کد همینگ دودویی یعنی $H_{t \times n}$ ، تمام بردارهای ناصرف $\mathbb{Z}_2^t$ هستند که هیچ دو ستونی وابسته‌ی خطی نباشند. اکنون لم زیر مستقیماً از لم ۱.۲.۳ و ۳.۲.۳ نتیجه می‌شود.

لم ۴.۲.۳ [۲] وزن هر کدوازه‌ی $a = s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ همیشه برابر 2^p است که در آن p تعداد مؤلفه‌های α_i در کدوازه‌ی a است که $\alpha_i = *$.

اثبات. طبق لم ۳.۲.۳ کدوژه‌ی a جمع 2^p عنصر V_a است که ستاره ندارد پس وزن a مجموع وزن‌های این 2^p عنصر است که طبق تذکر بالا هر یک دارای وزن یک می‌باشد، لذا وزن a برابر 2^p می‌باشد. $\square$

برای توضیح بیشتر لم بالا، اگر در مثال (۱)، $s_H(*, 1, *) = a$ را به عنوان کدوژه‌ای برای H در نظر بگیریم آن‌گاه داریم:

$$s_H(*, 1, *) = s_H(1, 1, 1) + s_H(0, 1, 1) + s_H(1, 1, 0) + s_H(0, 1, 0)$$

$$(0, 1, 1, 0, 0, 1, 1) =$$

$$(0, 0, 0, 0, 0, 0, 1) + (0, 0, 1, 0, 0, 0) + (0, 0, 0, 0, 1, 0) + (0, 1, 0, 0, 0, 0)$$

لذا وزن $(*, 1, *)$ برابر $4 = 2^2$ است.

کدوژه‌ی $(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ یک α -کدوژه ابتدایی^۵ از مرتبه n است اگر

$$\alpha_j = \begin{cases} * & j = i \\ 0 \text{ or } 1 & j \neq i \end{cases}$$

طبق لم ۴.۲.۳ چون هر α -کدوژه ابتدایی فقط یک مؤلفه‌ی ستاره دارد پس دارای وزن ۲ است.

تذکر: دو α -کدوژه ابتدایی^۶ که دارای مرتبه‌ی یکسان هستند دارای پشتیبان دو به دو مجزا هستند زیرا دو α -کدوژه ابتدایی که مرتبه‌ی یکسان دارند حداقل در یک مؤلفه غیر ستاره متفاوتند، در غیراین صورت دو کدوژه دقیقاً یکسان هستند، پس طبق لم ۱.۲.۳ این کدوژه‌ها پشتیبان مجزا دارند.

لم ۵.۲.۳. [۲] اگر $* = \alpha_i$ آن‌گاه α -کدوژه‌ی $(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ را می‌توان به صورت مجموع منحصر بفردی از α -کدوژه‌های ابتدایی از مرتبه‌ی n نوشت که این α -کدوژه‌ها پشتیبان دو به دو مجزا دارند.

⁵Primitive α - word

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۴۸

اثبات. هر α -کدوازه را می‌توان به صورت زیر نوشت:

اگر $* = \alpha_v$ آن‌گاه داریم:

$$s_H(\alpha_1, \dots, \alpha_t) = s_H(\alpha'_1, \dots, \alpha'_t) + s_H(\alpha''_1, \dots, \alpha''_t)$$

که در آن اگر $v \neq j$, آن‌گاه داریم $\alpha'_j = \alpha''_j = \alpha_j$ و $\alpha'_v = \alpha''_v = 1$. این رابطه نشان می‌دهد که هر α -کدوازه با وزن $w \geq 4$, یا با حداقل دو ستاره را می‌توان به صورت جمع دو α -کدوازه با پشتیبان دو به دو مجزا با وزن $\frac{w}{2}$ نوشت، زیرا وقتی که α -کدوازه‌ای با حداقل دو ستاره یا با وزن $w \geq 4$ را به صورت مجموع دو α -کدوازه با یک ستاره کمتر می‌نویسیم، با کمتر شدن یک ستاره، وزن به $\frac{w}{2}$ کاهش می‌یابد. اگر α دارای p ستاره باشد، آن‌گاه داریم:

$$w = 2^p \implies 2^{p-1} = \frac{w}{2}$$

با ادامه‌ی روند بالا، در هر مرحله یک ستاره کمتر می‌شود. در نتیجه هر α -کدوازه را می‌توان به صورت جمع α -کدوازه‌های ابتدایی از رتبه‌ی i نوشت (اگر α در موقعیت i ستاره داشته باشد) همچنین بنا به تذکر قبل خواهیم داشت که این α -کدوازه‌های ابتدایی پشتیبان دو به دو مجزا دارند. $\square$

برای فهم بیشتر مثال (۱) را در نظر می‌گیریم در این صورت خواهیم داشت:

$$s_H(*, 1, *) = s_H(*, 1, 1) + s_H(*, 1, 0)$$

$$(0, 1, 1, 0, 0, 1, 1) = (0, 0, 1, 0, 0, 0, 1) + (0, 1, 0, 0, 0, 1, 0)$$

یا

$$s_H(*, 1, *) = s_H(1, 1, *) + s_H(0, 1, *)$$

$$(0, 1, 1, 0, 0, 1, 1) = (0, 0, 0, 0, 0, 1, 1) + (0, 1, 1, 0, 0, 0, 0)$$

لذا α -کدوازه $(*, s_H)$ را به دو صورت می‌توان به صورت مجموع α -کدوازه‌های ابتدایی نوشت که همانطور که مشاهده می‌شود این کدوازه‌های ابتدایی پشتیبان مجزا دارند.

لم ۲.۲.۶. [۲] فرض کنید H ماتریس مولد یک کد سیمپلکس به طول $n = 2^t$ و بعد t باشد و $a = s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ یک α -کدوازه‌ی ابتدایی برای H از مرتبه i باشد. اگر سطر i ام، h_i را با سطر i $a + h_i$ جایگزین کنیم آن‌گاه ماتریس H' ماتریس مولد کد سیمپلکس S' بدست خواهد آمد به طوری که $H' = \Pi(H)$ که Π جایه‌جایی دو ستون متعلق به پشتیبان کدوازه a را نشان می‌دهد.

اثبات. هر ستون H را به صورت $(\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_i, \dots, \beta_t)^T$ در نظر می‌گیریم و α -کدوازه‌ی a را با سطر i ام ماتریس H جمع می‌کنیم، حال اگر ستون $(\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_i, \dots, \beta_t)^T$ متعلق به پشتیبان a باشد، آن‌گاه داریم:

$$b = (\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_i, \dots, \beta_t)^T \implies b' = (\beta_1, \beta_2, \dots, \beta_i + 1, \dots, \beta_t)^T$$

در غیر این صورت $b \rightarrow b'$. چون a پس موقعیت ستون b' نیز به پشتیبان a تعلق دارد. زیرا اگر a و بقیه‌ی α ‌ها صفر و یک باشند، آن‌گاه وقتی a به سطر i ام H اضافه می‌شود فقط در ستون‌هایی تغییر ایجاد می‌شود که جزء پشتیبان a باشند. در این ستون‌ها تمام مؤلفه‌ها با مؤلفه‌های a یکسان هستند غیر از مؤلفه‌ی i ام که می‌تواند صفر یا یک باشد که اگر مؤلفه‌ی i ام ستون‌های متعلق به پشتیبان a صفر باشد آن‌گاه با اضافه کردن a به سطر i ام H ، این مؤلفه یک می‌شود (و بالعکس) که در این صورت باز هم در مشخصه‌ی α -کدوازه صدق کرده و در پشتیبان a قرار می‌گیرد. واضح است که H' از جایه‌جایی دو ستون از H که در پشتیبان a قرار دارند بدست می‌آید زیرا با جمع a با سطر i ام H ، تغییر فقط در مؤلفه‌ی i ام ستون‌های متعلق به پشتیبان a صورت می‌گیرد. یکی از این دو ستون دارای مؤلفه‌ی i ام ۱ است که با اضافه شدن a به صفر تبدیل می‌شود و دیگری دارای مؤلفه‌ی i ام صفر است، که با اضافه شدن a به

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۵۰

یک تبدیل می‌شود و بقیه‌ی مؤلفه‌های این دو ستون یکسان هستند، پس می‌توان گفت این دو ستون جابه‌جا می‌شوند و ماتریس H' به وجود می‌آید. $\square$

برای توضیح بیشتر، در مثال (۱) دیدیم که با جمع بستن α -کدووازه‌ی ابتدایی از رتبه‌ی ۲، یعنی $(1, *, 1) = s_H(1, *, 1)$ با سطر دوم ماتریس H ، ماتریس H_1 بدست آمد که ماتریس مولد کد سیمپلکس S_1 است. ماتریس H_1 با جابه‌جایی ستون‌های پنجم و هفتم ماتریس H که متعلق به پشتیبان a هستند نیز بدست می‌آید.

لم ۷.۲.۳ [۲] فرض کنید H ماتریس مولد یک کد سیمپلکس به طول $1 - 2^t = n$ و بعد t باشد و $a = s_H(\alpha_1, \alpha_2, \dots, \alpha_t)$ یک α -کدووازه از H باشد که $\alpha_i = *$ است. اگر سطر i از H h_i را با سطر $a + h_i$ جایگزین کنیم آن‌گاه ماتریس H' ، ماتریس مولد کد سیمپلکس S' یعنی a بدست می‌آید. ماتریس H' از H با دنباله‌ای از تعویض ستون‌های متعلق به پشتیبان α -کدووازه a به دست خواهد آمد.

اثبات. این لم همان لم ۶.۲.۳ است با این تفاوت که در لم ۶.۲.۳، یک α -کدووازه ابتدایی است ولی در اینجا a بیش از یک ستاره دارد. پس از لم ۵.۲.۳ کمک گرفته آن را به صورت جمع چند α -کدووازه ابتدایی از سطح i نوشته و لم ۶.۲.۳ را بکار می‌بریم. $\square$

تذکر: اگر $(*, 1, *) = s_H(*, 1, *)$ یک α -کدووازه ابتدایی از H و از مرتبه i باشد، سطر i ام ماتریس H' باشد، آن‌گاه:

$$h'_i = \begin{cases} a + h_i & i = i, \\ h_i & \text{ow} \end{cases} \quad (۲.۳)$$

نتیجه ۸.۲.۳ [۲] فرض کنید H ماتریس مولد یک کد سیمپلکس S به طول $1 - 2^t = n$ و بعد t باشد و برای $i = 1, \dots, t$ سطر i ام ماتریس H را نمایش می‌دهد. اگر برای یک مقدار

$i = 1, 2, \dots, t$ برای $\alpha_{i,i} = *$ کدوازه‌های H باشند، به طوری که $s_H(\alpha_{i,1}, \dots, \alpha_{i,t}) - \alpha$

آن گاه: $n = 1, \dots, r$

$$(\{h_1, \dots, h_r\} \setminus \{h_i\}) \cup \left\{ h_i + \sum_{\nu=1}^r s_H(\alpha_{i,\nu}, \dots, \alpha_{i,t}) \right\} \quad (3.3)$$

یک مجموعه از بردارهای پایه برای یک کد سیمپلکس به طول n خواهد بود.

- ثابت. با توجه به لم ۵.۲.۳، هر کدوازه $a = s_H(\alpha_1, \dots, \alpha_t)$ را می‌توان به صورت مجموع کدوازه‌ی ابتدایی از رتبه α نوشت که پشتیبان دو به دو مجزا دارند. حال با توجه به لم ۷.۲.۳ اگر $a + h_i = s_H(\alpha_1, \dots, \alpha_t) - \alpha$ یک کدوازه از H با $\alpha = *$ باشد و سطر i ام از H یعنی h_i را با $a + h_i$ جایگزین کنیم آن گاه ماتریس H' مولد کد سیمپلکس S' به دست خواهد آمد.

پس عبارت $a + h_i = \sum_{\nu=1}^r s_H(\alpha_{i,\nu}, \dots, \alpha_{i,t})$ مطابق لم بالا معادل سطر i ام از H یا همان سطر i ام H' خواهد بود و عبارت $\{h_1, \dots, h_r\} \setminus \{h_i\}$ سطرهای مشترک بین H و H' را نمایش می‌دهد، همچنین عبارت ۳.۳ نمایشی از ماتریس H' است که در لم ۷.۲.۳ به آن اشاره شده است. بنابراین H' ماتریس مولد کد سیمپلکس S' به طول n خواهد بود. $\square$

اگر مثال (۱) را در نظر بگیریم و $a = s_H(*, 1, *) - \alpha$ کدوازه‌ای برای ماتریس H باشد، آن گاه α -کدوازه‌ی $(*, 1, *) - s_H(1, 1, 0, 0, 1, 1)$ متناظر با کدوازه‌ی $(1, 1, 0, 0, 1, 1)$ است و مطابق لم ۷.۲.۳ اگر آن را با سطرهای اول و سوم ماتریس H جمع کنیم آن گاه داریم:

$$a + h_1 = (0, 1, 1, 1, 1, 0) \quad \text{و} \quad a + h_3 = (1, 1, 0, 0, 1, 1, 0)$$

و عبارت ۳.۳ به صورت:

$$(\{h_1, h_2, h_3\} \setminus \{h_1, h_3\}) \cup \{h_1 + a, h_3 + a\} = \{h'_1, h'_2, h'_3\}$$

نوشته می‌شود. در نتیجه ماتریس زیر بدست می‌آید که ماتریس مولد کد سیمپلکس S' است:

$$H' = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 \end{pmatrix}.$$

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۵۲

همان‌طور که گفته شد فضای دوگان $F^\perp$ از یک زیرفضای F از $\mathbb{Z}_2^n$ به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$F^\perp = \{x \in \mathbb{Z}_2^n \mid f \cdot x = f_1 x_1 + f_2 x_2 + \dots + f_n x_n = 0 \pmod{2}, \forall f \in F\}.$$

یک α -زیرفضای G از $\mathbb{Z}_2^n$ زیرفضایی از $\mathbb{Z}_2^n$ است، به قسمی که $G^\perp$ توسط α -کدووازه‌های کد سیمپلکس S با ماتریس مولد ثابت H تولید شود.

با توجه به تعریف، هر کد همینگ یک α -زیرفضا از $\mathbb{Z}_2^n$ است زیرا همان‌طور که می‌دانیم کد سیمپلکس دوگان کد همینگ دودویی است و H ماتریس مولد S و ماتریس کنترل توازن کد همینگ است و سطرهای H که α -کدووازه برای H هستند، S یا دوگان همینگ را تولید می‌کنند.

مثال . (۲) فرض کنید H همان ماتریس مثال ۱ و G ماتریس زیر باشد:

$$G = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

فضای پوچ ماتریس G را که با $N(G)$ نمایش میدهیم مجموعه همه ماتریس‌های ستونی X است به طوری که: $0 = G \cdot X$. برای بدست آوردن X داریم:

$$G \cdot \begin{pmatrix} x_1 \\ x_2 \\ x_3 \\ x_4 \\ x_5 \\ x_6 \\ x_7 \\ x_8 \end{pmatrix} = 0 \implies \left\{ \begin{array}{l} x_4 + x_5 + x_6 + x_8 = 0 \\ x_1 + x_2 + x_6 + x_8 = 0 \\ x_1 + x_2 + x_5 + x_7 = 0 \\ x_5 + x_7 = 0 \Rightarrow x_5 = x_7 \\ x_2 + x_7 = 0 \Rightarrow x_2 = x_7 \end{array} \right\}$$

اکنون چهار حالت زیر را در نظر می‌گیریم.

$$1) \begin{cases} x_5 = x_7 = 0 \\ x_2 = x_7 = 0 \end{cases} \Rightarrow X = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$

$$۱) \begin{cases} x_5 = x_7 = 1 \\ x_2 = x_4 = 1 \end{cases} \Rightarrow X = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \\ 1 \\ 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

$$۲) \begin{cases} x_5 = x_7 = 0 \\ x_2 = x_4 = 1 \end{cases} \Rightarrow X = \begin{bmatrix} 1 \\ 1 \\ 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{bmatrix}$$

$$۳) \begin{cases} x_5 = x_7 = 1 \\ x_2 = x_4 = 0 \end{cases} \Rightarrow X = \begin{bmatrix} 0 \\ 0 \\ 0 \\ 1 \\ 1 \\ 1 \\ 1 \end{bmatrix}$$

پس داریم:

$$N(G) = \{(0, 0, 0, 0, 0, 0, 0), (1, 1, 1, 1, 1, 1, 1), (0, 0, 0, 1, 1, 1, 1), (1, 1, 1, 0, 0, 0, 0)\}$$

که $N(G)$ یک α -زیر فضای $\mathbb{Z}_7^7$ است، زیرا اولاً: $N(G)$ زیر فضایی از $\mathbb{Z}_7^7$ است (جمع هر دو عضو از $N(G)$ در $N(G)$ قرار دارد).

دوماً: $N(G)^\perp$ که همان فضای سطري G است توسط α -کدوازه های کد سیمپلکس S با ماتریس مولد H تعریف شده در مثال ۱ به وجود می آید و به ازای هر α -کدوازه S مانند a (از جمله سطرهای H) اگر $a \in N(G)^\perp$ آن گاه $a \cdot N(G) = 0$. ولی فضای $\{a\}^\perp = L^\perp$ است اما توسط هیچ یک از α -کدوازه های S به وجود نمی آید.

۱.۲.۳ ابردوگان کد کامل

فرض کنید C یک کد کامل به طول n شامل کدوژه $\sigma = (0, 0, \dots, 0)$ باشد و

فرض کنید $p_0, p_1, p_2, \dots, p_s = 0$ نماینده‌های هم‌مجموعه‌های $\ker(C)$ در C باشند که:

$$C = \ker(C) \cup (p_1 + \ker(C)) \cup \dots \cup (p_s + \ker(C)) \quad (4.3)$$

$p_i \in C$ داریم و $s = 2^{n-\log(n+1)-k} - 1$. پس $i = 0, \dots, s$ و همچنین برای هر

حال فرض کنیم σ یک نگاشت خطی از $\ker(C)^\perp$ به $\mathbb{Z}_2^s$ باشد که:

$$\sigma(u) = (u.p_1, \dots, u.p_s), u \in \ker(C)^\perp$$

حال ابردوگان C^* از C را که زیر فضایی از $\mathbb{Z}_2^n \times \mathbb{Z}_2^s$ است به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$C^* = \{(u|\sigma(u))|u \in V\}$$

فرض کنیم G ماتریسی باشد که سطرهای آن $g_1, g_2, \dots, g_{n-k}$ بردارهای پایه برای فضای دوگان هسته‌ی C ، یعنی V باشند.

حال ماتریس $s \times n-k$ را به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$t_{ij} = g_i p_j; j = 1, \dots, s; i = 1, \dots, n-k$$

سطرهای ماتریس افزوده‌ی $(G|T)$ ابردوگان کد کامل C را تولید می‌کنند.

گاهی اوقات سطرهای این ماتریس افزوده را با $(g_i|t(g_i))$ یا $(g_i|t(g_i))$ برای $i = 1, 2, \dots, n-k$ نمایش می‌دهیم و ترکیب خطی سطرهای را نیز به شکل زیر می‌نویسیم:

$$t(g_\lambda) = \lambda_1 t_1 + \dots + \lambda_{n-k} t_{n-k}$$

$$g_\lambda = \lambda_1 g_1 + \dots + \lambda_{n-k} g_{n-k}$$

---

^۶Superdual

$$\lambda = (\lambda_1, \dots, \lambda_{n-k})$$

در ادامه قضیه‌ی مهم ابردوگانی به بیان این مطلب می‌پردازد که ماتریس افزوده‌ی ($G|T$) ابردوگان کد کامل بیان شده در معادله‌ی ۴.۳ را تولید می‌کند اگر و تنها اگر در چهار شرط که به شرط‌های ابردوگانی معروف هستند، صدق کند. برای اثبات این قضیه آشنایی با مفهوم ضرایب فوریه ضروری است.

ضرایب فوریه

برای هر زیر مجموعه از $\mathbb{Z}_q^n$ مانند C چند جمله‌ای $C(x_1, \dots, x_n)$ به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$C(x_1, \dots, x_n) = \sum_{(c_1, \dots, c_n) \in C} x_1^{c_1} \cdots x_n^{c_n}$$

و مجموعه‌ای از چندجملهایها را به صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$y_u(x_1, \dots, x_n) = \frac{1}{q^n} \prod_{i=1}^n (1 + x_i)^{1-u_i} (1 - x_i)^{u_i}; u = (u_1, \dots, u_n) \in \mathbb{Z}_q^n$$

هر چندجملهای $C(x_1, \dots, x_n)$ یک بسط منحصر بفرد به شکل زیر دارد:

$$C(x_1, \dots, x_n) = \sum_{u \in \mathbb{Z}_q^n} A_u y_u(x_1, \dots, x_n) \quad (5.۲)$$

که عناصر A_u برای $u \in \mathbb{Z}_q^n$ اعداد حقیقی هستند.

مشاهده می‌شود که:

$$y_u(x_1, \dots, x_n) y_s(x_1, \dots, x_n) = \begin{cases} y_u(x_1, \dots, x_n) & u = s \\ 0 & \text{ow} \end{cases} \quad (6.۳)$$

ضرایب A_u که $u \in \mathbb{Z}_q^n$ است را در معادله‌ی ۵.۲ ضرایب فوریه^۷ مجموعه‌ی C نامیم.

فرض کنید ($\circ$) S_1 نمایش مجموعه‌ی کدوازه‌ها با وزن حداقل ۱ باشد زیرمجموعه‌ی C از $\mathbb{Z}_q^n$ که کدی ۱ - تصحیح کننده خطاست یک کد کامل به طول n نامیده می‌شود، اگر و تنها اگر:

^۷Fourier coefficients

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۵۶

$$C + S_1(\circ) = \mathbb{Z}_7^n$$

یا به طور معادل:

$$C(x_1, \dots, x_n)S_1(\circ)(x_1, \dots, x_n) = 2^n y_s(x_1, \dots, x_n) = \prod_{i=1}^n (1+x_i)$$

تقریباً تمام ضرایب فوریه A_u از $S_1(\circ)$ غیر صفر هستند به استثناء A_u ها به قسمی که: $w(u) = \frac{n+1}{2}$

اکنون از معادله ۶.۳ قضیه زیر به دست می‌آید.

قضیه ۹.۲.۳. [۳] یک زیر مجموعه از $\mathbb{Z}_7^n$ مانند C به طول $2^{n-\log(n+1)}$ یک کد کامل ۱ - تصحیح کننده‌ی خطای اگر و تنها اگر ضرایب فوریه A_u ($u \in \mathbb{Z}_7^n \setminus \{\circ\}$) از C برای u هایی که $w(u) \neq \frac{n+1}{2}$ است، معادل صفر باشد.

اکنون نشان می‌دهیم چطور ضرایب فوریه هر کد C با استفاده از مجموعه‌ی نماینده هم‌مجموعه‌های $\ker(C)$ بدست می‌آید.

اگر C کد تعریف شده در معادله ۴.۳ باشد. با داشتن ضرب نقطه‌ای و برای هر $u \in \mathbb{Z}_7^n$ داریم:

$$A_u = |\{p \in C | p.u = \circ\}| - |\{p \in C | p.u = 1\}| \quad (V.3)$$

و برای تمام $u \in \mathbb{Z}_7^n$ که $A_u \neq \circ$ داریم:

$$p \in \ker(C) \iff p.u = \circ \quad (A.3)$$

بنابراین:

$$\ker(C) = (\text{span}\{u \in \mathbb{Z}_7^n | A_u \neq \circ\})^\perp \quad (9.3)$$

$$\ker(C)^\perp = \text{span}\{u \in \mathbb{Z}_7^n | A_u \neq \circ\} \quad (10.3)$$

از معادله‌ی ۸.۳ بحسب می‌آوریم که اگر برای تعدادی بردار $u \in \mathbb{Z}_+^n$ داشته باشیم $\circ A_u \neq \circ$ آن‌گاه

$$\text{برای هر } p \in p_i + \ker(C) \text{ داریم } p.u = p_i.u$$

حال اگر $u \notin \ker(C)^\perp$ آن‌گاه ضرایب فوريه A_u معادل صفر است.

و اگر $u \in \ker(C)^\perp$ آن‌گاه ضرایب فوريه A_u به نماینده‌ی هم‌مجموعه $\langle C \rangle$ در $\ker(C)$ وابسته است

يعنى:

$$u \in \ker(C)^\perp \implies A_u = |\ker(C)| \left(s + 1 - \sum_{i=1}^s p_i \cdot u \right) \quad (11.3)$$

که در آن s در معادله‌ی ۴.۳ بحسب می‌آید.

لم ۱۰.۳. [۳] برای هر کد C فضای دوگان $\langle C \rangle$ برابر است با هسته‌ی σ :

$$\langle C \rangle^\perp = \{u \in \ker(C)^\perp | \sigma(u) = \circ\}$$

اثبات. کدوژه‌ی u در $\langle C \rangle^\perp$ است اگر و تنها اگر برای هر $p \in C$ داشته باشیم $\circ u.p = \circ$ یا به‌طور معادل اگر و تنها اگر:

$$u.p_i = \circ, i = 1, 2, \dots, s$$

□

$Im(\sigma)$ یعنی دامنه‌ی نگاشت σ به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$Im(\sigma) = \{(t_1, \dots, t_s) \in \mathbb{Z}_+^s | (t_1, \dots, t_s) = \sigma(u), u \in \ker(C)^\perp\}$$

با مشاهدات ابتدایی جبر خطی و از لم بالا نتیجه می‌گیریم که

نتیجه ۱۱.۲.۳. [۳] فرض کنید C کدی کامل به طول n باشد و σ به صورت بالا تعریف شود.

بعد دامنه‌ی σ به صورت زیر به‌دست می‌آید:

$$\dim(Im(\sigma)) = n - \dim(\ker(C)) - \dim(\langle C \rangle^\perp)$$

و لم زیر نتیجه‌ی مستقیم معادله‌ی ۱۱.۳ است.

لم ۱۲.۲.۳. [۳] برای $u \in \mathbb{Z}_\tau^n$ ضرایب فوریه‌ی A_u از کد کامل C برابر است با:

$$A_u = |\ker(C)| (s + 1 - 2w(\sigma(u)))$$

$$\cdot w(\sigma(u)) = \frac{s+1}{2} \text{ اگر و تنها اگر } u \in \ker(C)^\perp$$

قضیه ۱۳.۲.۳. [۳] (ابردوگانی) ماتریس افزوده $(G|T)$ از دو ماتریس G و T ابردوگان یک کد کامل به طول n و هسته‌ای با بعد k را تولید می‌کند اگر و فقط اگر در چهار شرط زیر صدق کند:

(۱) G یک ماتریس $n \times n$ و T یک ماتریس $(n-k) \times s$ باشد که $1 - 2^{n-\log(n+1)-k}$ است.

$$(2) \text{ اگر } wt(t(g_\lambda)) = \frac{s+1}{2} \text{ آن‌گاه } wt(g_\lambda) \neq \frac{n+1}{2}$$

(۳) یک مجموعه از $n-k$ ترکیب خطی از سطرهای $f_{n-k}, f_1, \dots, f_{n-k}$ در فضای سطري G وجود دارد، به‌طوری که برای $i = 1, \dots, n-k$ داشته باشیم:

$$wt(\sigma(f_i)) \neq \frac{s+1}{2}$$

(۴) مجموعه ستون‌های ماتریس T همراه ستون صفر تناوب غیر صفر ندارد.

این چهار شرط به شرط‌های ابردوگانی^۴ معروف هستند.

اثبات. ” $\Rightarrow$ “ برای هر ماتریس افزوده‌ی $(G|T)$ با سطرهای $(g_i|t_i)$ شرط‌های ۳ و ۴ معادلند. حال فرض کنیم دو ماتریس G و T داریم که در چهار شرط بالا صدق کند. کد C را به‌صورت زیر تعریف می‌کنیم:

$$C = \{\bar{c} \in \mathbb{Z}_\tau^n | G\bar{c}^T \in col(T) \bigcup \{\bar{e}^T\}\} \quad (12.3)$$

⁴Superdual conditions

رتبه‌ی ماتریس G برابر $k - n$ و تمام s ستون T متفاوت هستند، بنا به شرط ۱ و با محاسبات جبر خطی تعداد کدوازه‌های C برابر است با:

$$|C| = 2^{n-(n-k)} \cdot (s+1) \Rightarrow |C| = 2^{n-\log(n+1)} \quad (13.3)$$

اکنون ضرایب فوریه (C) را در نظر می‌گیریم و ثابت می‌کنیم:

$$A_u(C) \neq 0 \Rightarrow w(u) \in \{0, \frac{n+1}{2}\}$$

از قضیه ۹.۲.۳ در مبحث ضرایب فوریه و معادله ۱۳.۳ نتیجه می‌شود که C کدی کامل است. ابتدا خاطر نشان می‌کنیم که با توجه به معادله $11\Box\Box\Box$ هر عضو هسته C در فضای دوگان فضای سطري ماتریس G واقع است و با توجه به شرط ۴ ستونهای ماتریس T همراه ستون صفر تناوب غیر صفر ندارد لذا فضای سطري G دقیقاً فضای دوگان هسته C است و از معادله ۸.۳ نتیجه می‌شود که برای هر ضریب فوریه غیر صفر $A_u(C)$ از C ، u به فضای دوگان هسته C متعلق است. پس نتیجه می‌گیریم که u یک ترکیب خطی از سطرهای ماتریس G است و پس داریم:

$$A_u(C) \neq 0 \Rightarrow u = \sum_{i=1}^{n-k} \lambda_i g_i \quad (14.3)$$

که $g_1, \dots, g_{n-k}$ سطرهای ماتریس G هستند.

با توجه به این که $1 - s = 2^{n-k-\log(n+1)}$ است، $1 + s$ هم مجموعه مجزا از $\ker(C)$ در C داریم. اگر $p_s, \dots, p_1, p_0$ نماینده هم‌مجموعه‌های هسته C در C باشند که $p_i = p_{i-1}$ آن گاه Gp_i برابر یکی از ستونهای T است و برای سطر i ام از T یعنی t_i داریم:

$$t_i = (g_i, p_1, \dots, g_i, p_s); i = 1, \dots, n-k \quad (15.3)$$

با توجه به این حقیقت و آنچه در بالا مشاهده می‌شود نتیجه می‌گیریم که $(G|T)$ ابردوگان کد کامل C که در معادله ۱۲.۳ تعریف شد را تولید می‌کند. از معادله ۱۵.۳ به دست می‌آوریم:

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی قائم

۶۰

$$\sum_{i=1}^{n-k} \lambda_i t_i = \left(\left(\sum_{i=1}^{n-k} \lambda_i g_i \right) \cdot p_1, \dots, \left(\sum_{i=1}^{n-k} \lambda_i g_i \right) \cdot p_s \right)$$

$$\Rightarrow u = \sum_{i=1}^{n-k} \lambda_i g_i \Rightarrow \sigma(u) = \sum_{i=1}^{n-k} \lambda_i t_i$$

با توجه به آن‌چه در معادله‌ی ۱۱.۳ مبحث ضرایب فوریه به آن اشاره شد، اگر $C^\perp$ آن‌گاه داریم:

$$A_u = |\ker(C)|(s+1 - 2 \sum_{i=1}^s p_i \cdot u) \quad (16.3)$$

با توجه به لم ۱۲.۲.۳ نتیجه می‌شود که:

$$A_u(C) = |\ker(C)|(s+1 - 2w(\sigma(u))) \quad (17.3)$$

با در نظر گرفتن معادلات ۱۴.۳ و ۱۷.۳ و شرط (۲) بدست می‌آوریم:

$$A_u(C) \neq 0 \Rightarrow w(\sigma(u)) \neq \frac{s+1}{2}; u = \sum_{i=1}^{n-k} \lambda_i g_i \Rightarrow w(u) \in \{0, \frac{n+1}{2}\}$$

از قضیه‌ی ۹.۲.۳ در ضرایت فوریه نتیجه می‌شود که C کد کامل ۱ - تصحیح کننده‌ی خطاست.
 " $\Leftarrow$ " اکنون نشان می‌دهیم اگر C کد کامل دودویی ۱ - تصحیح کننده‌ی خط باشد آن‌گاه ماتریس توازن $(G|T)$ مربوط به کد C در شرایط قضیه صدق می‌کند.
 با در نظر گرفتن مسائل مربوط به بعد زیر فضاهای فضاهای برداری شرط ۱ برقرار است.
 اگر شرط ۴ نادرست باشد هسته‌ی C دقیقاً فضای دوگان فضای سطحی ماتریس G را شامل می‌شود.

پس شرط ۴ باید درست باشد و در نتیجه شرط ۳ نیز باید درست باشد. با توجه به لم ۱۲.۲.۳ و معادله‌ی ۱۰.۳ شرط (۳) درست است چون G ماتریسی با فضای سطحی برابر فضای دوگان هسته‌ی C است.

اثبات درستی شرط ۲: اگر u متعلق به فضای سطحی G باشد، از تعریف ماتریس G می‌دانیم که ممکن است از معادله‌ی ۱۱.۳ برای محاسبه‌ی ضرایب فوریه $(A_u(C))^+$

کنیم، در این صورت به دست می آوریم: اگر $w(\sigma(u)) \neq \frac{s+1}{2}$ آن‌گاه $A_u(C) \neq \frac{s+1}{2}$. از قضیه ۹.۲.۳ در ضرایب فوریه نتیجه می‌شود که $w(u) = \frac{n+1}{2}$. بنابراین شرط ۲ نیز درست است. $\square$

که C که توسط ماتریس افزوده $(G|T)$ ایجاد می‌شود، اجتماع هم‌مجموعه‌های فضای پوچ ماتریس G یعنی D خواهد بود.

$$C = D \bigcup_{(p_1 + D)} \bigcup_{(p_2 + D)} \dots \bigcup_{(p_s + D)} \quad (18.3)$$

که $D = \{c \in \mathbb{Z}_n^n; G.c = 0\}$ و با توجه به تعریف ماتریس T ، Gp_i^T برای $i = 1, \dots, s$ ، i امین ستون ماتریس T است.

با توجه به اینکه سطرهای G پایه‌ای برای $\ker(C)^\perp$ هستند پس با توجه به تعریف فضای پوچی، فضای پوچی G یعنی D با $\ker(C)$ برابر است. اکنون مفهوم ابردوگانی با یک مثال توضیح داده می‌شود.

مثال . (۳) ماتریس افزوده $(G|T)$ را به صورت زیر در نظر می‌گیریم:

$$(G|T) = \left(\begin{array}{cccccc|cccccc|ccc} 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 & 0 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 \end{array} \right)$$

در این مورد $n = 15$ ، $k = 9$ و $s = 3$ است. فرض کنید $g_1, g_2, \dots, g_6$ سطرهای G باشند. یک ماتریس $n \times n$ یعنی 15×15 و H یک ماتریس $s \times s$ یعنی 3×3 است و داریم:

$$s = 2^{n-\log(n+1)-k} - 1 = 2^{15-\log 16-9} - 1 = 3$$

پس شرط (۱) برقرار است.

واضح است که ستون‌های ماتریس T به همراه ستون صفر دارای تناوب غیر صفر نیستند.

یعنی اگر k_1, k_2 و k_3 ستون‌های ماتریس T باشند عنصری غیر صفر مانند p در $\mathbb{Z}_q^t$ یافت نمی‌شود که برای هر $i = 1, 2, 3$ داشته باشیم: $k_j = k_i + p$. پس شرط (۴) نیز برقرار است. با انجام محاسبات ساده می‌توان دید شرط (۳) نیز برقرار است.

اما برای بررسی شرط (۲) خاطر نشان می‌کنیم که چهار سطر g_1, g_2, g_3 و g_4 برای $i = 4, 5, 6$ مولیدی برای یک کد سیمپلکس است و همچنین سطرهای g_1, g_2, g_3 و $g_4 + g_5 + g_6$ نیز مولید یک کد سیمپلکس هستند و چون هر کدوazole غیر صفر در کد سیمپلکس به طول n دارای وزن $\frac{n+1}{2}$ است لذا هر ترکیب خطی از این سطرها درنظر بگیریم دارای وزن است.

بنابر آن‌چه گفتیم باید کدوazole‌های p_1, p_2, p_3 از $\mathbb{Z}_q^n$ وجود داشته باشند به‌طوری که:

$$Gp_1 = \begin{pmatrix} \vdots \\ \vdots \\ 1 \\ \vdots \\ \vdots \end{pmatrix}, Gp_2 = \begin{pmatrix} \vdots \\ \vdots \\ 1 \\ \vdots \\ \vdots \end{pmatrix}, Gp_3 = \begin{pmatrix} \vdots \\ \vdots \\ 1 \\ \vdots \\ \vdots \end{pmatrix}.$$

حال فرض کنید D فضای پوچی ماتریس G باشد. مجموعه:

$$C = D \cup (p_1 + D) \cup (p_2 + D) \cup (p_3 + D)$$

یک کد کامل خواهد بود و ماتریس افزوده‌ی $(G|T)$ ابردوگان کد کامل C را تولید خواهد کرد.

گزاره ۱۴.۲.۳. [۲] رتبه کد کامل C مربوط به یک ابردوگان $(G|T)$ برابر است با :

$$n - \text{rank}(G) + \text{rank}(T).$$

اثبات. فرض کنیم که C همان کد تعریف شده در معادله ۱۸.۳ باشد و i -ستون T را نمایش دهد. فرض کنیم رتبه T معادل t و مجموعه ستون‌های $k_{i_1}, \dots, k_{i_t}$ از T یک پایه برای فضای ستونی T تشکیل دهند. چون G دارای رتبه ماکزیمال است پس کدوazole‌های $p_{i_1}, \dots, p_{i_t}$ وجود دارد که $Gp_{i_v}^T = k_{i_v}$ برای $v = 1, 2, \dots, t$. اگر $q_1, \dots, q_k$ مجموعه بردارهای

۳.۲ - کدهای نرمال

۶۳

پایه برای فضای پوچ D از ماتریس G را نمایش دهد آن‌گاه $q_1, \dots, q_t$ و $p_{i_1}, \dots, p_{i_t}$ که $i = 1, \dots, s$ باشد. فرض کنید خطی استند.

فرض کنید $k_i = \sum_{v=1}^t \lambda_v k_{i_v}$ ، پس داریم:

$$G(p_i - \sum_{v=1}^t \lambda_v p_{i_v})^T = Gp_i^T - \sum_{v=1}^t \lambda_v Gp_{i_v}^T = k_i - \sum_{v=1}^t \lambda_v k_{i_v} = 0$$

نتیجه می‌شود که هر ترکیب خطی از $p_1, \dots, p_s$ با کلمات D را می‌توان به صورت ترکیب خطی از یک کلمه در فضای پوچی G که D است و یک ترکیب خطی از کلمات $p_{i_1}, \dots, p_{i_t}$ نوشت. و چون $\langle C \rangle$ شامل چنان ترکیبات خطی است پس حکم نتیجه می‌شود و داریم:

$$\dim(\langle C \rangle) = k + t = n - \text{rank}(G) + \text{rank}(T)$$

□

۳.۳ - کدهای نرمال

فرض کنید H_1 و H_2 ماتریس‌های مولد کدهای سیمپلکس S_1 و S_2 به طول‌های $t = 2^t - 1$ و $s = 2^s - 1$ و بعدهای به ترتیب t و r باشند. فرض کنید G_1 و G_2 دو ماتریس باشند به قسمی که سطرهای این ماتریسها α -کدواژه‌های به ترتیب H_1 و H_2 باشند که G_1 یک ماتریس از مرتبه $r \times n$ و G_2 یک ماتریس از مرتبه $t \times s$ است.

حال G و T را به صورت زیر در نظر می‌گیریم:

$$G = \begin{pmatrix} H_1 \\ G_1 \end{pmatrix}, T = \begin{pmatrix} G_2 \\ H_2 \end{pmatrix} \quad (19.3)$$

پس G از مرتبه $n \times (t+r)$ و T ماتریسی از مرتبه $(t+r) \times s$ است.

دو ماتریس G و T به صورت بالا داده شده‌اند. یک α -کد C ^۹ مجموعه‌ای از کدواژه‌های c به طول n است به قسمی که Gc^T یا برابر ستون صفر باشد یا به مجموعه ستون‌های ماتریس T

^۹α-code

متعلق است.

دو ماتریس G_1 و G_2 به صورت زیر مفروض هستند:

$$G_1 = \begin{pmatrix} s_{H_1}(\alpha_{11}, \dots, \alpha_{1t}) \\ \vdots \\ \vdots \\ s_{H_1}(\alpha_{r1}, \dots, \alpha_{rt}) \end{pmatrix}$$

$$G_2 = \begin{pmatrix} s_{H_2}(\alpha_{11}, \dots, \alpha_{1r}) \\ \vdots \\ \vdots \\ s_{H_2}(\alpha_{t1}, \dots, \alpha_{tr}) \end{pmatrix}$$

می‌گوییم ماتریس‌های:

$$G_1^{\sim} = \begin{pmatrix} \alpha_{11}, \dots, \alpha_{1t} \\ \vdots \\ \vdots \\ \alpha_{r1}, \dots, \alpha_{rt} \end{pmatrix}^T$$

$$G_2^{\sim} = \begin{pmatrix} \alpha_{11}, \dots, \alpha_{1r} \\ \vdots \\ \vdots \\ \alpha_{t1}, \dots, \alpha_{tr} \end{pmatrix}$$

ماتریس‌های تعریف شده برای α -کد هستند. خاطر نشان می‌کنیم که هر دو ماتریس $t \times r$ هستند.

قضیه ۱.۳.۳. [۲] یک α -کد با ماتریس‌های تعریف شده $G_1^{\sim}$ و $G_2^{\sim}$ ، کد کامل با رتبه تام است اگر در چهار شرط زیر صدق کند.

(a) سطرهای G مستقل خطی باشند.

(b) اگر در یک موقعیت (j, i) از ماتریس تعریف شده $G_2^{\sim}$ ، ستاره وجود نداشته باشد آنگاه در موقعیت (j, i) ماتریس تعریف شده $G_1^{\sim}$ ستاره داشته باشیم.

(c) پشتیبان سطرهای ماتریس G_2 دو به دو مجزا هستند.

(d) هر ستون $\tilde{G}$ حداقل یک درایه غیر ستاره دارد.
بنابراین اگر این چهار شرط صادق باشد هسته C ، فضای دوگان فضای سطري ماتریس G یا فضای پوچی ماتریس G خواهد بود و دارای بعد $n - (r + t)$ است:

$$\dim(\ker(C)) = n - (r + t)$$

یک α -کد که در چهار شرط بالا صدق کند یک α -کد نرمال^{۱۰} نامیده می‌شود.

مثال . (۴) ماتریس‌های زیر مفروض هستند:

$$\tilde{G}_1 = \begin{pmatrix} * & * & * & 1 & * & 1 \\ 1 & 0 & * & * & 0 & * \\ * & 1 & 0 & * & * & 0 \\ * & * & 1 & 0 & 1 & * \end{pmatrix}$$

$$\tilde{G}_7 = \begin{pmatrix} * & 0 & 1 & * & 1 & * \\ * & * & 0 & 1 & * & 1 \\ 1 & * & * & 0 & 0 & * \\ 0 & 1 & * & * & * & 0 \end{pmatrix}$$

با بررسی مختصر مشاهده می‌شود شرط‌های b و d برقرار هستند زیرا هر مولفه‌ی غیر ستاره در $\tilde{G}_7$ با یک مولفه ستاره در $\tilde{G}_1$ متناظر است و هر ستون از $\tilde{G}_7$ شامل حداقل یک درایه غیر ستاره است. شرط c هم برقرار است چون بنا به لم ۱.۲.۳ دو سطر دلخواه z و k پشتیبان دو به دو مجزا دارند اگر و تنها اگر:

$$\exists i; \alpha_{ji} \neq *, \alpha_{ki} \neq * \implies \alpha_{ji} \neq \alpha_{ki}$$

که α_{ji} مولفه z ام سطر z ام و α_{ki} مولفه k ام سطر k ام است.

با مقایسه هر دو سطر دلخواه حداقل در یک مولفه هر دو سطر غیر ستاره هستند و با هم برابر نیستند. پس هر دو سطر دارای پشتیبان دو به دو مجزا هستند.

اگر H_1 را ماتریس مولد یک کد سیمپلکس از مرتبه 15×4 درنظر بگیریم که ستونهای آن تمام بردارهای غیرصفر F_2^4 هستند و α -کدوائزهای این ماتریس را با توجه به ستونهای ماتریس $\tilde{G}_7$

^{۱۰}Normal α -code

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۶۶

زیر آن بنویسیم آنگاه با محاسبات ساده مشخص می‌شود که سطرهای G مستقل خطی هستند.
پس شرط a نیز برقرار است.

پس $\alpha - \text{کد } C$ یک $\alpha - \text{کد نرمال}$ به طول $n = 15$ خواهد بود بنابراین C یک کد کامل با رتبه تام است.

ماتریس G_1 دارای شش سطر است و بعد هسته C برابر ۵ خواهد بود.
زیرا:

$$n - (r + t) = 15 - (6 + 4) = 5$$

♦

در حقیقت این که هر $\alpha - \text{کد}$ ممکن است $\alpha - \text{کد نرمال}$ نباشد، واضح است ولی از قضیه بالا نتیجه می‌شود که هر $\alpha - \text{کد نرمال}$ یک کد کامل خواهد بود.

اکنون اثبات قضیه ۱.۲.۳ را ارائه خواهیم کرد که شامل دو گام اصلی است.
گام اول بررسی این حقیقت است که ماتریس افزوده $(G|T)$ در شرایط ابتدوگانی صدق می‌کند.
در نتیجه C یک کد کامل است. در گام دوم اثبات می‌کنیم که این کد کامل دارای رتبه تام است.

اثبات. اثبات این قضیه در گام‌های زیادی ارائه می‌گردد.

گام ۱: اثبات می‌کنیم که شرط a و c شرط پنجمی را نیز نتیجه می‌دهد:
(۱) در هر سطر از $G_2^{\sim}$ حداقل دو درایه غیر ستاره وجود دارد.

برای اثبات این حقیقت خاطرنشان می‌کنیم که تمام سطرهای G_2 $\alpha - \text{کدوآژه}$ هستند پس هر سطر $G_2^{\sim}$ حداقل ۱ درایه غیر ستاره دارد.

برهان خلف: فرض می‌کنیم یک سطر در $G_2^{\sim}$ وجود دارد که دقیقاً یک درایه غیر ستاره دارد که در ستون α ظاهر شده است چون تمام کدوآژه‌های $G_2^{\sim}$ پشتیبان دو به دو مجزا دارند، طبق لم ۱.۲.۳، با در نظر گرفتن هر دو سطر باید یک موقعیت موجود باشد که در آن هر دو سطر غیر

ستاره و با هم متفاوت باشند.

چون تمام مولفه‌های سطر مذکور جز ستون α ام آن ستاره هستند پس باید مولفه‌های ستون α ام بقیه‌ی سطرها غیر ستاره و با ستون α این سطر متفاوت باشند در این صورت طبق شرط (b) باید تمام درایه‌های ستون α ام در $G^{\sim}$ ستاره باشد که چون سطرهای H_1, α -کدوژه هستند پس تمام ستون‌های $G^{\sim}$ از جمله ستون α ام نیز α -کدوژه است پس نمی‌تواند تمام مولفه‌هاییش ستاره باشد.

پس فرض خلف باطل می‌شود و در هر سطر از $G^{\sim}$ حداقل دو درایه غیر ستاره وجود دارد.

اکنون شرایط ابردوگانی را بررسی می‌کنیم.

گام ۲، بررسی شرط (ii) ابردوگانی: اگر $w(t(g_{\lambda})) \neq \frac{n+1}{2}$ آن‌گاه $w(t(g_{\lambda})) = \frac{s+1}{2}$ یعنی برای هر ترکیب خطی $(g|t)$ از سطرهای $(G|T)$ اگر وزن w برابر $\frac{n+1}{2}$ نباشد آن‌گاه وزن t باید برابر $\frac{s+1}{2}$ شود.

فرض می‌کنیم $(g_i|t_i)$ برای $i = 1, \dots, t+r$ ام از $(G|T)$ را نمایش دهد.

اگر $(g|t)$ ترکیب خطی از t سطر اول $(G|T)$ باشد با توجه به تعریف G ، ترکیب خطی t سطر اول G که با و نمایش داده می‌شود، ترکیب خطی از سطرهای H_1 است و چون H_1 مولد کد سیمپلکس S_1 است پس w یک کدوژه در S_1 خواهد بود.

زیرا:

$$G = \begin{pmatrix} H_1 \\ G_1 \end{pmatrix}_{(t+r) \times n}.$$

و با توجه به آن چه در تعریف کد سیمپلکس گفته شد، w دارای وزن $\frac{n+1}{2}$ است.

بطور مشابه اگر $(g|t)$ ترکیب خطی باشد که هیچ یک از t سطر اول در آن نباشد t کدوژه‌ای در کد سیمپلکس S_1 است (با توجه به اینکه $T = \begin{pmatrix} G_1 \\ H_1 \end{pmatrix}_{(t+r) \times s}$ که طول هر کدوژه در آن s است پس وزن t برابر $\frac{s+1}{2}$ خواهد بود).

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۶۸

فقط مورد زیر باقی می‌ماند:

$$(g|t) = \sum_{v=1}^b (g_{i_v}|t_{i_v}) + \sum_{v=1}^a (g_{t+j_v}|t_{t+j_v}) \quad (20.3)$$

که $j_1, j_2, \dots, j_a \in \{1, 2, \dots, r\}$ و $i_1, i_2, \dots, i_b \in \{1, 2, \dots, t\}$.

یعنی $(g|t)$ ترکیب خطی از چند سطر از سطرهای $t+1, t+2, \dots, t+r$ و چند سطر از سطرهای $t, t+1, \dots, t+r$ باشد، که دو احتمال وجود خواهد داشت. در اولی معلوم می‌شود که وزن t برابر $\frac{s+1}{2}$ است و در مورد دوم وزن g برابر $\frac{n+1}{2}$ خواهد شد.

مورد اول: برای هر $\{i_1, i_2, \dots, i_b\} \in \{i_1, i_2, \dots, i_r\}$ در ماتریس G_2 یک ستاره در تقاطع سطر i ام و ستون i ام حداقل برای یک $\{j_1, j_2, \dots, j_a\} \in \{j_1, j_2, \dots, j_r\}$ وجود دارد.

در این مورد برای هر $\{i_1, i_2, \dots, i_n\} \in \{i_1, i_2, \dots, i_r\}$ ابتدا کدواژه t_i را با کدواژه $(i)|z$ جمع می‌کنیم.

یعنی اگر در سطر i ام G_2 در ستون i ام ستاره وجود دارد سطر $(i)|z$ ام از H_2 را با سطر i ام G_2 که α -کدواژه H_2 است جمع می‌کنیم که در این صورت با توجه به لم ۷.۲.۳ و اینکه t_i ها که سطرهای G_2 هستند، طبق شرط (c) پشتیبان دوبدو مجزا دارند، ماتریس H_2 با H'_2 جایگزین می‌شود که H'_2 از H_2 با دنباله‌ای از جایگشت ستون‌ها بدست می‌آید که H'_2 مولد یک کد سیمپلکس به طول s است و با توجه به معادله‌ی ۳.۰.۲ و سطر i ام از H'_2 که $\{j(i_v)|v=1, \dots, b\} \notin z$ معادل سطر i ام H_2 است.

با توجه به آن‌چه در تعریف کد سیمپلکس گفته شد تمام کدواژه‌ها در این کد سیمپلکس وزنی معادل $\frac{s+1}{2}$ خواهند داشت.

مورد دوم: یک $i_x = i$ در مجموعه $i_1, i_2, \dots, i_r$ وجود دارد به قسمی که در ماتریس G_2 در تقاطع ستون i ام و سطر i_x به ازای هر $\{j_a, j_1, \dots, j_r\} \in z$ یک غیر ستاره وجود دارد.

در این مورد با توجه به شرط (b) قضیه در ماتریس G_2 در تقاطع سطر i ام و ستون‌های $j_1, j_2, \dots, j_r$ ستاره وجود خواهد داشت.

حال اگر سطر i_x از H_1 را با سطر i از H_1 جایگزین کنیم مثل این است که سطر i_x

را با تمام α - کد واژه‌های ابتدایی از درجه w جمع کرده ایم که طبق نتیجه‌ی ۸.۲.۳ با این جایگزینی یک ماتریس مولد برای کد سیمپلکس S' به طول n به وجود می‌آید. پس و در معادله‌ی ۲۰.۳ به صورت زیر خواهد بود:

$$\sum_{j_\mu \in \{i_1, \dots, i_s\} \setminus \{i_w\}} g_{i_\mu} + \left(g_{i_w} + \sum_{\mu=1}^s g_{t+j_\mu} \right)$$

بنابراین w به کد سیمپلکس S' تعلق دارد. در نتیجه وزن آن معادل $\frac{n+1}{2}$ خواهد بود. تا اینجا شرط (ii) از شرایط ابردوگانی ثابت شد.

گام ۳، بررسی شرط (iv) ابردوگانی: ثابت می‌کنیم که مجموعه ستون‌های ماتریس $T_{(r+t) \times s}$ همراه ستون صفر تناوب غیر صفر مانند p ندارند:

$$p = (p_1, \dots, p_t, p_{t+1}, \dots, p_{t+r})^T \neq (0, \dots, 0)^T$$

واضح است که اگر بردار $(1, \dots, 1)$ را به یک بردار دو دویی به طول s و وزن w اضافه کنیم و به پیمانه دو حساب کنیم برداری با وزن $w - s$ خواهیم داشت.

اکنون از این حقیقت استفاده می‌کنیم که: هر سطر ماتریس $\tilde{G}_2$ با توجه به شرط (e) حداقل دو درایه غیر ستاره دارد، با استفاده از لم ۴.۲.۳ (وزن هر α -کدوازه برابر $\frac{s}{4}$ است که p تعداد ستاره‌هاست)، با وجود دو درایه‌ی غیر ستاره در هر سطر $\tilde{G}_2$ وزن هر سطر $\tilde{G}_2$ به $\frac{w}{4}$ کاهش می‌یابد و از آن‌جا که حداکثر وزن هر سطر در $\tilde{G}_2$ برابر s است، پس داریم:

$$w < \frac{s}{4} \leq \frac{s+1}{4} \Rightarrow w \leq \frac{s+1}{4}$$

در کدوازه‌ی p که در بالا داده شده فرض می‌کنیم برای یک $p_i = 1, \dots, t$ عدد ستون‌های با درایه ۱ در سطر شماره i از ماتریس G_2 کمتر از نصف تعداد ستون‌هاست چون وزن هر سطر حداکثر $\frac{s+1}{4}$ است. اگر کدوازه p را به همه ستون‌ها اضافه کنیم چون $p_i = 1$ است مثل این است که سطر i ام G_2 را با کدوازه‌ی $(1, \dots, 1)$ جمع کرده‌ایم پس تعداد ستون‌های با درایه یک در کدوازه‌ی حاصل بیشتر از نصف تعداد ستون‌هاست. پس این کدوازه نمی‌تواند

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۷۰

سطری از G_2 باشد.

لذا اگر $1 = p_i$ آن‌گاه p نمی‌تواند تناوب باشد.

تنها احتمالی که برای تناوب p باقی می‌ماند این است که $0 = p_i$ برای تمام $t = 1, \dots, r$ ، $i = 1, \dots, n$ اکنون دوباره t سطر اول ماتریس T را در نظر می‌گیریم. می‌دانیم t_i ها - کدوایزه‌های H_2 هستند

$$t_i = s_H(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$$

فرض کنید که $* \neq \alpha_{i_\mu}$ برای $a = 1, \dots, r$ و $\mu = 1, \dots, t$ و $\alpha_{i_\mu} = *$ برای $\mu = a + 1, \dots, r$. فرض کنید که ستون b از ستون‌های M_i از ماتریس H_2 را در نظر بگیرید به قسمی که ستون زیر، ستونی از ماتریس T باشد:

$$(0 \dots 0 | \beta_1 \dots \beta_r)^T$$

که مولفه‌ی یک در سطر i است.

ستون b از ماتریس H_2 در M_i است اگر و فقط اگر $\beta_j = \alpha_j$ برای j هایی که $* \neq \alpha_j$. چون $0 = p_i = 1, \dots, t$ ، پس هر تناوب p از مجموعه ستون‌های T وقتی به ستون‌های T اضافه می‌شود، مجموعه ستون‌های M_i را به داخل خودش می‌نگارد. نتیجه می‌گیریم که اگر $* \neq \alpha_j$ آن‌گاه $p_j = 0$.

با استفاده از شرط (d) در قضیه، که در هر ستون حداقل یک درایه غیر ستاره دارد نتیجه می‌گیریم که $0 = p_j$ برای هر $j = t+1, \dots, r$. بنابراین هیچ تناوب غیرصفری برای ستون‌های ماتریس T وجود ندارد و شرط (iv) ابردوگانی ثابت شد.

با استفاده از یک مثال می‌توان قسمت دوم این اثبات را بهتر توضیح داد.

در مثال (۱) اگر H_2 را فرض کنیم و G_2 را به صورت زیر فرض کنیم:

$$G_2 \approx \begin{pmatrix} 1 & * & 0 \\ * & 0 & 1 \\ 0 & 1 & * \end{pmatrix}$$

در این صورت تمام شرایط قضیه برقرار است و ماتریس T به صورت زیر خواهد بود:

$$T = \begin{pmatrix} * & * & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 \\ 1 & * & 0 & 0 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & * & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 & 1 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 & 0 & 0 & 1 & 1 \\ 1 & 0 & 1 & 0 & 1 & 0 & 1 \end{pmatrix}$$

که $\alpha_{2r} = *$, $\mu = 1, 2$, $\alpha_{2s} \neq *$

$\begin{pmatrix} \vdots \\ 1 \\ \vdots \\ 0 \\ 1 \\ \vdots \end{pmatrix}$ و $\begin{pmatrix} \vdots \\ 1 \\ \vdots \\ 0 \\ 1 \\ \vdots \end{pmatrix}$ است که ستون‌های M_2 شامل ستون‌های T هستند.

ستون b در M_2 قرار دارد اگر و فقط اگر $\beta_2 = \alpha_1 = 0$ و $\beta_1 = \alpha_2 = 1$ و هر دو غیر ستاره هستند.

همان‌طور که توضیح داده شد با جمع هر تناوب از ستون‌های T با هر ستون از M_2 به داخل خودش نگاشته می‌شود. پس چون α_1 و α_2 مولفه‌های غیر ستاره هستند، p_4 و p_5 باید صفر باشند.

با درنظر گرفتن M_2 و پیش گرفتن روند بالا بدست می‌آید $p_5 = 0$ و $p_4 = 0$. در نتیجه p_4 و p_5 باید صفر باشند.

گام ۴، بررسی شرط (iii) ابردوگانی: $t+r$ سطر مستقل خطی $f_{t+r}, f_1, \dots, f_r$ از فضای سطري G وجود دارد که:

$$w(t(f_i)) \neq \frac{s+1}{2}; i = 1, \dots, t+r.$$

فرض می‌کنیم که $(g_i|t_i)$ از $t+r$ سطرها ام از ماتریس افزوده $(G|T)$ را نمایش دهد. و هر سطر از ماتریس H_2 را به شکل $t_{t+j}, r, f_{t+j}, 1, \dots, r, j$ در نظر می‌گیریم.

طبق شرط (d) قضیه هر ستون از G_2 حداقل یک درایه غیر ستاره دارد پس حداقل یک سطر (j) از ماتریس G_2 وجود دارد که در ستون j شامل یک عنصر غیر ستاره $\alpha_{(j),j}$ است. اگر

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۷۲

$\alpha_{f(j)j} = 1$ آنگاه سطر $(j)f$ ام از G_2 در مکان‌هایی یک است سطر زام از H_2 یک باشد و چون بنا به شرط (e) در سطر $(j)f$ ام از G_2 حداقل دو درایه غیر ستاره داریم، بنا به لم ۲.۲.۳ پشتیبان سطر زام از ماتریس H_2 پشتیبان سطر $(j)f$ ام از ماتریس G_2 را شامل می‌شود.
حال در این مورد اگر $\alpha_{f(j)j} = 0$ آنگاه سطر $(j)f$ ام از G_2 در مکان‌هایی یک است که سطر j ام از H_2 صفر باشد.

پس پشتیبان سطر $(j)f$ ام ماتریس G_2 از پشتیبان سطر زام ماتریس H_2 مجزا است
در هر دو مورد داریم:

$$w(t_{f(j)} + t_{t+j}) \neq \frac{s+1}{2}$$

چون سطر t_{t+j} سطربی از ماتریس H_2 است پس کدوازه‌های در کد سیمپلکس s_2 است. پس وزن آن برابر $\frac{s+1}{2}$ است و سطر $(j)f$ سطربی از ماتریس G_2 است و بنابه آنچه در گام ۳ گفته شد هر سطر G_2 وزنی کمتر مساوی $\frac{s+1}{4}$ دارد.

در نتیجه با جمع دو سطر $(j)f$ و t_{t+j} وزن $t_{t+j} + (j)f$ در حالت اول که پشتیبان سطر زام از ماتریس H_2 شامل پشتیبان سطر $(j)f$ ام ماتریس G_2 است، کمتر از $\frac{s+1}{2}$ است.
در حالت دوم که پشتیبان این دو سطر مجزا است بیشتر از $\frac{s+1}{2}$ است.

پس در هر دو حالت داریم:

$$w(t_{f(j)} + t_{t+j}) \neq \frac{s+1}{2} \quad (21.3)$$

سطرهای زیر که در فضای سطربی ماتریس G هستند مستقل خطی‌اند:

$$g_1, g_2, \dots, g_t, g_{f(1)} + g_{t+1}, g_{f(2)} + g_{t+2}, \dots, g_{f(r)} + g_{t+r} \quad (22.3)$$

چون بنا به شرط (a) سطرهای G مستقل خطی هستند درنتیجه جمع سطرهای مستقل خطی باز هم مستقل خطی خواهند بود.

تمام کدوازه‌های $t_1, \dots, t_r$ بنا به آنچه در گام سوم گفته شد وزنی کمتر مساوی $\frac{s+1}{4}$ ولذا کمتر

از $\frac{s+1}{2}$ دارد.

و از آنجا که $t(g_f(1) + g_{t+1}) = t_f(1) + t_{t+1}$ و $t(g_t) = t_t$ و ... و $t(g_1) = t_1$ و ... و $t(g_{f(r)} + g_{t+r}) = t_{f(r)} + t_{t+r}$ و وزن همه آنها مخالف $\frac{s+1}{2}$ است.

در نتیجه مجموعه کدوازه‌های معادله ۲۲.۳ در شرط (iii) ابردوگانی صدق می‌کند.

گام ۵: اثبات می‌کنیم C کدی کامل است.

درستی شرط (i) ابردوگانی واضح است پس درستی تمام شرایط ابردوگانی ثابت شد بنابراین C یک کد کامل با ابردوگان ($G|T$) است.

میدانیم هسته C فضای پوچ ماتریس G است. با استفاده از فرع یا گزاره‌ی ۱۴.۲.۳ بدست می‌آوریم که اگر ماتریس T رتبه تام داشته باشد آن‌گاه C کد کامل با رتبه تام است.

گام ۶: اثبات می‌کنیم T دارای رتبه تام است.

بنا به شرط (c) پشتیبان سطرهای ماتریس G دو بدو مجزا هستند بنا براین این t سطر مستقل خطی هستند.

سطر ماتریس H نیز مستقل خطی هستند چون H ماتریس مولد کد سیمپلکس S است. برای نشان دادن اینکه سطرهای ماتریس T مستقل خطی اند کافی است که نشان دهیم که هیچ ترکیب خطی از سطرهای G با هیچ ترکیب خطی سطرهای H برابر نیست.

برهان خلف: فرض می‌کنیم ترکیب خطی ناصرفی از سطرهای G با ترکیب خطی از سطرهای H برابر است.

بدون کاستن از کلیت مسئله و برای ساده سازی مفهوم فرض می‌کنیم که جمع v سطر اول H با جمع سطرهای R زیرمجموعه‌ی سطرهای ماتریس G برابر است.

$$\sum_{t \in R} t = \sum_{i=1}^v t_{i+i} \quad (23.3)$$

فرض می‌کنیم A مجموعه‌ی α -کدوازه‌های $s_H(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ را نمایش می‌دهد به قسمی که:

$$\alpha_i = \begin{cases} 0 \text{ or } 1 & i = 1, \dots, v \\ * & i = v+1, \dots, r \end{cases}$$

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۷۴

و وزن کدوazه‌های دودویی ($\alpha_1, \dots, \alpha_v$) یک عدد صحیح فرد است. چون تمام α -کدوazه‌های A از مکان v به بعد ستاره هستند و برای اینکه یکی نباشند و باید حداقل در یکی از موقعیت‌های غیر ستاره با هم تفاوت داشته باشند که در این صورت بنا به لم ۱.۲.۳، α -کدوazه‌های A پشتیبان دویه‌دو مجزا دارند.

چون محاسبات به پیمانه دو انجام می‌گیرد، سمت راست معادله‌ی ۲۳.۳ را برابر مجموع α -کدوazه‌های A به دست می‌آوریم:

$$\sum_{i=1}^v t_{t+i} = \sum_{a \in A} \alpha$$

برای نوشتن کدوazه‌ی معادل α -کدوazه‌های a متعلق به A که تا مکان v ام صفر و یک و از مکان v ام به بعد ستاره است و تعداد یک‌ها فرد است، مکان‌هایی یک است که در مشخصات a تا مکان v ام صدق کند.

اگر α -کدوazه‌ی $(\alpha_1, \dots, \alpha_v) = s_H$ ، از ماتریس H ، که در مثال ۱ ارائه شده است را در نظر بگیریم برای نوشتن کدوazه‌ی معادل آن ستون‌هایی در آن یک است که سطر اول صفر و سطر دوم یک باشد که با درنظر گرفتن H ، (110000) کدوazه‌ی معادل آن است و برای نوشتن کدوazه‌ی معادل $(1, 0, \dots, 0) = s'_H$ ستون‌هایی را یک قرار می‌دهیم که سطر اول آن یک و سطر دوم آن صفر باشد. با توجه به H ، (001100) کدوazه‌ی معادل آن است با جمع این دو کدوazه، کدوazه (111100) حاصل می‌شود.

با توجه به این که α و α' هر دو در شرایط مجموعه A صدق می‌کنند و مکان اول و دوم آن غیر ستاره است پس سطر اول و دوم ماتریس H را با هم جمع می‌کنیم کدوazه‌ی حاصل باید در موقعیت‌هایی یک باشد که تعداد یک‌ها در ستون‌های مربوط فرد باشد. که این معادل جمع تمام کدوazه‌های معادل α -کدوazه‌های است که تا مکان دوم آن صفر و یک باشد و تعداد یک‌ها فرد باشد. پس جمع v سطر اول ماتریس H معادل این است که تمام α -کدوazه‌های را که تا مکان v ام صفر و یک هستند و تعداد یک‌ها فرد است، با هم جمع کنیم. چون فرض شده که

تمام سطرهای ماتریس G_2 پشتیبان دو به دو مجزا دارند، پس هر مکان α حداکثر در یکی از پشتیبان‌های کدوازه‌های R ظاهر می‌شود.

بنابراین جمع کدوازه‌های مجموعه A با جمع کدوازه‌های مجموعه R برابر است، لذا برای هر $t \in R$ داریم:

$$\text{supp}(t) \subseteq \bigcup_{a \in A} \text{supp}(a); \forall t \in R \quad (24.3)$$

اکنون نشان می‌دهیم که برای هر $t \in R$ یک $a \in A$ به‌طور منحصر به‌فرد وجود دارد به‌طوری‌که:

$$\text{supp}(t) \subseteq \text{supp}(a) \quad (25.3)$$

برهان خلف: فرض کنید $j' \in \text{supp}(t)$ و $j \in \text{supp}(a)$ که $j' \neq j$ و $j' \in \text{supp}(a')$ وجود دارد به‌قسمی که $a = s_{H_1}(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ و $a' = s_{H_1}(\alpha'_1, \dots, \alpha'_r)$ دو کدوازه متفاوت در مجموعه A هستند. اگر $t = s_H(\beta_1, \dots, \beta_r)$ باشد آن‌گاه برای این‌که $\alpha - \alpha'$ -کدوازه‌ی t باشد $\text{supp}(t) \subseteq \text{supp}(a) \cup \text{supp}(a')$

اگر $\alpha'_i \neq \alpha_i$ برای $i = 1, \dots, r$ آن‌گاه $\beta_i = 1$ در غیراینصورت اگر در این مکان‌ها $\beta_i = 0$ یا $\beta_i = 1$ باشد آن‌گاه طبق لم ۱.۲.۳ پشتیبان t از پشتیبان a یا پشتیبان a' مجزا است. لذا t در مکان‌هایی که a و a' متفاوت هستند ستاره و در مکان‌هایی که $\alpha'_i = \alpha_i$ است $\alpha'_i = \alpha_i$ برای $i = 1, \dots, r$ باشد.

چون وزن هر دو کدوازه دودویی $(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ و $(\alpha'_1, \dots, \alpha'_r)$ فرد است، بدترین حالت این است که هر دو دارای وزن یک باشند. که در این صورت برای این‌که دو کدوازه یکسان نباشند این یک ها در دو مکان مختلف قرار می‌گیرند پس اختلاف در دو مؤلفه است یا این‌که یکی سه مؤلفه‌ی یک و یکی از آن‌ها یک مؤلفه‌ی یک داشته باشد. که باز هم در بدترین حالت که دو مؤلفه یک در یک ستون زیر هم باشند این دو کدوازه دو اختلاف خواهند داشت پس حداقل دو تا از β_i برای $i = 1, \dots, r$ باید ستاره باشد. به‌طور کلی با بررسی تمام حالات a و a' به‌طوری‌که از مکان

۱ تا v صفر و یک باشد و تعداد یک‌ها در این مکان‌ها فرد باشد، متوجه می‌شویم که اختلاف a و a' همیشه عددی زوج است پس تعداد ستاره‌های t از موقعیت‌های ۱ تا v تعدادی زوج است. از این مطلب نتیجه می‌گیریم که یک $(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ در پشتیبان t وجود دارد که وزن $(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ عددی زوج است پس $(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ به اجتماع پشتیبان‌های کدوازه‌های A متعلق نیست که این با معادله ۲۴.۳ در تناقض است بنابراین برای هر $t \in R$ یک $a \in A$ منحصر به‌فرد وجود دارد به‌طوری که معادله ۲۵.۳ درست باشد.

اگر R_a برای $a = s_H(\alpha_1, \dots, \alpha_r) \in A$ مجموعه کدوازه‌های R را که در معادله ۲۵.۳ صدق می‌کند نمایش دهد آن‌گاه با توجه به لم ۲۰.۳ برای این‌که پشتیبان t در پشتیبان a قرار بگیرد باید مکان‌هایی که a غیر ستاره است، a و t یکسان باشند و این یعنی برای $i = 1, \dots, v$ داریم:

$$t = s_H(\beta_1, \dots, \beta_v) \in R_a \implies \beta_i = \alpha_i \quad (26.3)$$

با توجه به این حقیقت که کدوازه‌های ماتریس G پشتیبان دو به دو مجزا دارند پس t اعضای R_a نیز پشتیبان مجزا دارند. که با توجه به معادله ۲۵.۳ داریم:

$$\forall t \in R_a; \text{supp}(t) \subseteq \text{supp}(a)$$

پس پشتیبان اعضای R_a پشتیبان a را افزای می‌کنند یعنی

$$\bigcup_{t \in R_a} \text{supp}(t) = \text{supp}(a)$$

و چون همان‌طور که گفته شد t ‌ها پشتیبان دو به دو مجزا دارند داریم:

$$a = \sum_{t \in R_a} t$$

که برای هر $a \in A$ داریم:

$$R_a = \{t \in R | \text{supp}(t) \subseteq \text{supp}(a)\}.$$

خاطر نشان می کنیم که اگر $t = s_{H_r}(\alpha'_1, \dots, \alpha'_t) \in A$ و $a = s_{H_r}(\alpha_1, \dots, \alpha_t) \in R_a$ آن‌گاه برای $i = 1, \dots, v$:

$$\alpha_i = \alpha'_i.$$

با توجه به لم ۳.۲.۳ هر α -کدوازه را می‌توان به صورت مجموع تمام کدوازه‌هایی نوشت که در مکان‌هایی که α -کدوازه غیر ستاره است با آن برابر باشد. و در مکان‌های ستاره یا صفر باشند یا یک. پس $a \in A$ را می‌توان به صورت زیر نوشت:

$$a = s_{H_r}(\alpha_1, \dots, \alpha_t) = \sum s_{H_r}(\alpha'_1, \dots, \alpha'_t)$$

که این جمع روی مجموعه s_a است که مجموعه تمام کدوازه‌های $(\alpha'_1, \dots, \alpha'_t)$ است که:

$$\alpha'_i = \begin{cases} \alpha_i & i = 1, \dots, v \\ 0 \text{ or } 1 & i = v+1, \dots, t \end{cases} \quad (27.3)$$

حال اگر $t = s_{H_r}(\beta_1, \dots, \beta_t) \in R$ باشد و اگر α -کدوازه‌ای در مجموعه سطرهای ماتریس G_r باشد، هر $a \in A$ را می‌توان به صورت مجموع چند کدوازه در R نوشت که نیز زیر مجموعه‌ی سطرهای ماتریس G_r است.

پس هر $a \in A$ را می‌توان به صورت مجموع چند کدوازه در G_r نوشت و از آن‌جا که پشتیبان سطرهای G_r دو به دو مجزا هستند و t نیز سطربی در G_r است، پس پشتیبان R و $t \notin R$ هر $a \in A$ را می‌توان به صورت مجموع تمام $s_a \in R$ نوشت پس باید پشتیبان t ها و t مجزا باشند. در نتیجه طبق لم ۱.۲.۳ داریم:

$$\beta_i \neq *; \alpha'_i \neq * \text{ و } \beta_i \neq \alpha'_i$$

برای حداقل یک $i \in \{1, 2, \dots, t\}$. چون این عبارت باید برای تمام $t_a \in R$ درست باشد و با توجه به این‌که a و t طبق لم ۱.۲.۳، حداقل باید در یکی از موقعیت‌های $v, \dots, v$ که a غیر ستاره است با t تفاوت داشته باشد و از آن‌جا که در معادله ۲۷.۳ داریم: $\alpha'_i = \alpha_i$ به دست

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۷۸

می‌آوریم لذا برای حداقل یک $i \in \{1, \dots, v\}$ داشته باشیم:

$$i \in \{1, \dots, v\}; \beta_i \neq \alpha'_i; \beta_i \neq *; \alpha'_i \neq *$$
 (۲۸.۴)

اکنون اثبات می‌کنیم که از این حقیقت نتیجه می‌شود:

$$\forall i = 1, \dots, v; \beta_i \neq *.$$

ابتدا موردی را در نظر می‌گیریم که $\beta_i = 1$ برای تعدادی فرد i در مجموعه $\{1, 2, \dots, v\}$ در این صورت دقیقاً یک α -کدوازه $A = s_{H, \{\alpha_1, \dots, \alpha_t\}} \in A$ وجود دارد بهقسمی که برای

$$i = 1, \dots, v$$

$$\alpha_i = \begin{cases} 1 & \beta_i = 1 \\ 0 & \text{els} \end{cases}$$

اگر برای $v = 1, \dots, i \neq \beta_i$ آن‌گاه β_i باید صفر یا ستاره باشد در این صورت در مکان‌هایی که t و a غیر ستاره هستند با هم برابرند لذا طبق لم ۱.۲.۳ پشتیبان t و a دارای اشتراک بوده و مجزا نیستند و چون هر a را می‌توان به صورت جمع کدوازه‌های $t' \in R_a$ نوشت پس نتیجه می‌گیریم که حداقل یک کدوازه $t' \in R_a$ وجود دارد بهقسمی که پشتیبان t و t' دارای اشتراک ناتهی هستند.

از آنجا که t و t' هر دو کدوازه‌هایی در G هستند و این اشتراک بین پشتیبان t و t' با شرط (c) در تناقض است چون طبق شرط (c)، t و t' باید دارای پشتیبان‌های مجزا باشند.

بنابراین اگر $t \notin R$ آن‌گاه β_i باید برای تعداد زوج $\{1, 2, \dots, v\}$ معادل یک باشد.

حال فرض می‌کنیم کدوازه $t = s_{H, \{\beta_1, \dots, \beta_t\}}$ عضوی از R باشد بهطوری که برای تعداد زوج $v = 1, \dots, i = 1 = \beta_i$ باشد و برای حداقل یک درایه β_i برای $v = 1, \dots, i$ ستاره باشد. سپس برای هر نقطه $(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ داریم:

$$\alpha_i = \begin{cases} 1 & \beta_i = 1 \\ 1 & i = i. \\ 0 & \text{els} \end{cases}$$

که $i = v, \dots, r$ است. اگر $\alpha_i \neq \beta_i$ باشد، آن‌گاه $\alpha_i = v + 1, \dots, r$ برای $\alpha_i = \beta_i$ است در این صورت $(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ به پشتیبان t متعلق است زیرا طبق لم ۲.۲.۳ در تمام موقعیت‌هایی که t غیر ستاره است داریم:

$$\alpha_i = \beta_i; i = 1, \dots, v$$

پس $(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ به پشتیبان t تعلق دارد و چون برای $v < i \leq r$ و $\alpha_i \neq *$ است:

$$\alpha_i = \begin{cases} 1 & \beta_i = 1 \\ 1 & i = i \\ 0 & \text{else} \end{cases}$$

یعنی به تعداد فردی یک برای مؤلفه‌های $v, \dots, r$ وجود دارد پس $A \in R_v^r$ دارد که:

$$\alpha'_i = \begin{cases} \alpha_i & i = 1, \dots, v \\ * & i = v + 1, \dots, r \end{cases}$$

در نتیجه $(\alpha'_1, \dots, \alpha'_r) \in R_v^r$ به پشتیبان تعدادی $t' \in R_v^r$ تعلق دارد.

پس نقطه $(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ به پشتیبان t و تعدادی $t' \in R_v^r$ تعلق دارد که با شرط (c) در تناقض است چون همان‌طور که گفته شد t و t' سطرهایی از G_2 هستند و طبق شرط (c) سطرهای G_2 دارای پشتیبان مجزا هستند. پس برای $v < i \leq r$ و $\beta_i = *$ وجود ندارد.

بنابراین ثابت کردہ‌ایم که اگر ترکیب خطی از سطرهای ماتریس G_2 وجود داشته باشد که با جمع v سطر اول ماتریس H_2 برابر باشد آن‌گاه برای هر $\alpha - \text{kduazh}$ $\alpha = s_{H_2}(\alpha_1, \dots, \alpha_r)$ در مجموعه سطرهای ماتریس G_2 داریم:

$$\alpha_i \neq *; \forall i = 1, \dots, v \quad (29.3)$$

که این یعنی در تمام سطرهای G_2 درایه v ستون اول مخالف ستاره هستند پس طبق شرط (b) نتیجه می‌شود، v ستون اول تمام سطرهای ماتریس G_2 ستاره است. که در این صورت چون v ستون‌های G_2 سطرهای G_1 هستند پس تمام درایه‌های v سطر اول G_1 ستاره هستند پس

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۸۰

سطر اول G_1 ، α -کدوازه نیستند که این متناقض با فرض مسئله است که گفته شد سطرهای G_1 ، α -کدوازه‌های ماتریس مولد کد سیمپلکس S_1 است. نتیجه می‌گیریم که هیچ ترکیب خطی از سطرهای G_1 با هیچ ترکیب خطی از سطرهای ماتریس H_2 برابر نیست. بنابراین ماتریس T دارای رتبه کامل است و این گام از اثبات به پایان می‌رسد.

گام آخر از اثبات قضیه:

در گام پنجم اثبات شد که C یک کد کامل است. با توجه به شرط (a) سطرهای ماتریس G مستقل خطی‌اند پس ماتریس G دارای رتبه کامل است. بنابراین با استفاده از گزاره ۱۴.۲.۳ در گام ششم به دست آوردم که C یک کد کامل با رتبه تام است. حال اثبات قضیه کامل شد. $\square$

باید خاطرنشان کنیم که در خیلی از موارد خاص اثبات مستقیم این حقیقت که یک α -کد نرمال دارای رتبه تام است، آسان است. برای مثال اگر تمام α -کدوازه‌های ماتریس G_2 دارای وزن کم باشند به‌طوری‌که جمع این کدوازه‌ها وزنی کمتر از $\frac{1}{2}^{s+1}$ داشته باشند یا هر سطر ماتریس G_2 حداقل دارای دو درایه یک باشد.

توجه کنید که باید بین مفاهیم α -کدهای کامل با رتبه تام و α -کدهای نرمال تمایز قائل شویم. α -کدهای نرمال، کدهای کاملی با رتبه تام هستند ولی ممکن است کدی کامل با رتبه تام یافت شود که α -کد نرمال نباشد.

۴.۳ مثال‌ها

ابتدا می‌خواهیم نشان دهیم که دو ماتریس زیر از مرتبه $t \times t$ برای $t \geq 5$ در شرایط قضیه‌ی قبل صدق می‌کنند و ماتریس‌های تعریف شده یک α -کد هستند:

$$G_1^{\sim} = \begin{pmatrix} 1 & * & * & \dots & * & 0 \\ 0 & 1 & * & \dots & * & * \\ * & 0 & 1 & \dots & * & * \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot & \cdot \\ * & * & * & \dots & 0 & 1 \end{pmatrix}, G_2^{\sim} = \begin{pmatrix} * & 1 & 1 & \dots & 1 & 0 & * \\ * & * & 1 & \dots & 1 & 1 & 0 \\ 0 & * & * & \dots & 1 & 1 & 1 \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot & \cdot & \cdot \\ \cdot & \cdot & \cdot & \dots & \cdot & \cdot & \cdot \\ 1 & 1 & 1 & \dots & 0 & * & * \end{pmatrix} \quad (3.3)$$

۴.۳. مثال‌ها

۸۱

بنابراین این ماتریس‌ها می‌توانند برای ساختن کدهای کامل با رتبه تام به طول $1 - 2^t = n$ و با هسته‌ای از بعد $n - 2^t$ استفاده شوند. با مشاهده دو ماتریس می‌بینیم هر درایه غیر ستاره ماتریس $\tilde{G}_2$ در موقعیت (z, i) با یک درایه ستاره در موقعیت (j, i) از ماتریس $\tilde{G}_1$ متناظر است پس شرط (b) برقرار است و همچنین هر ستون از $\tilde{G}_2$ شامل حداقل یک درایه غیرستاره است پس شرط (d) نیز برقرار است.

با مقایسه هر دو سطر از ماتریس $\tilde{G}_2$ می‌بینیم حداقل یک موقعیت وجود دارد که دو سطر ستاره نباشند و با هم متفاوت باشند یعنی یکی صفر و یکی باشد (با توجه به این‌که محاسبات به پیمانه‌ی ۲ انجام می‌شود) بنابراین شرایط لم ۱.۲.۳ برقرار است و هر دو سطر ماتریس G_2 پشتیبان دویه‌دو مجزا دارند، پس شرط (c) نیز برقرار است. اکنون ثابت می‌کنیم که شرط (a) نیز درست است.

فرض کنیم $h_t, h_1, h_2, \dots, h_t$ و $r_1, r_2, \dots, r_t$ به ترتیب سطرهای ماتریس H_1 و G_1 را نمایش دهند.
معادله زیر را در نظر بگیرید:

$$\lambda_1 h_1 + \lambda_2 h_2 + \dots + \lambda_t h_t + \mu_1 r_1 + \mu_2 r_2 + \dots + \mu_t r_t = 0 \quad (31.3)$$

می‌بینیم که تمام ستون‌های ماتریس $\tilde{G}_1$ یک درایه یک در سطر زام و برای بعضی زهای، یک صفر در سطر ۱ + زام دارند.

می‌دانیم ماتریس H_1 ماتریس مولد کد سیمپلکس S_1 است و همچنین ماتریس کنترل توازن کد کامل همینگ است.

با توجه به تعریف کد همینگ دودویی، ستون‌های ماتریس کنترل توازن این کد همه‌ی بردارهای غیر صفر F_2^t هستند. بنابراین در ماتریس H_1 که ماتریس کنترل توازن یک کد همینگ دودویی است برای هر $t = 1, \dots, n$ ستونی مثل α با وزن یک وجود دارد که درایه یک آن در سطر زام قرار دارد. حال از ساختار ماتریس $\tilde{G}_1$ و با توجه به این‌که سطر زام ماتریس G_1 -کدوازه‌ای از H_1 است که متناظر با α -کدوازه‌ی ستون زام ماتریس $\tilde{G}_1$ است، نتیجه می‌شود که تنها

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۸۲

سطر ماتریس G_1 که یک مولفه‌ی یک در ستون α دارد، سطر زام است. بنابراین در معادله ۳۱.۳ عبارت زیر باید درست باشد:

$$\lambda_j = 1 \iff \mu_j = 1 \quad (32.3)$$

حال فرض می‌کنیم:

$$\mu_i = \begin{cases} 1 & \text{if } i \in \{i_1, \dots, i_q\} \\ 0 & \text{else,} \end{cases} \quad (33.3)$$

که $i_1 > i_2 > \dots > i_q$

اکنون ستون زام ماتریس H را در نظر می‌گیریم که در سطرهای برای $i_1 \leq i \leq i_q$ دارای یک است و مولفه سایر سطرهای صفر است. چون سطرهای ماتریس G_1 ، α -کدوازه متناظر با مجموعه ستون‌های ماتریس G_1 هستند، در می‌باییم که تنها سطر ماتریس G_1 در میان سطرهای برای $i_1, \dots, i_q = v$ ، که دارای یک مولفه یک در ستون زام است، سطر i_1 ام است زیرا وقتی فقط سطرهای α برای $i_1 \leq i \leq i_q$ در ستون زام دارای مولفه یک باشد لذا سطر i_1 ام دارای مولفه‌ی یک و سطر بعد مولفه صفر خواهد داشت و با توجه به ستون‌های ماتریس G_1 فقط ستون i_1 ام دارای مولفه یک در سطر i_1 ام و مولفه‌ی صفر در سطر بعد است و چون سطرهای G_1 ، α -کدوازه‌های ماتریس G_1 هستند لذا تنها سطر در سطرهای G_1 که دارای مولفه یک در ستون i_1 ام است سطر i_1 ام خواهد بود. حال اگر در سطر i_1 از ستون زام دارای یک باشیم آن‌گاه ستونی با وزن یک وجود خواهد داشت که تنها مولفه یک آن در سطر i_1 ام است. بنابراین با توجه به آن‌چه گفته شد نتیجه می‌گیریم در عبارت سمت چپ معادله ۳۱.۳ مولفه موقعیت زام به شکل زیر خواهد بود:

$$\mu_{i_1} + \lambda_{i_1} + \lambda_{i_1} \equiv 1, (\text{mod } 2)$$

که با توجه به معادله ۳۲.۳ و ۳۳.۳، $\lambda_{i_1} < z < \lambda_{i_1}$ برای $i_1 < i < i_q$ برابر صفر است. همچنین داریم: $\mu_{i_1} = \lambda_{i_1} = \lambda_{i_1} = 1$. در نتیجه مولفه زام عبارت سمت چپ معادله ۳۱.۳ هرگز صفر نمی‌شود.

لذا سطرهای G مستقل خطی هستند و شرط (a) از قضیه ۱.۳.۳ نیز برقرار است.
اگر در این مثال قرار دهیم $t = 5$ آن‌گاه مثالی از یک کد کامل با رتبه‌ی تام به طول ۲۱ و هسته‌ای با بعد ۲۱ خواهیم داشت. در واقع ما در بالا گزاره زیر را اثبات کردیم.

گزاره ۱.۴.۳ [۲] -کدهای بدست آمده از ماتریس‌ها تعریف شده‌ی معادله ۳۰.۳، کدهای کامل با رتبه تام به طول $1 - 2^t - n = 2^t - n$ و هسته‌ای از بعد $2^t - n$ برای $t = 5, 6, 7, \dots$ هستند.

برای $t = 4$ ماتریس‌های معادله ۳۰.۳ در شرایط قضیه ۱.۳.۳ صدق نمی‌کنند. وردی^{۱۱} و استرگارد^{۱۲} ثابت کردند که کد کامل به طول ۱۵ و با هسته‌ای از بعد بزرگ‌تر یا مساوی ۶ وجود ندارد. با این وجود همان‌طور که قبلاً توسط مالیوجین^{۱۳} با محاسبات کامپیوتر به دست آمد که کدهای کامل به طول ۱۵ و با هسته‌ای از بعد ۵ وجود دارند. کد کامل ارائه شده در مثال ۴ نیز کد کامل با رتبه تام با همین پارامترها است.

قابل ذکر است که می‌توان با محاسبات ساده دستی مشاهده کرد که α -کدهای نرمال به طول ۱۵ و با هسته‌ای از بعد ۶ وجود ندارد. اثبات عدم وجود کدهای کامل با این پارامترها خیلی پیچیده است ولی می‌توانید در منبع [۷] به این اثبات مراجعه کنید.

خاطر نشان می‌کنیم که برای تمام α -کدهای نرمال به طول ۱۵ و با هسته‌ای از بعد ۵، ستاره‌های ماتریس‌های تعریف شده فقط باید در موقعیت‌های که در ماتریس‌های معادله ۳۰.۳ تعریف شده باشند.

مثال دیگر از کدهای کامل با رتبه‌ی تام با جایه‌جایی نقش G و T در ابردوگان ارائه می‌شود.
اگر ما هر α -کد نرمال مانند C را با ابردوگانی که در معادله ۱۹.۳ تعریف شده است در نظر بگیریم، در این صورت ماتریس افزوده

$$(T|G) = \left(\begin{array}{c|c} H_1 & G_1 \\ \hline G_1 & H_1 \end{array} \right) \quad (34.3)$$

^{۱۱}Vardy

^{۱۲}Ostergard

^{۱۳}Malyugin

فصل ۳. کدهای کامل با رتبه‌ی تام

۸۴

نیز می‌تواند برای تعریف کد کامل با رتبه تام مانند C' استفاده شود. این کد شامل کدوواژه‌هایی مانند c' است که Tc'^T مساوی ستون صفر یا مساوی یکی از ستون‌های ماتریس G است. تعداد سطرهای ماتریس T به اندازه تعداد سطرهای ماتریس G و برابر $n - \dim(\ker(C))$ است. زیرا هسته‌ی C همان فضای دوگان فضای سطري ماتریس G است. پس خواهیم داشت:

$$\dim(\ker(C)) = n - (\text{rank}(G)) = n - (r + t) \implies r + t = n - \dim(\ker(C)) \quad (35.3)$$

با توجه به تعریف دو ماتریس G و T , هر دو ماتریس دارای $r + t$ سطر هستند لذا می‌توانیم بگوییم هر دو دارای $n - \dim(\ker(C))$ سطر هستند. همچنین تعداد ستون‌های ماتریس T برابر طول کد C' است با توجه به معادله ۳۵.۳ و این که $1 - 2^t = n = \log(n+1)$ در نتیجه $t = \log(n+1) - 1$ است، به صورت زیر محاسبه می‌شود.

$$n' = s = 2^r - 1 = 2^{n - \dim(\ker(C)) - t} - 1 = 2^{n - \dim(\ker(C)) - \log(n+1)} - 1$$

این که سطرهای ماتریس T توسط فضای دوگان هسته C' تولید می‌شود، قطعی نیست چون مجموعه ستون‌های ماتریس G با ستون صفر ممکن است تناوب داشته باشد. اما در هر صورت داریم:

$$\dim(\ker(C')) \geq n' - \text{rank}(T) = n' - n + \dim(\ker(C))$$

در مورد کد ارائه شده در مثال ۴، با تغییر در نقش G و T کد کامل با رتبه تام C' را به طول $n' = 63$ و با هسته‌ای از بعد حداقل ۵۴ خواهیم داشت و ماتریس افزوده معادله ۳۴.۳ ابر دوگان کد C' را تولید می‌کند.

مراجع

- [1] R. W. Hamming, (1950), "Error Detecting and Error Correcting Codes", **The Bell System Technical Journal**, 26:147–160.
- [2] O. Heden, (2009), "Full rank perfect codes and α - kernels", **Discrete Math**, 309:2202–2216. 44, 45, 46, 47, 49, 50, 62, 64, 83
- [3] O. Heden, (2008), "Perfect codes from the dual point of view I", **Discrete Math**, 308:6141–6156. 56, 57, 58
- [4] O. Heden,(2010), "On kernel of perfect codes", **Discrete Math**, 310: 3052–3055.
- [5] K. Hoffman and R. Kunze, (1971), "Linear Algebra", Prentice-Hall. 11, 12, 13
- [6] S. Ling and C. P. Xing, (2004), "Coding theory", Cambridge University Press, New York. 9, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 26, 27
- [7] P. R. J. Östergård and A. Vardy, (2004), "Resolving the existence of full-rank tilings of binary Hamming space", **SIAM Journal on Discrete Mathematics**, 18: 382–387.
- [8] G. Sanders, (2004), "Perfect Codes", **Journal of Combinatorial Theory, Series B**: 1–8. 31, 35
- [9] C. E. Shannon, (1948), "A mathematical theory of communication", **Bell System Technical**, 27: 379–423, 623–656.
- [10] F. L. Solov'eva, (2004), "On perfect codes and related topics ", Com²Mac Lecture Note, , Korea. 25, 29, 31, 32
- [11] M. Villanueva i Gay, (2001), "On rank and kernel of perfect codes", PhD thesis, University of UAB.

واژه‌نامه فارسی به انگلیسی

α -code	کد- α
α -word	کدوازه- α
primitive α - word	کدوازه ابتدایی- α
normal α - code	کد نرمال- α
t -error-correcting	تصحیح کننده خطأ- t
aberdogan	ابردوگان
superdual	افزونگی
redundancy	الفبای کد
code alphabet	اندازه کد
size of code	بعد فضا
dimention of space	پایه
basis	پشتیبان
support	تبديل خطی
linear transformation	ترکیب خطی
linear combination	دوگان مجموعه
dual of set	دوگان کد خطی
dual of linear code	رتبه
rank	رتبه کد کامل خطی
rank of linear perfect code	زیرفضا
subspace	زیرفضای پدید آمده
spanning subspace	شرط های ابردوگانی
superdual conditions	ضرایب فوریه
Fourier coefficients	ضرب نقطه ای
pointwise multiplication	ظرفیت کانال
capacity of channel	فاصله همینگ
Hamming distance	فضای برداری
vector space	قاعده کدگشایی
decoding rule	کد
code	کدوازه
codeword	کد بهینه
optimal code	کد توربو
Turbo code	

extended code	کد توسعه یافته
linear code	کد خطی . . . . .
self-dual code	کد خود دوگان . . . . .
self-orthogonal code	کد خود متعامد . . . . .
binary code	کد دودویی . . . . .
simplex code	کد سیمپلکس . . . . .
perfect code	کد کامل . . . . .
full rank perfect code	کد کامل با رتبه تام . . . . .
encoding	کدگذاری . . . . .
decoding	کدگشایی . . . . .
maximum likelihood decoding	کدگشایی حداقل احتمال . . . . .
minimum distance decoding	کدگشایی مینیمم فاصله . . . . .
iteration decoding	کدگشایی تکراری . . . . .
Golay code	کد گولای . . . . .
extended Golay code	کد گولای توسعه یافته . . . . .
binary Golay code	کد گولای دودویی . . . . .
convolutional codes	کدهای پیچشی . . . . .
equivalent codes	کدهای معادل . . . . .
Vasil'ev code	کد واسیلو . . . . .
Hamming code	کد همینگ . . . . .
binary Hamming code	کد همینگ دودویی . . . . .
q -ary Hamming code	کد همینگ q -نمادی . . . . .
sphere-packing bound	کران پوششی کره . . . . .
Gilbert-Varshamov bound	کران گیلبرت ورشامو . . . . .
Hamming bound	کران همینگ . . . . .
sphere	کره . . . . .
word	کلمه یا واژه . . . . .
parity-check matrix	ماتریس کنترل توازن . . . . .
generator matrix	ماتریس مولد . . . . .
Lexicographic order	مرتبه الفبایی . . . . .
minimum distance	مینیمم فاصله . . . . .
information theory	نظریه اطلاعات . . . . .
coding theory	نظریه کدگذاری . . . . .
channel coding theory	نظریه کدگذاری کانال . . . . .
source coding theory	نظریه کدگذاری منبع . . . . .
theory of error-correcting code	نظریه کدهای تصویح کننده خطأ . . . . .
Hamming weight	وزن همینگ . . . . .
kernel	هسته . . . . .
coset	هم مجموعه . . . . .

واژه‌نامه انگلیسی به فارسی

α -code	کد α
α -word	کدوازه α
q -ary Hamming code	کد همینگ q -نمادی
t -error-correcting	ت-تصحیح کننده خطأ
binary code	کد دودویی
binary Golay code	کد گولای دودویی
binary Hamming code	کد همینگ دودویی
basis	پایه
capacity of channel	ظرفیت کانال
channel coding theory	نظریه کدگذاری کانال
code	کد
code alphabet	الفبای کد
codeword	کدوازه
coding theory	نظریه کدگذاری
convolutional codes	کدهای پیچشی
coset	هم مجموعه
decoding	کدگشایی
decoding rule	قاعده کدگشایی
dimention of space	بعد فضا
dual of linear code	دوگان کد خطی
dual of set	دوگان مجموعه
encoding	کدگذاری
equivalent codes	کدهای معادل
extended Golay code	کد گولای توسعه یافته
full rank perfect code	کد کامل با رتبه تام
Fourier coefficients	ضرایب فوریه
generator matrix	ماتریس مولد
Gilbert-Varshamov bound	کران گیلبرت ورشامو
Golay code	کد گولای
Hamming bound	کران همینگ
Hamming code	کد همینگ
Hamming weight	وزن همینگ

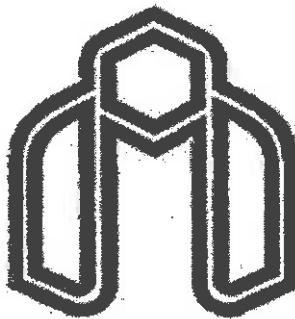
information theory	نظریه اطلاعات .....
iteration decoding	کدگشایی تکراری .....
kernel	هسته .....
Lexicographic order	مرتبه الفبایی .....
linear code	کد خطی .....
linear combination	ترکیب خطی .....
linear transformation	تبدیل خطی .....
maximum likelihood decoding	کدگشایی حداکثر احتمال .....
minimum distance	مینیمم فاصله .....
minimum distance decoding	کدگشایی مینیمم فاصله .....
normal α - code	-کد ترمال .....
optimal code	کد بهینه .....
parity-check matrix	ماتریس کنترل توازن .....
perfect code	کد کامل .....
pointwise multiplication	ضرب نقطه‌ای .....
primitive α - word	-کدوازه ابتدایی .....
rank	رتبه .....
rank of linear perfect code	رتبه کد کامل خطی .....
redundancy	افزونگی .....
self-dual code	کد خود دوگان .....
self-orthogonal code	کد خود متعامد .....
simplex code	کد سیمپلکس .....
size of code	اندازه کد .....
spanning subspace	زیرفضای پدید آمده .....
sphere	کره .....
sphere-packing bound	کران پوششی کره .....
source coding theory	نظریه کدگذاری منبع .....
subspace	زیر فضا .....
superdual	ابردوگان .....
superdual conditions	شرط های ابردوگانی .....
support	پشتیبان .....
theory of error-correcting code	نظریه کدهای تصویح کننده خطأ .....
Turbo code	کد توربو .....
Vasil'ev code	کد واسیلو .....
vector space	فضای برداری .....
word	کلمه یا واژه .....

Abstract

Recently, utilizing perfect codes have been magnificently of interest for many researchers and application. In this project we first study basic and elementary concepts in the coding theory and then investigate perfect codes, related topics and type of perfect codes. Finally construct full rank perfect codes, the so-called normal α - codes, by first finding the superdual of the perfect code and we gave an example of full rank perfect code of length 31.

Keywords: *Perfect code, Full rank perfect code, α -word, Normal α - word.*

**Shahrood University of Technology
Faculty of Mathematical Sciences
Department of Mathematics**

MS.C. Thesis

On perfect codes and related topics

**By:
Aliye Mohamadi**

**Supervisor:
Professor N. Jafarirad**

Jul 2012